﴿ يَٰقَوْمَنَآ أَجِيبُواْ دَاعِيَ ٱللَّهِ ﴾

"Ey halkım, Allah'ın Davetçi'sine uyun!"

(Ahkaf, 46/31)

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûlü Meselesi

فصل المقال في
رفع عيسى عليه السلام حيًّا ونزوله وقتله الدجَّال

Özgün Adı:
Faslu'l-Makâli fî Ref'i 'Îsâ aleyhisselam
Hayyen ve Nuzûlihi ve Katlihi'd-Deccâl
Telif: Prof. Dr. Muhammed Halîl Herrâs
Yayıncı: Guraba
Çeviri: Seyfullah Erdoğmuş
Yayına Hazırlık: Guraba
Düzelti: Hüseyin Cinisli
Mizanpaj: Ömer Deniz
Kapak: Selim Çimendağ
Baskı-Cilt: Step Ajans Matbaacılık
Guraba Yayınları: 84
ISBN: 975-8810-59-8
Birinci Baskı
M.2008/ H. 1429

GURABA YAYINCILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Çatalçeşme Sk. Defne Han 27/9
Cağaloğlu – İstanbul
PK. 591 SİRKECİ
Tel: (0212) 526 06 05 Fax: 522 49 98
www.guraba.com.tr
e-mail:guraba@hotmail.com

Prof. Dr. Muhammed Halil Herrâs

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûlü Meselesi

Dipnotlar ve Hadislerin Tahrici
es-Seyyîd b. Abdulmaksûd el-Eserî

Çeviren
Seyfullah Erdoğmuş

الغرباء
guraba

NEDEN GURABA?

قَالَ رَسُولُ الله صلَّىٰ الله عليه وعلىٰ آله وسلَّم:

«بَدأَ الإِسْلَامُ غَرِيبًا وَسَيَعُودُ كَمَا بَدأَ؛ فَطوبىٰ لِلغُرَبَاءِ»

[رواه مسلم]

«فَطوبىٰ لِلغُرَبَاءِ؛ الَّذِينَ يُصْلِحُونَ مَا أَفْسَدَ النَّاسُ مِنْ بَعْدِي مِنْ سُنَّتِي» [رواه الترمذي]

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmaktadır:

«İslâm garib olarak başladı. Başladığı hale geri dönecektir. O halde müjdeler olsun Guraba'ya/gariblere!»

[Müslim, Kitâbu'l-İmân]

Tirmizî rivâyetinde:

«Guraba'ya/gariblere müjdeler olsun! Onlar, benden sonra sünnetimden insanların bozdukları şeyleri düzeltenlerdir.»

[Tirmizî, İmân]

بسم الله الرحمن الرحيم

MUHAKKİKİN MUKADDİMESİ

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım, bağışlanma ve hidâyet dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidâyet verdiğini hiç kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da hiç kimse doğru yola iletemez. Şehadet ederim ki, Allah'tan başka hak ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür. Allah'ım! Muhammed'e ve âilesine, İbrahim'e ve âilesine salât ettiğin gibi salât et. Allah'ım! Muhammed'i ve âilesini, İbrahim'i ve âilesini mübarek kıldığın gibi mübarek kıl. Şüphesiz sen çokça hamd edilensin ve pek yücesin.

Hakkıyla iman edenlerin yanında bilinen sabit hususlardan biri de şudur: İslam akîdesinin meselelerini bilmenin, Kitap ve Sünnet'ten başka yolu yoktur. Bu hususta aklı kaynak alıp akîdeyi onunla tesbit etmemiz olur şey değildir. Zira aklın önünde aşılamaz bazı sınırları vardır ki, bunlar aşıldığı zaman hayal ve yalancı kuruntular içinde yüzülmüş olur. Kuruntu ve hayaller ise akîdeyi bilmede bir esas olamaz.

Şüphesiz akıl, kendi sınırlarındaki görevinden saparsa kul doğru yoldan ayrılır. Yani akıl, Kitap ve Sünnet'in şer'î naslarına hükmedici olur. Bu da şer'î delillerin kaybedilmesini gerektirir. Şüphesiz ki Mutezilenin ve Yunan felsefelerinin ortaya çıkması ancak akla itimad etmenin ve onu nasların ka-

bul ve reddine hükmetmek için akîde konusuna dahil etmenin sonuçlarından biridir. Asrımızda da Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den sahîh olarak gelenleri, akla muhalif olduğu iddiasıyla terk eden eski Mutezile gibi modern bir mutezile türemiş ve süratle pek çok hadisi reddetmişlerdir. Reddetmedikleri hadisler hakkında da bazılarının ahad hadisler olduğunu ve akîdede delil olamayacağını iddia etmişlerdir. Sonradan çıkmış bu taksimleri için, yani "Ahad hadisler sadece hükümler ve ibadetler hususunda delildir, akîdede delil olmaz" sözüne gelince, derim ki: Bu ayırımın hiçbir delili yoktur. Nitekim alimler eskiden beri böyle söyleyenleri reddetmişlerdir. Bazılarının bu iddiası hakikatte, nasları reddetmek için tutundukları bir şiardan başka bir şey değildir. Araştırıldığı zaman ortaya çıkan şey onların akla dayanıp nakli terk etmeleri neticesinde bu dereceye geldikleridir.

Şurası kesindir ki; hakkıyla iman eden kişi ancak Allah'a ve Rasûlü'ne teslim olmak için gayret eder, Allah'ın ve Rasûlü'nün emrine hoşnutlukla boyun eğer;

"Aralarında hüküm vermesi için Allah'a ve Rasûlüne davet edildiklerinde, müminlerin sözü ancak "İşittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte asıl bunlar umduklarına erenlerdir." (Nur, 51) Âhiret gününe ve onun mukaddimelerine yani kıyâmet alâmetlerine iman etmek akîde meselelerindendir. Bu alametlerden birisi de Îsâ *aleyhisselâm*'ın inmesidir. Halbuki bu, Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den mütevatir olarak gelen rivâyetlerle sabit olmuştur. Yine sünnette bu değerli peygamberin yeryüzüne insanlar arasında İslam şeriatı ile hükmetmek, adaleti yaymak ve kendisinin ilah olduğunu iddia eden kâfirleri hezimete uğratmak için ineceği de sabit olmuştur. Allah onu kâfirlerden korumuş ve diri olarak göğe yükseltmiştir. Sonra Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in "Bundan sonra onun haberini öğrenecekler" buyurarak haber verdiği gibi nuzûl edecektir. Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak göğe yükseltildiği,

nuzûlü ve sapıklık mesihi olan deccal'i öldüreceği ile ilgili olarak varid olan açık nasların dışında ayrıca diyorum ki, bütün bunlara rağmen; bu ümmetten Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltilmesini, nuzûlünü ve Deccal'in zuhurunu inkar eden ancak yukarıda işaret edilen fırkadır!!! Müellif, bu konuda Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den sahîh olarak gelenleri reddedenlere reddiye yazmakla güzel bir iş ortaya koymuştur.

Bu risalenin, hacmi küçük olsa da hasımları reddeden delilleri bir araya getirmiş olduğunu gördük. Allah müellifine rahmet eylesin ve onu İslam'da hayırla mükâfatlandırsın.

Bu risalede yaptığımız çalışma şudur:

1- Kur'ân âyetlerinin yerlerini belirledik.

2- Risalede geçen hadisleri asıl kaynağına nispet ederek tahrîc ettik ve Ehl-i Hadis'in bu hadisler hakkındaki sıhhat hükümlerini naklettik.

3- Açıklama yapılması gereken yerlerde, kapalı olan ifadeleri açıklamak ve detaylı bilgi vermek için dipnotlar düştük.

4- Risalede ismi geçen bazı şahıslar hakkında bilgi verdik. Tanıtmaya gerek olmayacak kadar meşhur şahıslar hakkında hal tercemesi eklemedik.

5- Şeyh Herras'ın *(Allah ona rahmet eylesin)* düştüğü notları kendi notlarımızdan ayırmak için (H) harfini kullandık.

Son olarak Allah tebareke ve teâlâ'ya bu çalışmamızı kendi rızası için halis kılması için dua ediyorum. Şüphesiz O, ne güzel Mevla ve ne güzel bir yardımcıdır.

es-Seyyid b. Abdulmaksûd

el-İsmailiye, 18 Receb 1408

Müellifin Mukaddimesi

Âlemlerin rabbi olan Allah'a hamd olsun. Güzel sonuç takva sahiplerinindir. Düşmanlık ancak zalimleredir. Mal ve evlatların bir fayda vermeyeceği, hiçbir dostun dostunu kurtaramayacağı ve yardım da görmeyecekleri, zalimin elini ısırıp; "Keşke ben de Rasûl ile birlikte bir yol tutsaydım, keşke falanı dost edinmeseydim, çünkü zikir (Kur'ân) bana gelmişken o, hakikaten beni ondan saptırdı. Şeytan insanı (uçuruma sürükleyip sonra) yüzüstü bırakıp rezil rüsvay eder." diyeceği bir gün olan kıyâmet gününün azabından kurtaracak olan bir şehadet ile şehadet ederim ki Allah'tan başka hak ilah yoktur, o birdir, ortağı yoktur.

Yine şehadet ederim ki, tebliğini apaçık yaparak ulaştıran, düşünmeleri için insanlara kendilerine indirileni açıklayan, ümmetini gecesi ile gündüzü eşit, ancak fitneye düşenlerin ondan sapacağı tertemiz bir aydınlıkta bırakan Muhammed, Allah'ın kulu ve rasûlüdür. Allah ona, âilesine, hidâyet bulmuş olan ve yol gösterici olan sahabelerine salât ve selam etsin, onlara bereketler versin.

Bu asrın başından –veya daha öncesinden– beri bir topluluğun düşünce özgürlüğüne davet ettiklerini, dinî ıslah hareketini yaygınlaştırdıklarını ve Müslümanların nefislerinde doğru din kavramlarını ihya etmeye çalıştıklarını görüyoruz. Fakat onlar bu yolda Kitap ve Sünnet'te apaçık mütevatir naslarla vârid olmuş, kesin sabit olan ve dinen bilinmesi zaruri olan pek çok gayb bilgilerini de inkâr etmektedirler. Bu inkârlarında, aykırı fikirlerinden ve aklî gururlarından başka

bir delilleri de yoktur. Aklı, Kitap ve Sünnet'in haberlerine hükmedici yapmaya çalışan bu ayrılıkçı felsefî meyil, onların etkisiyle revaç bulmuş, bu fitne öyle yayılmıştır ki, süslü sözlerine aldanan bazı dikkatsiz kimseler dahi onlardan etkilenmiş, isim ve lakapların ışıltıları onları aldatmıştır. Bu yüzden hakkın gizlenerek zayi edilmesinden kurtulmak için açıklama gereği gördüm. Böylece doğru yoldan ayrılan bu kimselerin, çekişmekte oldukları sübutu kesin meseleleri, tartışma ve kibirlenme kabul etmeyen delillerle açıkladım. Kim bu delilleri reddederse veya bunları kötülerse onun dini tehlikededir. İşte o zaman kendisine sabit olması bakımından dinin bundan daha aşağı olan diğer din hükümlerini de reddetmek için bir kapı açmış olur. Böylece ne başı ne sonu olmayan inkâr dalgasının önünde kalırız, bütün akîde hükümleri heva ve arzuların, tartışmalı görüşlerin oyuncağı haline gelir.

Allah'ın izniyle bu küçük risalede, Kitap, Sünnet ve selefin sözlerinden nakledilen, Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri oluşu, kıyâmet gününe yakın zamanda yeryüzüne ineceği ve sapıklık mesihi olan Deccal'i öldüreceğine dair delilleri, kardeşlerimize bir bilgi olması için ve *"Helak olan delil üzere helak olsun, yaşayan da delil üzere yaşasın"* buyuran Allah azze ve celle'ye karşı bir mazeret olması için derledim.

Allah azze ve celle'den bunu hak ve iman taraftarları için faydalı kılmasını, sapıklık ve küfür ehli için de bir intikam vesilesi yapmasını dilerim. Şüphesiz O, Kerim (pek cömert) ve Mennan (bolca veren)dir.

Muhammed Halil Herrâs

1 Rebiulevvel 1389 Hicri / 17 Mayıs 1969 Miladî

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Diri Olarak Yükseltildiğine Dair Âyetler

Birinci Âyet:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَىٰٓ إِنِّي مُتَوَفِّيكَ وَرَافِعُكَ إِلَيَّ وَمُطَهِّرُكَ مِنَ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ وَجَاعِلُ ٱلَّذِينَ ٱتَّبَعُوكَ فَوْقَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوٓاْ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِۖ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ٥٥ ﴾ [آل عمران: ٥٥]

"Allah buyurmuştu ki: Ey Îsâ! Seni vefat ettireceğim, seni katıma yükselteceğim ve seni küfredenlerden arındıracağım ve sana uyanları kıyâmete kadar kâfirlerden üstün kılacağım. Sonra dönüşünüz bana olacak. İşte o zaman ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hükmedeceğim." *(Al-i İmran, 55)*

Hafız İbn Kesîr bu âyetin tefsîrinde der ki[1]; "Müfessirler: *"Seni vefat ettireceğim, seni katıma yükselteceğim,"* âyetinin anlamı hususunda ihtilaf etmişlerdir.

Katâde ve başkaları: "Bu âyette takdim-te'hîr vardır. "Seni önce kendime yükseltip kaldıracak, sonra da seni öldüreceğim" demektir, dediler. Ali b. Ebî Talha, İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'dan naklen dedi ki; "Seni vefat ettireceğim" buyruğu "Seni öldüreceğim" demektir."

---

(1) *Tefsîru İbn Kesîr* (1/466)

Muhammed b. İshâk[2] dedi ki, aleyhinde söz söylenmeyen biri Vehb b. Münebbih'den şöyle dediğini rivâyet etti: "Allah azze ve celle, Îsâ *aleyhisselâm*'ı kendine yükselttiğinde gündüz üç saat öldürmüştü."

İbn İshâk dedi ki: "Hıristiyanlar Allah'ın Îsâ *aleyhisselâm*'ı yedi saat öldürüp sonra dirilttiğini iddia ediyorlar."

İshâk b. Bişr, İdrîs'ten o da Vehb b. Münebbih'ten nakleder ki: "Allah onu üç gün öldürmüş, sonra diriltmiş, ondan sonra da yükseltip kaldırmıştır."

Matar el-Verrâk dedi ki: "Seni dünyada vefat ettireceğim" ama bu vefat bildiğimiz ölüm değildir. Aynı şekilde İbn Cüreyc de: "Allah'ın Îsâ *aleyhisselâm*'ı vefat ettirmesi, onu kendine yükseltip kaldırmasıdır" der.

Çoğunluk da şöyle dediler: "Burada vefat kelimesi ile kastedilen uykudur."[3] Nitekim Yüce Allah gece uykusuna vefat adını vererek şöyle buyurur: *"Geceleyin sizi vefat ettiren O'dur." (En'am, 60) "Allah, öleni ölüm zamanı gelince, ölmeyeni de uykusunda iken vefat ettirir." (Zümer, 42)*

Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* de[4] uykudan uyandığında; *"Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah'a hamd olsun…"* derdi.

---

(2) Şevkânî *rahimehullah* Fethu'l-Kadîr'de (1/345) bu rivâyetin zayıf olduğunu belirtti. Bu rivâyetin, Muhammed b. İshak'tan rivâyette bulunanların meçhul olması sebebiyle zayıf olduğu ilerde açıklanacaktır.

(3) Şevkânî *rahimehullah*, *Fethu'l-Kadîr*'de (1/344) der ki: "Müfessirlerin vefat kelimesini ancak bu şekilde açıklamaları gerekir. Zira müfessirlerin çoğunluğunun da belirttiği gibi doğru olanı, Allah'ın onu öldürmeden katına yükseltmiş olduğudur. İbn Cerir et Taberî'nin de tercihi bu şekildedir. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den, Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceği ve Deccal'i öldüreceği konusunda sahîh olarak gelen haberler de bunun delilidir."

(4) Huzeyfe *radıyallahu anh* hadisinin bir parçasıdır. Bunu Buhârî, Kitabu'd-Daavat'da: "Sabahlayınca Ne Söylenir?" bab başlığı altında (6312), İbnu's-Sunnî, *Amelu'l-Yevmi ve'l-Leyl*'de (647, 856, 857, 885) rivâyet etmişlerdir. Buhârî aynı yerde Ebû Zer *radıyallahu anh*'den de merfu olarak rivâyet etmiştir, yine bunu İbnu's-Sunnî de rivâyet etmiştir.

İbn Ebî Hâtim; babası ➢ Ahmed b. Abdurrahman ➢ Abdullah b. Ebî Cafer ➢ Babası (Ebû Cafer) ➢ er-Rebî b. Enes ➢ el-Hasen isnadı ile şöyle rivâyet eder: el-Hasen: "Seni vefat ettireceğim..." âyeti hakkında şöyle dedi: "Burada anlam "Seni uyku ölümü ile vefat ettireceğim" demektir, Yüce Allah Îsâ *aleyhisselâm*'ı uykuda iken göğe kaldırmıştır."

el-Hasen der ki: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Yahudilere şöyle dedi: "Muhakkak ki Îsâ ölmedi. O, kıyâmet gününden önce size dönecektir."[5]

"Seni inkâr edenlerden arındıracağım" *(Al-i İmran, 55)* Yani; kâfirlerin içinden, seni göğe kaldırmak suretiyle tertemiz çıkaracağım demektir…"

İbn Kesîr böylece bu âyet hakkında yapılan tefsîrleri sıralar, sonra da çoğunluğun bu âyette geçen "vefat" kelimesini "uyutmak" anlamında yaptıkları tefsîri tercih eder. Buna vefat ettirme fiilinin Kur'ân'da uyutmak anlamında kullanıldığı iki âyeti ve uykuyu ölüm, uyanmayı diriliş olarak ifade eden hadisi delil getirmiştir. Bunu Allah azze ve celle'nin Nisa sûresindeki şu buyruğu da desteklemektedir;

"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir." *(Nisa, 159)* Bu âyette geçen "Ölümünden önce" buyruğundaki zamir Îsâ *aleyhisselâm*'a aittir. Yani; Ehl-i Kitap'tan her biri mutlaka Îsâ *aleyhisselâm*'a iman edecektir. Bu da – daha sonra açıklaması geleceği üzere - onun kıyâmet gününden önce yeryüzüne indiği zaman olacaktır. O zaman bütün Ehl-i Kitap ona iman edecektir. Zira o, cizyeyi kaldıracak ve Müslüman olmaktan başka bir şeyi kabul etmeyecektir.

Sonra İbn Kesîr, İbn Ebî Hâtim'den naklederek bu görüşü el-Hasen'e nispet eder. el-Hasen'den bu konuda merfu bir hadis de rivâyet etmiştir.[6]

---

(5) İbn Kesîr'in *Tefsîr*'inde (1/366) naklettiği üzere bunu İbn Ebî Hâtim rivâyet etmiştir. Hadis mürseldir.

(6) Tahrîci geçti, mürsel bir rivâyettir.

Biz İbn Kesîr ile birlikte bu âyetin anlaşılması gereken doğru anlamını görmüş olduk. Zira bu, Kur'ân'ın emrine sarılarak, onun manasını anlamak için müteşabih olanı muhkem olana döndürmektir. Bu âyetteki "teveffa" kelimesi için; ölüm, uyku ve bir şeyi tamamen almak gibi anlamlar ihtimal dâhilinde olduğu için âyet müteşabihtir. Ancak Allah'a yükseltilme ifadesi muhkemdir ve "vefat" kelimesinde kastedilenin anlaşılması hususunda açıktır. Bunun, "ruhunun yükseltilmesi" veya "derecesinin yükseltilmesi" olarak yorumlanması ise âyete karşı çıkmak ve kelimeyi anlamından saptırmaktır!

Bu anlaşıldıysa, Allah'a yükseltilme ile birlikte "vefat" fiilinin anlamı, ölü olarak Allah'a yükselmenin bir anlamı olmadığı için ölüm değil, uyutmaktır.

Onun yükseltilmesi ile kastedilen, Yahudilerden arındırılması ve Îsâ *aleyhisselâm*'ı öldürmek istediklerinde tuzaklarından korunmasıdır. "Vefat" kelimesi ölüm anlamında takdir edildiği zaman, bu arındırılma ve korunma şeklindeki müjdeleme gerçekleşmiş olmaz, aksine bu Yahudilerin maksadına onlara yardım etmek olur. Onların ister Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümü ile olsun isterse onu bizzat kendilerinin katletmeleri ile olsun ondan kurtulmaları anlamına gelir!

Yine bu âyetteki "vefat" fiili öldürme anlamında tefsîr edilirse, *"(Yahudiler) tuzak kurdular; Allah da onların tuzaklarını bozdu."* *(Al-i İmran, 54)* âyeti nasıl anlaşılacaktır? Yahudilerin Îsâ *aleyhisselâm*'ı öldürmek için kurdukları tuzaklarına Allah'ın onu onlardan önce öldürmesi uygun bir karşılık mıdır?! Yoksa onu kendisine yükseltip ahir zamanda indirmesi ve onun da kendisine tuzak kurup eza eden Yahudilerden, onlara karşı yalnız İslam üzere savaşarak, yüz çevirenlerin kanını dökerek, Müslüman olanların da kurtularak intikam alması mı daha uygundur?

İbn Kesîr'in "vefat" kelimesinin tefsîri hakkında kaydettikleri içinde bunun ölüm anlamında olduğuna dair kabule layık sahîh hiç bir rivâyet yoktur.

Ali b. Ebî Talha'nın İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'dan yaptığı rivâyette kopukluk vardır. Zira Ali b. Ebî Talha, İbn Abbas'dan bir şey dinlememiştir. Bununla birlikte bu rivâyet, İbn Abbas'tan Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak semaya yükseltildiğine ve nuzûl edeceğine dair nakledilen pek çok rivâyete karşı direnecek güçte değildir. Bu rivâyet sahîh kabul edilse bile, İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'nın burada Îsâ *aleyhisselâm*'ın – Katade'nin de dediği gibi – ahir zamanda yeryüzüne indikten sonra öleceğini kastettiğini anlamamız gerekir. Malumdur ki "mutlak cem vav'ı" tertip ve peşi sıralık ifade etmez. Yahut – İbn İshak'ın Vehb b. Münebbih'ten rivâyetinde olduğu gibi – onu öldürdükten sonra diriltmiştir. Böylece bu rivâyet de diğer rivâyetlere uygun olur.

İbn İshak'ın Vehb b. Münebbih'den rivâyetine gelince bu bir şey ifade etmez. İbn İshak, siyer ashabından olup hadis ricalinden değildir.[7] Vehb b. Münebbih Yahudi iken[8] sonra Müslüman olmuştur. Malumdur ki Ehl-i Kitap'tan Müslüman olanlar Kur'ân tefsîrinde pek çok israiliyat sokmuşlardır. Vehb de: "Îsâ *aleyhisselâm* göğe çıkarıldığı zaman üç saat ölmüş, sonra hayat kendisine dönmüştür" demiştir.

---

(7) Allah müellife rahmet etsin ve onu bağışlasın, İbn İshak *rahimehullah* (ilimde) bir imamdır ve hadis ashabındandır. Hadis ehlinin onun hakkındaki söylediklerine müracaat eden kişi onların buna şahitlik ettiğini görür. Hadis alimlerinin İbn İshak hakkında bazı sözlerini, İbn Hacer'in *Tehzîbu't-Tehzîb* adlı eserinden (9/36-37) naklediyorum. "Buhârî dedi ki; "İbrahim b. Hamze bana şöyle dedi: "İbrahim b. Sa'd'ın yanında İbn İshak'ın megazi dışında ahkâm hadislerinden on yedi bin rivâyeti vardı." Derim ki: Bu sözün üzerine: "İbn İshak siyer ehlindendir, hadis ehli değildir" denilebilir mi!! Asım b. Ömer b. Katade dedi ki: "İnsanlar arasında devam eden ilim, İbn İshak'tan kalanlardır." Ebû Muaviye dedi ki: "İbn İshak, insanların en iyi ezberleyenlerinden (hafız) idi." Buhârî *rahimehullah* dedi ki: "Ali b. Abdullah'ın, İbn İshak'ın hadisiyle delil getirdiğini gördüm."

(8) Bu söze, Vehb b. Münebbih *rahimehullah*'ın bir kusuru olarak tutunulmasından korkarım. Zira bazı hastalıklı nefis sahipleri onu ve Kab el-Ahbar'ı bu hususla ilgili olarak karalıyor ve gözden düşürmeye çalışıyorlar. Ey okuyucu! Bu ümmetin selefine hakaret edenlerden sakın!

İbn Hazm da, Îsâ *aleyhisselâm*'ın öldüğünü(9) ve yükseltildiğini söylemiş: *"Seni vefat ettireceğim ve katıma yükselteceğim"* *(Al-i İmran 55)* buyruğuna vâkıf olmakla birlikte bunu yükselmeye muhalif görmemiş, Zâhirîlerin devamlı yaptıkları gibi, hayatın zıddı olan cansızlığı kelimenin zâhiri olarak kabul etmiştir!

Neticede bu âyetin doğru tefsîri hakkında geriye üç anlam kalmaktadır:

1- Çoğunluğun görüşü, bunu İbn Kesîr tercih etmiş ve el-Hasen'den rivâyet etmiştir. Bu, vefat kelimesinin bu âyette diğer âyetlerde olduğu gibi uyutmak anlamında olduğuna dair görüştür.

2- Katade'nin görüşü; bu, âyette takdim ve tehir olduğuna dair görüştür. Bu durumda anlam; "Seni yükselteceğim ve nuzûlden sonra vefat ettireceğim" şeklinde olur.

3- İbn Cerîr'in(10) görüşü; vefat ettirmek ile kastedilen bizzat yükseltmektir. Bu durumda anlam; "Seni yeryüzünden bedenin ve ruhun ile tamamen alacağım" şeklinde olur. Bu şekilde tefsîr İbn Zeyd'e(11) nisbet edilir. Bunu İbn Kesîr Matar el-Verrak'tan(12) nakletmiştir.

Bu üç görüş(13), Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak yükseltildiği hususunda ittifak halindedir. Biri diğerinden daha sahîh ve kabule daha layıktır. En doğrusu cumhurun görüşü olan birinci görüştür. Ondan sonra Katade'ninki, ondan sonra da İbn Cerîr'in görüşü gelir. Allah doğrusunu bilir.

---

(9) *Muhallâ* (1/28)

(10) *Câmiu'l-Beyân* (6/461)

(11) Muhammed b. Zeyd b. Muhacir el-Medenî; Tabiîndendir. İmam Malik ve ez-Zührî'nin (Allah onlara rahmet etsin) şeyhleri arasında sayılmaktadır. (*Tehzîbu't-Tehzîb*, 9/153)

(12) Matar b. Tahman el-Verrak; Ebû Reca el-Horasanî es-Sülemî; Ali *radıyallahu anh*'ın azatlısıdır. 140 yılı civarında vefat etmiştir. (*Tehzîbu't-Tehzîb,* 10/152-153)

(13) el-Alusî *rahimehullah* diğer bir görüş daha zikreder. Bkz.: *Rûhu'l-Meânî* (3/179)

İkinci Âyet:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِن شُبِّهَ لَهُمْ ۚ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ ۚ مَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ ۚ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾ بَل رَّفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾ ﴾ [النساء: ١٥٧ – ١٥٨]

"Hâlbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara Îsâ gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler; bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve onu kesinlikle öldürmediler. Bilakis Allah onu (Îsâ'yı) kendi katına yükseltti. Allah izzet ve hikmet sahibidir." ***(Nisâ, 157-158)***

Bu âyetlerde Allah subhanehu, Îsâ *aleyhisselâm*'ı astıklarını ve öldürdüklerini iddia eden Yahudileri yalanlamakta, onlara öldürdükleri kimsenin Îsâ *aleyhisselâm*'a benzetildiğini haber vermekte, – ki O en doğru haberi verendir – tabilerinden veya düşmanlarından bir adamın ona benzer gösterildiğini, onların da Îsâ zannederek o adamı asıp öldürdüklerini bildirmektedir. Sonra da onların bu konuda şüphe ve şaşkınlığa düştüklerini, kesin bilgiden uzak bir zan ile Îsâ *aleyhisselâm*'ı öldürdükleri hususunda emin olmadıklarını bildirmektedir. Onların öldürme ve asma iddialarına karşılık olarak Allah, onu kendisine yükselttiğini belirtiyor ve âyeti isimlerinden iki değerli ismi ile bitiriyor; el-Aziz (izzet sahibi) ve el-Hâkim (hikmet sahibi).

Bu O'nun düşmanlarını kahretmesini ve tuzaklarını bozmasını gösterir. Hikmeti ise Îsâ *aleyhisselâm*'ı onlardan koruyup

göğe yükselterek kurtarmasıdır. Bu âyet Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak yükseltildiği hususunda gâyet açıktır. Zira yükseltilmenin zikredildiği yerde onun öldürüldüğü ve asıldığı reddedilmektedir. Eğer Îsâ *aleyhisselâm* yeryüzünde ölmüş ve defnedilmiş olsaydı, yükseltme ile kastedilen – inkârcıların iddia ettiği gibi - ruhunun veya derecesinin yükseltilmesi olurdu. Ama öldürme ve asma iddiası karşılığı olarak yükseltildiği zikredilmiştir. Şüphesiz öldürme ve asma iddiasının reddedilişi, onun ölmeden, diri olarak yükseltildiğine uygun düşer. Ancak şöyle derler: "Onu öldürmediler ve asmadılar. Ancak onu Allah öldürdü!!"

O halde kuruntu sahipleri: *"Bilakis Allah onu kendisine yükseltti" (Nisa, 158)* âyeti ile kastedilenin ruhunun yükseltilmesi olduğunu nasıl düşünürler? Onu öldürdüklerini ve astıklarını iddia edenlere karşı ruhunun yükseltildiğini söylemek, öldürme ve asma iddiasını iptal etmez. Zira onu katlettikleri varsayılsa yine ruhu Allah'a yükselecektir. Allah azze ve celle'nin onu kendisine yükselttiğini haber vermesi, bunu ona has kıldığını göstermektedir. Rûhu ve bedeni ile diri olarak yükseltilmek Îsâ *aleyhisselâm*'a hastır. Zira bütün peygamberlerin –hatta müminlerin– ruhları ölümden sonra Allah'a yükselir. Bu durumda Îsâ *aleyhisselâm* ile başkaları arasında bir fark olmaz ve onun buradaki hususiyeti ortaya çıkmaz.[14]

Sonra âyet, Allah'ın izzet ve hikmetinin tecelli ettiğine şahitlik edildiğini gösteren *"Allah izzet ve hikmet sahibidir"* buyruğuyla bitiyor. Bu tecelli ancak nadir ve etkileyici bir şey olmakla tamam olur. Onun ölümünde ve ruhunun yükseltilmesinde ne gibi bir nadirlik ve etkileyicilik vardır? Biz zaten bunun bütün müminler hakkında umumi olduğunu söylüyoruz!

Bundan sonra bu konuda Selef müfessirlerinin ne dediklerine bakabiliriz;

(14) Hakikaten bu ikinci delil kuvvetlidir, hatta ilkinden daha güçlüdür. Allah müellife rahmet eylesin ve bol bağışıyla onu mükâfatlandırsın.

İbn Ebî Hatim[15], Ahmed b. Sinan ➢ Ebû Muaviye ➢ el-A'meş ➢ el-Minhal b. Amr ➢ Saîd b. Cübeyr ➢ İbn Abbas *radıyallahu anhum* isnadıyla şöyle rivâyet eder: İbn Abbas *radıyallahu anhuma* dedi ki:

"Allah Îsâ'yı semaya yükseltmeyi dilediği zaman Îsâ *aleyhisselâm* ashabının yanına çıktı. Evde havarilerden on iki kişi vardı. Yani evin bir odasından onların yanına çıktı, başından su damlıyordu. Dedi ki:

"İçinizden bana iman ettikten sonra beni on iki kere inkâr eden vardır." Sonra da şöyle dedi:

"Hanginiz bana benzetilip yerime öldürülecek ve benimle beraber aynı derecede olacak?" yaşça küçük olanlarından bir genç kalktı, ona:

"Otur" dedi. Sonra onlara dönüp tekrar etti, yine o genç kalktı, ona:

"Otur" dedi. Sonra tekrar onlara dönüp tekrar edince o genç yine:

"Ben" dedi. Bunun üzerine:

"Evet, o sen olacaksın" dedi. O Îsâ *aleyhisselâm*'a benzetildi, Îsâ *aleyhisselâm* o evin penceresinden semaya yükseltildi. Yahudiler gelip benzerini götürdüler, onu öldürdüler ve astılar. İçlerinden birisi ona iman ettikten sonra on iki kere küfretti."

İbn Kesîr bu hadisi rivâyet ettikten sonra dedi ki: "Bu rivâyetin İbn Abbas'a kadar ulaşan isnadı sahîhtir. Bunu Nesâî[16], Ebû Kureyb ➢ Ebû Muaviye tariki ile benzer şekilde rivâyet etti. Aynı şekilde seleften birden fazla kişiden nakledildi. Orada şöyle geçer: "Onlara dedi ki: "Hanginiz bana benzeyecek ve yerime öldürülüp cennette arkadaşım olacak?"

---

(15) Bunu İbn Kesîr, *Tefsîr*'inde(1/574) nakletmiştir.
(16) Tefsîr Kitabı'nda nakletmiştir.

İbn İshak[17] dedi ki: Hıristiyan iken Müslüman olmuş biri bana şöyle dedi: "Îsâ *aleyhisselâm*'a Allah'tan: "Seni kendime yükselteceğim" haberi geldiği zaman dedi ki:

"Ey Havariler topluluğu! Hanginiz benim cennette arkadaşım olmak ister? Bana benzetilip şeklime bürünerek yerime öldürülmek ister?"

Sercis dedi ki: "Ben, ey Rûhullah!"

Îsâ *aleyhisselâm*:

"Sen benim yerimde otur" dedi. O da oturdu. Îsâ *aleyhisselâm* yükseltildi. Oraya girip (Sercis'i) yakaladılar ve astılar. O, onlara Îsâ *aleyhisselâm* gibi gösterilip asılan kimse oldu."

İbn Cerîr, Mücahid'den naklediyor[18]; "Onlar Îsâ *aleyhisselam*'a benzeyen birini astılar. Îsâ *aleyhisselâm* ise diri olarak semaya kaldırıldı."

Üçüncü Âyet:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَإِن مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِۦ قَبْلَ مَوْتِهِۦ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾ ﴾ [النساء: ١٥٩]

"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir. Kıyâmet gününde de o, onlara şahit olacaktır." ***(Nisa, 159)***

İbn Cerîr[19] der ki: "Müfessirler bu âyetin anlamı hakkında farklı görüşler belirttiler. Bazıları *"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir"* âyetinin anla-

(17) Bunu İbn Cerîr (et-Taberî) rivâyet etmiştir (9/372).
(18) İbn Cerîr et-Taberî (9/372)
(19) *Câmiu'l-Beyân* (9/379)

mının "Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce" anlamında olduğunu söyledi. Bunun açıklaması, bütün Ehl-i Kitab'ın; o, Deccal'i öldürmek üzere indiği esnada onu tasdik edecekleri, bütün milletlerin (dinlerin) İbrahim *aleyhisselâm*'ın milleti (dini) olan Hanif İslam dininde birleşecekleridir.

Bu görüşte olanlar şu rivâyeti delil getirmişlerdir.

İbn Beşşar ➢ Abdurrahman ➢ Süfyan ➢ Ebî Husayn ➢ Saîd b. Cübeyr ➢ İbn Abbas isnadıyla; İbn Abbas *radıyallahu anhuma*: *"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir"* âyeti hakkında dedi ki: "Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce demektir."[20]

el-Avfî[21], İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'dan buna benzer bir rivâyeti nakletti.

Ebû Mâlik: *"Ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir"* buyruğu hakkında: "Bu Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlünden sonra olacaktır. Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm* ölmeden önce ehli kitaptan her biri mutlaka ona iman edecektir" dedi.

ed-Dahhak, İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'nın: *"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir"* âyeti hakkında: "Özellikle Yahudiler kastedilmiştir" dediğini nakletti.

el-Hasen el-Basrî: "Necaşi ve ashabı kastedilmiştir" dedi. Bu ikisini İbn Ebî Hatim rivâyet etmiştir.[22]

İbn Cerîr[23], Ya'kûb ➢ Ebû Reca ➢ el-Hasen isnadı ile şöyle rivâyet eder; el-Hasen (el-Basrî) *"Ehl-i Kitap'tan her biri,*

---

(20) *Câmiu'l-Beyân* (9/380) İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*'de (6/492) sahîh olduğunu belirtmiştir.

(21) Atıyye b. Sa'd b. Cunâde el-Avfî el-Cedelî el-Kaysî el-Kûfî, Ebû'l-Hasen, 27 yılında vefat etti. Başka bir senede vefat ettiği de söylenmiştir. Bkz.: *Tehzîb* (7/200-201).

(22) Bunu, İbn Kesîr (1/576) nakletmiştir.

(23) *Câmiu'l-Beyân* (9/380).

ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir" âyeti hakkında dedi ki: "Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce demektir. Allah'a yemin olsun şu an o Allah katında diridir. Nuzûl ettiği zaman hepsi ona iman edecektir."

İbn Kesîr[24], İbn Cerîr'in sözlerini naklettikten sonra şöyle der: "Aynısını Katade, Abdurrahman b. Zeyd b. Eslem ve başkaları da söyledi. Bu görüş, Allah'ın izniyle kesin delillerini açıklayacağımız üzere hak olan görüştür. Allah'a güvenir ve O'na tevekkül ederiz.

İbn Kesîr, İbn Cerîr'den[25], *"Ölümünden önce"* ifadesindeki zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'a değil de Ehl-i Kitab'a ait olduğunu – yani ister Yahudi ister Hıristiyan olsun Ehl-i Kitap'tan her bir kimse ölmeden önce mutlaka Îsâ *aleyhisselâm*'a iman edecektir anlamına - söyleyenlerin görüşünü ve bu âyetin ehli kitaptan her birinin ölümlerinden önce Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e iman edeceği anlamında olduğu şeklindeki görüşü naklettikten sonra der ki;

"Sonra İbn Cerîr şöyle dedi: Bu görüşler içinde doğru olanı ve önceliklisi birinci görüştür. Bu da: "Îsâ *aleyhisselâm* nuzûl ettikten sonra Ehl-i Kitap'tan, Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce ona iman etmeyen kimse kalmayacaktır"[26] şeklindeki görüştür. İbn Cerîr'in bu sözünün doğruluğunda şüphe yoktur. Zira âyetlerin siyakından, Yahudilerin Îsâ *aleyhisselâm*'ı öldürüp çarmıha germe iddialarının ve bilgisiz Hıristiyanların bunu kabullenmelerinin batıl oluşu kastedilmektedir. Allah azze ve celle bunun böyle olmadığını haber vermiş, onların öldürdüğü kimsenin kendilerine Îsâ *aleyhisselâm* gibi gösteril-

---

(24) *Tefsîru Kur'âni'l-Azim* (1/577).

(25) *Câmiu'l-Beyân* (6/386)

(26) Hafız İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*'de (6/492) der ki: "Âyette geçen "**ve in**" edatı "**ma**" anlamındadır. Yani "Îsâ *aleyhisselâm* nuzûl ettiğinde Ehl-i Kitap'tan – Yahudi ve Hıristiyanlardan – ona iman etmeyen hiç kimse kalmayacaktır" demektir.

diğini ve onların bunu anlayamadıklarını bildirmiştir. Îsâ *aleyhisselâm*'ı kendisine yükseltmiş, onu diri bırakmıştır ve yakında Allah'ın izniyle sıralayacağımız mütevatir hadislerin de gösterdiği gibi kıyâmet gününden önce nuzûl edecek, sapıklık Mesih'ini öldürecek, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracaktır. Yani İslam dışında başka bir din kabul etmeyecek, ya İslam'ı kabul edecekler yahut kılıca razı olacaklardır. Bu âyet-i kerîme işte o zaman bütün ehli kitabın iman edeceklerini, hiçbirinin tasdik etmekten geri durmayacağını haber vermektedir: *"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir"* (Nisa, 159). Yani; onu öldürdüklerini ve astığını iddia eden Yahudiler ile onlara muvafakat eden Hıristiyanlar, Îsâ *aleyhisselâm* ölmeden önce ona iman edecekler: *"Kıyâmet gününde de o, onlara şahit olacaktır"* (Nisa, 159). Yani; göğe yükselmeden önce ve yeryüzüne nuzûlden sonra onlarda gördüğü amellerine şahitlik edecektir…[(27)]

Âyette kastedilen bizim zikrettiklerimizdir. Buna göre Îsâ *aleyhisselâm*'ın varlığı, gökte hayatının halen devam etmekte olduğu ve kıyâmet gününden önce yeryüzüne ineceği anlaşılmaktadır. Îsâ *aleyhisselâm*, haktan ve gerçekten uzak, birbirine zıt ve tenakuz içinde sözler söyleyen Yahudi ve Hıristiyanları yalanlamak için inecektir. Yahudiler tefrite, Hıristiyanlar da ifrata[(28)] düşmüşlerdir. Yahudiler, ona ve annesine olan iftiralarıyla onun değerini düşürmüşler, Hıristiyanlar ise, onda olmayanı kendisine nispet ederek övgüde aşırıya kaçmışlardır. Yahudilerin aksine onlar, Îsâ *aleyhisselâm*'ı peygamberlik makamından rubûbiyyet makamına yükseltmişlerdir. Allah hem onların, hem de bunların sözlerinden münezzehtir. Onların

---

(27) *Tefsîru Kur'âni'l-Azim* (1/577)

(28) İfrat ve tefrit; haddi aşmak ve geri kalmak anlamlarında zemmedilmiş hasletlerdir. Nitekim şeytan pek çok insanı bu iki yerilmiş haslete düşürmektedir. *İgâsetu'l-Lehfân* adlı eserinde görüleceği üzere Allâme İbn Kayyım şeytanın insanları bu iki tuzağa düşürmesi hususunda güzel misaller vermiştir.

iddialarından mukaddestir. O'ndan başka hak ilâh yoktur…

Abdullah el-Gımarî, *İkâmetu'l-Burhân ala Nuzûli Îsâ Fî Âhiri'z-Zemân* adlı kitabında şu uyarıda bulunur: "Ölümünden önce" ibaresindeki zamirin Ehl-i Kitab'a ait olma ihtimalinin zayıf oluşuna dair delilleri kaydetmemizden sonra, bu zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'dan başkasına ait olma ihtimalinin batıl oluşu ortaya çıkıyor. Zayıf ve batıl ihtimaller ise hüccet olarak tutunulacak şeyler değildir. Bu âyet-i kerime Îsâ *aleyhisselâm*'ın hayatı ve nuzûlü hakkında açık bir nastır.

Kelime bazen bizatihi, bazen de diğer delillerle birlikte açık ve kesin bir buyruk olur. Usûl ilminin kâideleri ışığında hüküm vermeyen pek çok kimsenin zannettiği gibi bir lafızdaki bütün ihtimaller onun açık ve kesin bir hüküm olmasına etki etmezler.

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûlü Hakkındaki Âyetler

Birinci Âyet:

Allah azze ve celle, Âl-i İmrân sûresinde Meryem Oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ı şöyle müjdelemektedir:

﴿وَيُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِي ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ ٱلصَّٰلِحِينَ ﴿٤٦﴾﴾

[آل عمران: ٤٦]

"O, sâlihlerden olarak beşikte iken ve yetişkinlik halinde insanlara konuşacaktır." ***(Al-i İmran, 46)***

Allah azze ve celle, Mâide sûresinde de Îsâ *aleyhisselâm*'a hitaben şöyle buyuruyor:

﴿إِذْ قَالَ ٱللَّهُ يَٰعِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَٰلِدَتِكَ
إِذْ أَيَّدتُّكَ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ تُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِي ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا﴾

[المائدة: ١١٠]

"Allah o zaman şöyle diyecek: "Ey Meryem oğlu Îsâ! Sana ve annene (verdiğim) nimetimi hatırla! Hani seni mukaddes ruh (Cebrail) ile desteklemiştim; sen beşikte iken de yetişkin çağında da insanlarla konuşuyordun." ***(Maide, 110)***

İbn Cerîr[29], ilk âyetin tefsîrinde; Yunus ➢ İbn Vehb ➢ İbn Zeyd isnadıyla şöyle rivâyet eder: İbn Zeyd: "*Beşikte iken ve yetişkinlik halinde insanlara konuşacaktır.*" *(Al-i İmran, 46)*

(29) *Câmiu'l-Beyân* (6/420)

âyeti hakkında şöyle dedi: "Îsâ *aleyhisselâm* onlara beşikte iken konuşmuştur ve Deccal'i öldürdüğünde yetişkin olarak konuşacaktır."

Yine İbn Cerîr(30), Yunus ➤ İbn Vehb ➤ İbn Zeyd isnadıyla şöyle rivâyet eder: İbn Zeyd: *"Seni vefat ettireceğim ve nezdime yükselteceğim"* (Al-i İmran, 55) âyeti hakkında dedi ki: "Seni vefat ettireceğim ifadesi; seni alacağım demektir. Vefat ettirmek ve yükseltmek tek bir fiilin ifadesidir. O Deccal'i öldürene kadar ölmeyecek, bundan sonra ölecektir." Sonra da Allah azze ve celle'nin şu buyruğunu okudu: *"O, beşikte iken ve yetişkinlik halinde insanlara konuşacak." (Al-i İmran, 46)* sonra da şöyle dedi: "Allah onu yetişkinlikten önce yükseltmiştir. Nuzûl ettiğinde yetişkin olacaktır."

el-Huseyn b. el-Fadl el-Becelî dedi ki: Âyette geçen; "Kehlen: Yetişkin" kelimesi ile kastedilen şudur: Îsâ *aleyhisselâm* âhir zamanda gökten indiğinde yetişkin olur, insanlara konuşur ve Deccal'i öldürür."

el-Huseyn b. el-Fadl dedi ki: "Bu âyet Îsâ *aleyhisselâm*'ın yeryüzüne nuzûl edeceğine dair açık ve kesin bir buyruktur."

Sa'lebî(31) *"ve yetişkin olarak"* buyruğu hakkında dedi ki: "Îsâ *aleyhisselâm* yeryüzüne yetişkin olarak inecektir."

İbn Cerîr'den bütün bu naklettiklerimiz, tefsîr ehlinin(32) genelinin görüşüdür. Hepsi de bu âyeti böyle tefsîr etmiş, bu âyeti Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceği hususunda delil getirmişlerdir. Şüphesiz doğru olan da budur. Zira Allah azze ve celle'nin *"ve kehlâ: ve yetişkin olarak"* buyruğu, hikmetine dâhil olmakla birlikte, bundan önceki ilgili zarfa atfedilmiş-

---

(30) *Câmiu'l-Beyân* (6/457)

(31) Sa'lebî; Ebû'l Abbas Ahmed b. Yahya b. Yesar eş-Şeybanî; Kufelilerin nahiv ve lügatte imamı idi. 200 senesinde doğdu. Bkz.: *Târîhu Bağdat* (5/204) *Tezkiratu'l-Huffâz* (2/214) İbnu'l-Cevzî, *el-Muntazam* (6/44)

(32) Bkz.: İbn Kesîr (1/364) *Rûhu'l-Meânî* (4/179) Zemahşerî, *el-Keşşâf* (1/192) *Zâdu'l-Mesîr* (1/392) *Envâru't-Tenzîl* (s.75)

tir. Takdiri; "İnsanlara beşikte bebek iken konuşur ve yetişkin iken de konuşur" şeklinde olur. Doğumunun ardından bebek iken konuşmuş olması mucize olduğuna göre, buna atıf olarak yetişkin halde de konuşacağının belirtilmesi aynı şekilde zorunlu olarak bunun bir mucize olduğunu ifade eder. Ancak üzerine alıntı yapılmasına delil olmaz. Zira yetişkinlik halinde konuşmak sıradan bir şeydir. Bunun haber verilmesinin, özellikle mucizenin zikredildiği yerde bir anlamı olmazdı. Hatta burada kastedilen, onun yetişkin iken konuşmasının bebek iken konuşması gibi sıra dışı bir mucize olduğunu bildirmektir. Yani onun yetişkinlik çağından önce göğe yükseltileceği, sonra yeryüzüne indirilip yetişkinlik çağına kadar kalacağı, böylece insanlara yetişkinlik halinde de konuşacağı bildirilmiştir.

Nitekim Muhaddislerin ve tarihçilerin çoğunluğu Îsâ *aleyhisselâm*'ın otuz üç yaşında göğe yükseltildiğini belirtmişlerdir. Sahîh hadiste(33) geçtiği üzere o, yeryüzüne indiği zaman kırk sene kalacaktır. Göğe yükseltilirken yirmi dört yaşında olduğu da söylendi. Bunu İbn Cerîr, Ka'b el-Ahbar'a ulaşan sahîh bir isnad ile rivâyet etmiştir. Yeryüzünde yedi yıl kalıp bunu kırka tamamlayacağı da söylenildi. Sahîh olanı birincisidir.(34)

İkinci Âyet:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِن مِّنْ أَهْلِ ٱلْكِتَٰبِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِۦ قَبْلَ مَوْتِهِۦ ۖ وَيَوْمَ ٱلْقِيَٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾﴾ [النساء: ١٥٩]

(33) Az sonra tahrîci gelecek.

(34) Hafız İbn Hacer *Fethu'l-Bârî*'de bu rivâyet itimat etmiştir. Suyutî *Durru'l-Mensur*'da (2/225) Kabu'l-Ahbar rivâyetinin sahîh olduğunu söylemiştir.

"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir. Kıyâmet gününde de o, onlara şahit olacaktır." ***(Nisa, 159)***

Bu âyet daha önce geçmiş ve İbn Cerîr'den naklen, *"ölümünden önce"* ifadesindeki zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'a ait olduğu görüşünün en doğru görüş olduğunu belirtmiştik. Îsâ *aleyhisselâm* nuzûl ettiği zamanda mevcut olan Ehl-i Kitap içinde ona iman edip tasdik etmeyen kimse kalmayacaktır. Zira Îsâ *aleyhisselâm* cizyeyi kaldıracak, Müslüman olmaktan başka bir şey kabul etmeyecek, bu dini kabul etmeyenlerle savaşacaktır. Bu âyetteki zamir Îsâ *aleyhisselâm*'a ait olduğu için – ki sahîh görüş budur – Ehli Kitap da ona iman etmek için göğe çıkamayacaklarına göre, onun nuzûl edeceği şüphesiz bir gerçek olarak ortaya çıkar. Allah'ın izniyle yakında kaydedeceğimiz sahîh mütevatir hadislerde açıklandığı gibi Îsâ *aleyhisselâm* yeryüzüne nuzûl edecektir.

Üçüncü Âyet:

Yüce Allah şöyle buyurmaktadır:

﴿ وَإِنَّهُۥ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَٱتَّبِعُونِ ۚ هَٰذَا صِرَٰطٌ مُّسْتَقِيمٌ ﴿٦١﴾ ﴾ [الزخرف: ٦١]

"Şüphesiz ki o, kıyâmetin (ne zaman kopacağının) bilgisidir. Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana uyun; çünkü bu, dosdoğru yoldur." ***(Zuhruf, 61)***

Abdullah el-Gımarî, *İkâmetu'l-Burhân ala Nuzûli Îsâ aleyhisselâm fî Âhiri'z-Zemân* adlı kitabında bu âyet hakkında şöyle der: "Yani Îsâ *aleyhisselâm* kıyâmet için bir alamettir. Onun nuzûl edeceği şüphesiz olarak buradan anlaşılır. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in tefsîri bu şekildedir.

İbn Hibban, *Sahîh*'inde[35] "Meryem oğlu Îsâ'nın Kıyâmet Alâmeti Olarak Nuzûl Edeceğinin Beyânı" diye bir başlık açmış ve şöyle rivâyet etmiştir;

Muhammed b el-Hasen b. el-Halil ➢ Hişam b. Ammar ➢ el-Velid b. Müslim ➢ Şeyban b. Abdurrahman ➢ Asım ➢ Ebû Rezin ➢ Ebû Yahya Mevla İbn Afra ➢ İbn Abbas isnadıyla;

Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*: *"Şüphesiz ki o, kıyâmetin (ne zaman kopacağının) bilgisidir."* *(Zuhruf, 61)* âyeti hakkında buyurdu ki: *"Meryem oğlu Îsâ kıyâmet gününden önce nuzûl eder."*

Bu isnad sahîhtir, bütün ravileri güvenilirdir. Asım meşhur kıraat imamlarındandır.

İbn Abbas, Ebû Malik, el-Hasen, Mucâhid, Katâde, es-Suddî, ed-Dahhâk, İbn Zeyd ve daha başkalarından, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in bu hadisinde gelenin aynısı rivâyet edilmiştir. Bu rivâyetler İbn Cerîr'in *Tefsîr*'inde muhtelif isnadlarla pek çok yoldan rivâyet edilmiştir. Hepsi de bu âyette kastedilenin Îsâ *aleyhisselâm*'ın kıyâmet gününden önce nuzûl edeceği olduğunu ifade etmektedir.

Bu âyetin tefsîri, başka şekilde tefsîr edilemeyecek şekilde tayin edilmiştir. Bunun delillerine gelince;

Birincisi; yukarıda geçtiği gibi Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in tefsîri sahîh olarak gelmiştir.

İkincisi; Îsâ *aleyhisselâm*'dan bahseden âyetlerin siyakı bunu göstermektedir. Yüce Allah'ın âyetlerini oku: *"Meryem oğlu Îsâ, bir misal olarak anlatılınca senin kavmin hemen bağrışmaya başladılar. "Bizim tanrılarımız mı hayırlı, yoksa o mu?" dediler. Bunu sana ancak tartışmak için söylediler. Doğrusu onlar kavgacı bir toplumdur. O, sadece kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğullarına örnek kıldığımız bir kuldur. Eğer dileseydik, içinizden, yeryüzünde yerinize geçecek melekler yaratırdık. Şüp-*

(35) İbn Hibbân (8/288)

hesiz ki o (Îsâ), kıyâmetin (ne zaman kopacağının) bilgisidir. Ondan hiç şüphe etmeyin ve bana uyun; çünkü bu, dosdoğru yoldur." *(Zuhruf, 57-61)*

Bir delil olmadıkça sözü siyakından başka bir şeyle değiştirmek caiz değildir. İbn Cerîr'in daha önce belirttiği gibi bu ancak teslim olmayı gerektiren, delaleti açık olan, zâhir bir âyet veya Rasûl'ün açık bir haberi ile mümkün olur.

Üçüncüsü; söylenildiği gibi zamir Îsâ *aleyhisselâm*'dan başkasına ait olsa idi, bu, Kur'ân-ı Kerîm'in belagatinin tenzih edilmesi gerektiği bir zayıflığı olurdu.

Allâme İbn Kesîr[36], *"Şüphesiz o, kıyâmet için bir bilgidir"* *(Zuhruf, 61)* âyeti hakkında der ki; "Bu âyetin tefsîri hakkında daha önce İbn İshak'ın tefsîri geçmişti. Buna göre burada, kastedilen; Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölüleri diriltmesi, anadan doğma körleri, baras hastalığı olanları ve başka hastalıkları iyileştirmesi gibi mucizelerdir. Ancak bunda şüphe vardır. Bundan daha da uzak olanı, Katâde'nin el-Hasen el-Basrî ve Saîd İbn Cübeyr'den naklederek anlattığıdır ki, buna göre âyetin başındaki zamir Îsâ *aleyhisselâm*'a değil Kur'ân'a aittir. Ancak sahîh olan, zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'a ait olmasıdır. Zira âyetin akışında Îsâ *aleyhisselâm* zikredilmektedir. Bir de bu âyette kastedilen, Îsâ *aleyhisselâm*'ın kıyâmet gününden önce yeryüzüne inmesidir. Nitekim Yüce Allah başka bir âyet-i kerime'de şöyle buyurmaktadır: *"Kitâb ehlinden hiç kimse yoktur ki; ölümünden önce ona"* yani, Îsâ aleyhisselâm'a *"iman edecek olmasın. O da kıyâmet günü üzerlerine şâhid olacaktır."* *(Nisa, 159)* buyurmaktadır. Ayrıca bu âyetin:

"Şüphesiz ki o, beklenen saat için bir işarettir" şeklindeki kıraati de bu anlamı güçlendirmektedir. Yani Meryem Oğlu Îsâ, kıyâmetin meydana geleceğine bir işaret ve delildir.

Ebû Hureyre, İbn Abbâs, Ebû'l-Âliye, Ebû Mâlik, İkrime,

---

(36) *Tefsîru Kur'âni'l-Azim* (4/132)

el-Hasen, Katâde, ed-Dahhâk ve başkalarından da bu şekilde rivâyet edilmiştir. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den mütevâtir olarak rivâyet edilen hadislere göre; Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, Îsâ *aleyhisselâm*'ın kıyâmet gününden önce adaletli bir imam ve hakem olarak ineceğini haber vermiştir.

Artık Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceğine dair sahîh hadisleri sıralamaya başlayabiliriz. Tek olarak ele alındıklarında lafzen ahad hadisler olsa bile, müşterek manaları mütevatirdir[(37)] ve içeriklerinin kesin olarak sabit olduğunu ifade etmektedir. Allah'tan muvaffakiyet isteyerek deriz ki:

---

(37) Bu rivâyetlerin mütevatir olduğunu ifade eden âlimlerden bazıları şunlardır; Allâme et-Taberî, en-Nevevî, el-Kadı Iyaz, İbn Hacer, İbn Teymiye, İbnu'l-Kayyım, ez-Zehebî, İbn Kesîr, Allame el-Ubbî, İbn Atiye, Ebû Hayyan el-Endulusî, eş-Şevkânî, el-Alusî, Muhammed Sıddîk Hasen Han, Muhammed Habibullah eş-Şankıtî, es-Sefârînî, el-Kettanî, el-Keşmirî, el-Elbânî, Şeyh Ahmed Şakir ve el-Gımârî.

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûlü Hakkında Hadisler[38]

Birinci Hadis:

Buhârî ve Müslim[39] Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den şöyle rivâyet ederler: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا عَدْلًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنْ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا».

"Nefsim elinde bulunan (Allah) a yemin ederim ki; Meryem oğlunun aranıza adaletli hakem olarak inmesi yakındır, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracaktır. Mal gelecek de hiç kimse kabul etmeyecektir. Nihâyet bir secde dünyadan ve dünyadaki şeylerden daha hayırlı olacaktır." Hadisin lafzı Buhârî'ye aittir.[40]

---

(38) Bu hadisleri müellif İbn Kesîr'in *Tefsîr*'inden (1/578-583) nakletmiştir.

(39) Buhârî: Kitabu'l-Buyu', domuzun öldürülmesi bâbı (4/414) Kitabu'l-Mezâlim, haçın kırılması ve domuzun katli babı (5/121) Kitabu'l-Enbiya, Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlü bâbı (6/490) Müslim: Kitabu'l-İman, Îsâ b. Meryem'in Peygamberimiz Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatıyla hükmetmek üzere nuzûlü bâbı (no: 155) İbn Mende, *Kitabu'l-İman* (1/513) Suyutî, *Durru'l-Mensur*'da (2/753) Abd b. Humeyd'e de nispet etmiştir. Bu risalede el-Âcurrî'nin diğer bir rivâyeti de gelecektir.

(40) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Yakındır: yani bu çabucak olacaktır. *Fethu'l-Bârî* (6/491)
Adaletli bir hakem olarak; yani kıyâmet gününe kadar neshedilmeyecek olan peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatı ile adil bir şekilde hükmeder.

Müslim'in rivâyetlerinin en tam lafzı ise şöyledir:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُوشِكَنَّ أَنْ يَنْزِلَ فِيكُمْ ابْنُ مَرْيَمَ حَكَمًا مُقْسِطًا فَيَكْسِرَ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلَ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعَ الْجِزْيَةَ وَيَفِيضَ الْمَالُ حَتَّى لَا يَقْبَلَهُ أَحَدٌ».

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki Meryem oğlunun aranıza adaletli hakem olarak inmesi yakındır, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracaktır. Mal gelecek de hiç kimse kabul etmeyecektir."

Müslim'e ait diğer bir rivâyette Buhârî'nin rivâyetindeki gibi şu ziyade de vardır:

«حَتَّى تَكُونَ السَّجْدَةُ الْوَاحِدَةُ خَيْرًا مِنْ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا».

"Nihâyet bir secde dünyadan ve dünyadaki şeylerden daha hayırlı olacaktır."

Sahîhayn'da bu rivâyetin ardından Ebû Hureyre *radıyallahu*

Haçı kırar; yani haçı kırmakla Hıristiyanlık dinini iptal eder, Hıristiyanların ona nispet ettikleri iddiaları iptal eder. *Fethu'l-Bârî* (6/492)

Domuzu öldürür: Yani onun yenmesindeki şiddetli yasaktan dolayı mübalağa ifade edilmiştir. Burada Îsâ *aleyhisselâm*'ın yolunda olduklarını iddia edip domuz eti yemeyi helal sayan Hıristiyanlara büyük bir kınama vardır. *Fethu'l-Bârî* (4/414)

Cizyeyi kaldırır: Yani, Hıristiyanların Müslüman olmaları yahut savaşa razı olmaları dışında başka bir şey kabul etmeyecektir. İbn Hacer, *Fethu'l-Bârî*'de (6/492) der ki: "Şöyle denilmesi muhtemeldir; eski dinlerine bağlı olarak ellerindeki kitaptan şüphe ettikleri için Yahudi ve Hıristiyanların cizyeyi kabul etmeleri meşru olunca, Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl etmesiyle bu şüphe ortadan kalkacak ve hüccetlerinin kesilmesi ile putlara kulluk edenler gibi olacaklardır. Bu durumda kendilerinden cizye kabul edilmeyen kimseler gibi muamele göreceklerdir. Bazı şeyhlerimiz bu ihtimali zikretmişlerdir."

Mal artacak: Yani zulmün yok olup adaletin ortaya çıkması sebebiyle bereketlerin inmesi, hayırların gelmesi demektir. O zaman toprak hazinelerini çıkarır, kıyâmetin yaklaştığını öğrendikleri için mal edinmeye rağbet azalır. *Fethu'l-Bârî* (6/492)

anh'ın şöyle söylediği de geçer: "Dilerseniz *"Kitâb ehlinden hiç kimse yoktur ki; ölümünden önce ona iman edecek olmasın. O da kıyâmet günü aleyhlerinde şâhid olacaktır"* *(Nisa, 159)* âyetini okuyun."

Geçen isnad ile gelen bu cümlenin– sonra da Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'ın söylediğinin – manası, Îsâ *aleyhisselâm*'ın ahir zamanda nuzûl edeceğine, Allah'ın izni ile kaydedeceğimiz diğer hadislerle birlikte delil olmaktadır. *"Kitâb ehlinden hiç kimse yoktur ki; ölümünden önce ona iman edecek olmasın"* âyeti daha önce geçtiği gibi Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce demektir. Onun nuzûl ettiği sırada mevcut bulunan Ehl-i Kitap tek bir din mensubu olacaklardır ki o da - daha önce geçtiği gibi - İslam dinidir. Bu anlamda İbn Cerîr'in[41] Saîd b. Cübeyr yoluyla sahîh isnad ile rivâyetinde İbn Abbas *radıyallahu anhuma* işarette bulunmuştur. Nitekim ilgili âyetin tefsîrinde bu geçmiştir.

İkinci Hadis:

Buhârî ve Müslim[42] yine Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den merfû olarak şöyle rivâyet ederler: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

«كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا نَزَلَ ابْنُ مَرْيَمَ فِيكُمْ وَإِمَامُكُمْ مِنْكُمْ».

"İmamınız sizden olduğu halde Meryem oğlu aranıza nuzûl ettiğinde haliniz nice olur?"[43] Bunu Buhârî peygamber-

(41) Taberî (9/380) Hafız İbn Hacer *Feth*'de (6/492) sahîh olduğunu söylemiştir.

(42) Buhârî: Kitabu'l-Enbiya, Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın Nuzûlü bâbı (6/491) Müslim: Kitabu'l-İman, Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın Peygamberimiz Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatı ile hükmederek nuzûlü bâbı (no: 155) Ahmed (2/336) İbn Hibbân (8/284) Beyhakî, *el-Esma ves-Sıfat* (s.424) İbn Mende, *el-İman* (1/515)

(43) **Fâideler**:

Birincisi; hadiste bahsedilen imam, beklenen Mehdi'dir. İsmi Muhammed b. Abdullah olacaktır. Nitekim bu, Nuaym b. Hammad'ın *el-Fiten*'de,

lerle ilgili hadisler arasında Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlü hakkında rivâyet etmiştir. Müslim ise İman bölümünün sonlarında, "Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın Peygamberimiz *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatı ile hükmederek nuzûlü" bâbında rivâyet etmiştir. Aynı şekilde Ahmed de rivâyet etmiştir.

Buhârî ve Müslim'in *–Allah onlara rahmet etsin–* bu iki hadisi ittifakla Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den çeşitli yollarla rivâyet ettiklerini görüyorsun. Bütün Müslümanlar bilirler ki, Buhârî ve Müslim'in ittifakla rivâyet ettikleri hadis, Allah azze ve celle'nin kitabından sonra en sahîh ve en güvenilir sözdür.

Zâdu'l-Muslim Fî Mettefeka Aleyhi'l-Buhârî ve Müslim adlı kitabın sahibi Şeyh Şankîtî bu ikinci hadisi zikrettikten sonra şöyle der(44);

Tenbih: Îsâ *aleyhisselâm*'ın Sâdıku'l-Masdûk (Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*)'dan mütevatir olarak geldiği gibi, şu ana kadar diri olduğuna ve ahir zamanda kesinlikle nuzûl edip peygamberimiz *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatı ile hükmedeceğine, Allah yolunda cihad edeceğine itikad etmek dinen vaciptir. Buna inanmak vaciptir çünkü, Yüce Allah önünden ve

---

Suyutî'nin *el-Arfu'l-Verdî* kitabında açıkça varid olmuştur. Bkz.: *Fethu'l-Bârî* (6/493) *Zâdu'l-Muslim Fimettefeka Aleyhi'l-Buhârî ve Müslim* (1/230-231) *Feyzu'l Bârî ala Sahîhi'l-Buhârî* (4/44-47)

İkincisi; Hafız İbn Hacer, Fethu'l-Bârî'de (6/493) der ki: "Alimler şöyle dediler; Îsâ *aleyhisselâm*'ın diğer peygamberlerden ayrı olarak nuzûl etmesinin hikmeti, Yahudilerin onu öldürdüklerine dair iddialarını reddetmek içindir. Böylece Allah onların yalanlarını ortaya çıkarır."

Üçüncüsü; Neden Îsâ *aleyhisselâm* başlangıçta imam olmamıştır?" denilirse bunun cevabı şudur: Hafız İbn Hacer, İbnu'l-Cevzî'den naklen şöyle der: "Îsâ *aleyhisselâm* imam olarak öne geçse bir sorun söz konusu olur. O, "Benden sonra peygamber yoktur" hadisine bir şaibe düşürmemek için imama uyarak namaz kılacaktır.

Dördüncüsü; Hafız İbn Hacer *Fethu'l-Bârî*'de (6/494) der ki: "Îsâ *aleyhisselam*'ın ahir zamanda nuzûl ederek bu ümmetten birinin arkasında namaz kılacak olması, yeryüzünde Allah'ın hüccetinin ikâmesinin eksik olmayacağı şeklindeki görüşleri doğrulamaktadır. Allah en iyi bilir."

(44) *Zâdu'l-Müslim* (1/231-232)

ardından batılın yanaşamadığı aziz kitabında Yahudilerin onu öldürmediğini, katına yükselttiğini *"Onu yakînen öldürmediler, bilakis Allah onu kendisine yükseltti" (Nisa, 157-158)* buyurarak haber vermiştir.

Nitekim mütevatir hadislerde de onun ahir zamanda adil bir hakem olarak nuzûl edeceği, haçı kırıp domuzu öldüreceği, cizyeyi kaldıracağı, hiç kimsenin kabul etmeyeceği şekilde malın artacağı belirtilmiştir. Diğer bazı hadislerde de onun nuzûl ettikten sonra bir müddet yeryüzünde yaşayacağı hususu açıkça belirtilmiştir. Onun ahir zamanda nuzûl edeceğinin mütevatir olarak gelmesine karşılık, öldüğüne dair hiç bir sahîh hadis gelmemiştir.

Kur'ân onun öldürülmeden yükseltildiğini haber verdiğine göre ve peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* onun ahir zamanda nuzûl edeceğini, bize onun nuzûl ettikten sonraki hallerini açıkladığına göre bütün diğer ihtimaller ortadan kalkar ve buna bütün Müslümanların iman etmesi gerekir. Kim bu konuda şüphe ederse ümmetin icması ile kâfiğr olur.

Bu, dînen tartışmasız ve zaruri olarak bilinmesi gerekenlerdendir. Mülhitlerin ve cahillerin söylediği şeyler batıldır, ilimle vasıflanan hiç kimsenin bunlara iltifat etmemesi gerekir.

Üçüncü Hadis:

Müslim[45], *Sahîh*'inde Ebû'z-Zubeyr'den şöyle rivâyet eder: Ben, Câbir b. Abdullah'tan işittim şöyle diyordu: Ben, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim:

«لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ». قَالَ: «فَيَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَقُولُ

(45) Müslim: Kitabu'l-İman, Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın nuzûlü ve peygamberimiz *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şeriatı ile hükmetmesi bâbı (hadis no: 156) Ahmed (3/245, 384) İbn Mende, *Kitabu'l-İman* (1/517).

أَمِيرُهُمْ: تَعَالَ صَلِّ لَنَا، فَيَقُولُ: لَا، إِنَّ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ أُمَرَاءُ تَكْرِمَةَ اللَّهِ هَذِهِ الْأُمَّةَ».

"Ümmetimden bir taife kıyâmet gününe kadar hak üzere galip olmaya devam edecektir."

Sonra buyurdu ki: "Meryem oğlu Îsâ nuzûl eder, emirleri ona:"Geç bize namazı kıldır" der. O da der ki: "Hayır, Allah'ın bu ümmete bir ikramı olarak birbirinize emir kılındınız."(46)

Dördüncü Hadis:

Müslim(47) Nafi'den, o da Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhuma*'dan şöyle rivâyet eder: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*, insanlar arasında bir gün Mesîh Deccâl'i anlatarak şöyle buyurdu:

«إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَيْسَ بِأَعْوَرَ أَلَا إِنَّ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ أَعْوَرُ عَيْنِ الْيُمْنَى كَأَنَّ عَيْنَهُ عِنَبَةٌ طَافِيَةٌ قَالَ وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَرَانِي اللَّيْلَةَ فِي الْمَنَامِ عِنْدَ الْكَعْبَةِ فَإِذَا رَجُلٌ آدَمُ كَأَحْسَنِ مَا تَرَى مِنْ أُدْمِ الرِّجَالِ تَضْرِبُ لِمَّتُهُ بَيْنَ مَنْكِبَيْهِ رَجِلُ الشَّعْرِ يَقْطُرُ رَأْسُهُ مَاءً وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلَيْنِ وَهُوَ بَيْنَهُمَا يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا فَقَالُوا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَرَأَيْتُ وَرَاءَهُ رَجُلًا جَعْدًا قَطَطًا أَعْوَرَ عَيْنِ الْيُمْنَى

---

(46) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
el-Emîr: Mehdi'dir. Bunun açıklaması daha önce geçti. Bu konudaki hadisler de mütevatirdir.
Tekrime (ikram); kerametin tef'ile babındandır. Bkz.: *en-Nihâye* (4/168) bu ümmetin diğer ümmetlere karşı üstünlüğü ve şerefinin izharı kastedilmiştir.

(47) Buhârî: Kitabu Ehâdîsi'l-Enbiya, Yüce Allah'ın; *"(Rasûlüm!) Kitap'ta Meryem'i de an. Hani o, ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti"* buyruğu bâbı (6/477) Kitabu'l-Fiten, Deccal'in zikri bâbı (13/90) Müslim: Kitabu'l-İman, Mesih b. Meryem *aleyhisselâm*'ın ve Mesihu'd-Deccal'in zikri bâbı

كَأَشْبَهِ مَنْ رَأَيْتُ مِنَ النَّاسِ بِابْنِ قَطَنٍ وَاضِعًا يَدَيْهِ عَلَى مَنْكِبَيْ رَجُلَيْنِ يَطُوفُ بِالْبَيْتِ فَقُلْتُ مَنْ هَذَا قَالُوا هَذَا الْمَسِيحُ الدَّجَّالُ».

"Muhakkak ki, Allah tebareke ve teâlâ tek gözü kör değildir. Dikkat ediniz, Mesîh Deccal'in sağ gözü kördür. Sanki onun gözü patlak üzüm tanesi gibidir." Allah teâlâ, Kâ'be yanında bana bir rüya gösterdi. Bir de baktım ki, gördüğüm buğday benizliler içinde en güzel buğday benizli birisi! Zülüfleri omuzları arasına inmiş, saçları taranmış, başından su damlıyor. Ellerini iki kişinin omuzlarına koymuş, Kâbe'yi tavaf ediyor. "Bu kimdir?" diye sordum, "Meryem oğlu Mesih'tir" dediler. Sonra onun arkasında saçları fazla kıvırcık, sağ gözü şaşı bir adam gördüm. Katan oğullarından gördüğüm bir kişiye çok benziyordu. Ellerini iki adamın omuzlarına koymuş, Kâbe'yi tavaf ediyordu. "Bu kimdir?" diye sordum. "Mesîh Deccal'dir" dediler."(48)

---

(48) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Zahrani; yani insanların arasında otururken demektir. Kastedilen aralarında gizlenerek değil, zahir olarak oturmasıdır. (Fethu'l-Bârî (6/485)
İnebetun Tafiye (Fırlamış üzüm tanesi gibi); bu hemzeli olarak "tafie" şeklinde de rivâyet edilmiştir. İlk rivâyete göre anlamı; salkımı içinde dışa çıkmış üzüm tanesi demektir. İkinci rivâyete göre ise; ışığı sönmüş demektir. Deccalin gözünün vasfına dair diğer hadisler için bkz.: *Fethu'l-Bârî* (6/485-486)
Udem; esmer renkli demektir.
Buğday benizlilerden gördüğüm en güzeli; esmer olup cidden güzel olduğunu ifade eder. Bu rivâyet ile onun renginin kızıla çaldığı hakkındaki rivâyet arasında çelişki yoktur. Zira ekseriyetle esmerler kızıla çalan renktedir.
Limme; lamın esresi ile okunur ve anlamı saçın zülüfü demektir.
Menkibeyhi; omuz kemikleri demektir. Saçlarının uzun olup omuzları arasına kadar geldiği kastedilmiştir.
Recciliş şa'r; saçları yağlanmış ve taranmış demektir.
Başından su damlaması; nezafet ve güzelliğinden kinayedir. Öyle ki saçları taranmış oluşundan dolayı su damlar gibidir.
Ca'den; düz saçın zıddı olarak kıvırcık demektir.
Kıtaten; çirkin bir şekilde saçları birbirine girgin demektir.
İbn Katan; cahiliye döneminde helak olan Huzaa kabilesinden Abduluzza b. Katan adında bir kimsedir.

Müslim'in birkaç yol ile İbn Ömer *radıyallahu anhuma*'dan rivâyet ettiği bu hadisin anlamı; peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e rüyasında – ki peygamberlerin rüyalarının vahiy olduğu malumdur – Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın ahir zamanda nuzûlünde Ka'be'yi tavaf edeceği, arkasından Mesih Deccal'in zuhur edeceği ve onun da Kâ'be'yi tavaf edeceği(49) misal olarak gösterilmiştir. Bu ikisini tek rüyada görmesi ile te'yit edilmiştir. Zira malumdur ki hadislerde geldiği üzere Îsâ *aleyhisselâm* Mesih Deccal'i öldürecektir.

Beşinci Hadis;

Müslim(50), Kitabu'l-Hac'da, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in telbiyesi ve hediy (kurban)ı bâbında Ebû Hureyre *ra-*

(49) Hafız, *Fethu'l-Bârî*'de (13/98-99) der ki: "Deccal'in Ka'be'yi tavaf etmesi ve Îsâ *aleyhisselâm*'ı takip etmesinde bir işkal vardır. Zira Deccal'in Îsâ *aleyhisselâm*'ı görünce eriyeceği sabit olmuştur. Buna şöyle cevap verdiler: Bahsedilen rüya uykuda gerçekleşmiştir. Peygamberlerin rüyası vahiy olursa burada tabir kabul etmez. Iyad dedi ki: "Îsâ *aleyhisselâm*'ın beyti tavaf etmesinde sorun yoktur ama Deccal'in tavafına gelince, Malik'in rivâyetinde Deccal'in tavafı zikredilmemiştir. Bu rivâyet, Deccal'in tavaf ettiğinden bahseden rivâyetten daha sağlamdır. Lakin rivâyetlerin ihtilafını gidererek cem etmek mümkün iken birini diğerine tercih etmek reddedilir. Zira Malik'in Nafi'den rivâyetinde tavafın zikredilmemiş olması, Zühri'nin Salim'den rivâyetini reddetmeyi gerektirmez. Tavaf etmiş olsun veya olmasın fark etmez, rüya, onun Mekke'ye girmesi sorunuyla sabit olmuştur. Aynı şekilde Deccal'in Mekke ve Medine'ye giremeyeceği de sabit olmuştur. Kadı Iyad burada Deccal'in Mekke ve Medine'ye girmesinin yasaklanmasının ahir zamanda gerçekleşeceğini beyan ederek ayırmıştır. Sonra Hafız İbn Hacer der ki: Ebû Saîd ile İbn Sayyad arasında geçenler de – bunu Müslim rivâyet etmiştir – İbni Sayyad ona: "Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Deccal Mekke'ye de Medine'ye de giremez" demedi mi? Ama ben Medine'den çıkıp Mekke'ye geldim!" demiş, İbn Sayyad'ın deccal olduğu hususunda duraklayarak, bu yasağın Deccal'in huruc ettiği zaman söz konusu olabileceğini belirtmiştir. Bu aynı zamanda onun Îsâ *aleyhisselâm*'ın arkasında yürümesinin de izahıdır."

(50) Müslim: Kitabu'l-Hac. Bâbu İhlalin Nebi *sallallâhu aleyhi ve sellem* ve hedyihi (hadis; 1252/216) Ahmed (2/240, 272, 540) İbn Mende, *el-İman* (1/517).

dıyallahu anh'den şöyle rivâyet eder: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki:

«وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَيُهِلَّنَّ ابْنُ مَرْيَمَ بِفَجِّ الرَّوْحَاءِ حَاجًّا أَوْ مُعْتَمِرًا أَوْ لَيَثْنِيَنَّهُمَا».

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki Meryem oğlu, hac veya umresinde yahut her ikisini yaparken Ravha patikasında telbiye edecektir."(51) Aynı şekilde bunu Ahmed de rivâyet etmiştir.

eş-Şankîtî bu hadisin ardından der ki(52): "Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceğine ve halen diri olduğuna, Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in onun hac veya umre yaparak telbiye getireceğine dair yemin etmesinden daha açık bir delil mi var?!"

Altıncı Hadis:

İmam Ahmed(53), Ebû Hureyre *radıyallahu anh*'den şöyle rivâyet eder: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«يَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ فَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ وَيَمْحُو الصَّلِيبَ وَتُجْمَعُ لَهُ الصَّلَاةُ وَيُعْطَى الْمَالُ حَتَّى لَا يُقْبَلَ وَيَضَعُ الْخَرَاجَ وَيَنْزِلُ الرَّوْحَاءَ فَيَحُجُّ مِنْهَا أَوْ يَعْتَمِرُ أَوْ يَجْمَعُهُمَا».

(51) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Leyuhilenne; yani yüksek sesle "Lebbeyk Allahumme lebbeyk" diyerek telbiye edecek.
Feccur Ravha; fec, iki dağ arasındaki yoldur. Ravha; Medine'ye 6 mil uzakta bir yoldur.
Leyusniyennehuma; yani hac ve umre için birlikte ihrama girer.

(52) *Zâdu'l-Muslim* (4/75)

(53) Ahmed (2/290) İbn Cerîr (6/458) İbn Cerîr'in rivâyetinde: "Hac veya umre için veya her ikisi için ihrama girmiş olarak Ravha'ya gelir" şeklinde geçer. Ahmed ve İbn Cerîr'in isnadları hakkında Ahmed Şakir, sahîh olduğunu söylemiştir. Müsned (7890) Taberî (6/458)

"Îsâ b. Meryem iner, domuzu öldürür, haçı kırar, namaz için etrafında toplanılır, mal verir de kabul edilmez, cizyeyi kaldırır, Hac için veya umre için yahut her ikisi için Ravha'ya iner."

Sonra Ebû Hureyre *radıyallahu anh* şu âyeti okudu; *"Ehl-i Kitap'tan her biri, ölümünden önce ona muhakkak iman edecektir."* *(Nisa, 159)* Hanzala, Ebû Hureyre'nin şöyle dediğini de iddia etti: "Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümünden önce ona iman ederler." Fakat bunların hepsi peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in sözü mü, Ebû Hureyre'nin sözü mü, ben bilmiyorum. Aynı şekilde İbn Ebî Hatim bunu; babası ➢ Ebû Mûsâ Muhammed b. Musenna ➢ Yezid b. Harun ➢ Süfyan b. Huseyn ➢ Zührî isnadıyla da rivâyet etmiştir.

Yedinci Hadis:

İmam Ahmed[54], Affan ➢ Hemmam ➢ Katade ➢ Abdurrahman ➢ Ebû Hureyre isnadı ile rivâyet ediyor: Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«الْأَنْبِيَاءُ إِخْوَةٌ لِعَلَّاتٍ أُمَّهَاتُهُمْ شَتَّى وَدِينُهُمْ وَاحِدٌ وَأَنَا أَوْلَى النَّاسِ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَبِيٌّ وَإِنَّهُ نَازِلٌ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهُ فَاعْرِفُوهُ رَجُلًا مَرْبُوعًا إِلَى الْحُمْرَةِ وَالْبَيَاضِ عَلَيْهِ ثَوْبَانِ مُمَصَّرَانِ كَأَنَّ رَأْسَهُ يَقْطُرُ وَإِنْ لَمْ يُصِبْهُ بَلَلٌ فَيَدُقُّ الصَّلِيبَ وَيَقْتُلُ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ وَيَدْعُو النَّاسَ إِلَى الْإِسْلَامِ فَيُهْلِكُ اللَّهُ فِي

(54) Ahmed (no: 9259) Ebû Dâvûd (4/117) İbn Cerîr (9/388) İbn Hibbân (8/277) Hâkim (2/595) Hâkim sahîh olduğunu söylemiş, Zehebî de ona muvafakat etmiştir. İbn Ebî Şeybe (15/158) Şeyh Ahmed Şakir, Ahmed'in ve İbn Cerîr'in isnadlarının sahîh olduğunu belirtmiştir. Hadisin ilk bölümü pek çok hadiste sabit olmuştur.

زَمَانِهِ الْمِلَلَ كُلَّهَا إِلَّا الْإِسْلَامَ وَيُهْلِكُ اللَّهُ فِي زَمَانِهِ الْمَسِيحَ الدَّجَّالَ وَتَقَعُ الْأَمَنَةُ عَلَى الْأَرْضِ حَتَّى تَرْتَعَ الْأُسُودُ مَعَ الْإِبِلِ وَالنِّمَارُ مَعَ الْبَقَرِ وَالذِّئَابُ مَعَ الْغَنَمِ وَيَلْعَبَ الصِّبْيَانُ بِالْحَيَّاتِ لَا تَضُرُّهُمْ فَيَمْكُثُ أَرْبَعِينَ سَنَةً ثُمَّ يُتَوَفَّى وَيُصَلِّي عَلَيْهِ الْمُسْلِمُونَ».

"Peygamberler babaları bir anneleri ayrı üvey kardeşlerdir. Anneleri değişik, dinleri birdir. Ben, Meryem oğlu Îsâ'ya insanların en layığıyım. Zira benimle onun arasında (başka bir) peygamber yoktur. O inecektir. Onu gördüğünüzde (şu sıfatlarla) tanırsınız: Kırmızı ve beyaza çalar renkte birisidir. Üzerinde hafif sarı renkte iki elbise vardır. Kendisine yaşlık isabet etmemiş olsa bile, başından su damlar gibidir. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, insanları İslâm'a davet edecektir. Onun zamanında Yüce Allah İslâm dışında bütün dinleri kaldıracak ve onun zamanında Mesih Deccal'i helak edecektir. Sonra yeryüzünde emanet konacak da aslanlar develerle, kaplanlar ineklerle, kurtlar koyunlarla birlikte otlayacak, çocuklar yılanlarla oynayacak da onlara zarar gelmeyecektir. Îsâ *aleyhisselâm* kırk sene kalacak, sonra vefat edecek, Müslümanlar da onun üzerine (cenaze) namazı kılacaklardır."(55)

Bu hadisi Ebû Dâvûd da Hidbe b. Hâlid'den, o da Hemmâm

(55) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Ulat; üvey kardeşler demektir (*Fethu'l-Bârî*, 6/489) İbnu'l-Esîr, *en-Nihâye*'de (3/291) der ki: "Evlâdu'l-ulat; anneleri farklı, babaları bir demektir. Burada imanlarının bir, şeriatlarının farklı olduğu kastedilmiştir.
İnsanların en layığıyım; yani insanların en yakınıyım demektir. Böylece onun kendisinin ardından geleceğini müjdelemektedir. *Fethu'l-Bârî* (6/489)
Merbu'; uzun ile kısa arasında orta boylu demektir. Orta boylu kimseye "merbu" derler.
Mumessıran; hafif sarılık demektir.
Emanet; güven ve selamet demektir.
Tertea; (otlamak) oynamak demektir.

b. Yahya'dan rivâyet etmiştir. İbn Cerîr bu âyetin tefsîrinde Bişr b. Muâz ➢ Yezid b. Harun ve Saîd b. Ebî Arube ➢ Katade ➢ Abdurrahman b. Âdem - Ebû Hureyre isnadıyla rivâyet etmiştir.

Sekizinci Hadis:

Müslim[56], Sahîh'inde, Züheyr b. Harb ➢ Mualla b. Mansur ➢ Süleyman b. Bilal ➢ Suheyl ➢ babası ➢ Ebû Hureyre isnadıyla şöyle rivâyet eder: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَنْزِلَ الرُّومُ بِالْأَعْمَاقِ أَوْ بِدَابِقٍ فَيَخْرُجُ إِلَيْهِمْ جَيْشٌ مِنْ الْمَدِينَةِ مِنْ خِيَارِ أَهْلِ الْأَرْضِ يَوْمَئِذٍ فَإِذَا تَصَافُّوا قَالَتْ الرُّومُ خَلُّوا بَيْنَنَا وَبَيْنَ الَّذِينَ سَبَوْا مِنَّا نُقَاتِلْهُمْ فَيَقُولُ الْمُسْلِمُونَ لَا وَاللَّهِ لَا نُخَلِّي بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ إِخْوَانِنَا فَيُقَاتِلُونَهُمْ فَيَنْهَزِمُ ثُلُثٌ لَا يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ أَبَدًا وَيُقْتَلُ ثُلُثُهُمْ أَفْضَلُ الشُّهَدَاءِ عِنْدَ اللَّهِ وَيَفْتَتِحُ الثُّلُثُ لَا يُفْتَنُونَ أَبَدًا فَيَفْتَتِحُونَ قُسْطَنْطِينِيَّةَ فَبَيْنَمَا هُمْ يَقْتَسِمُونَ الْغَنَائِمَ قَدْ عَلَّقُوا سُيُوفَهُمْ بِالزَّيْتُونِ إِذْ صَاحَ فِيهِمْ الشَّيْطَانُ إِنَّ الْمَسِيحَ قَدْ خَلَفَكُمْ فِي أَهْلِيكُمْ فَيَخْرُجُونَ وَذَلِكَ بَاطِلٌ فَإِذَا جَاءُوا الشَّأْمَ خَرَجَ فَبَيْنَمَا هُمْ يُعِدُّونَ لِلْقِتَالِ يُسَوُّونَ الصُّفُوفَ إِذْ أُقِيمَتْ الصَّلَاةُ فَيَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ ﷺ فَأَمَّهُمْ فَإِذَا رَآهُ عَدُوُّ اللَّهِ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ

(56) Müslim: Kitabu'l-Fiten ve Eşrati's-Saa'. Bâbu fethi Kostantiniye ve huruci'd-deccâl ve nuzûli İsebnu Meryem (hadis no: 2897) İbn Ebî Şeybe (15/157-158) Hâkim (4/482) Hâkim: "Müslim'in şartı üzere sahîhtir fakat o tahrîc etmemiştir" der. Derim ki: Bunu Müslim'in rivâyet etmiş olması sabit olduğuna göre İmam Hâkim'in bu istidrakinin bir anlamı yoktur.

فِي الْمَاءِ فَلَوْ تَرَكَهُ لَانْذَابَ حَتَّى يَهْلِكَ وَلَكِنْ يَقْتُلُهُ اللَّهُ بِيَدِهِ فَيُرِيهِمْ دَمَهُ فِي حَرْبَتِهِ».

"Rûmlar, A'mâk veya Dâbik'e ininceye kadar kıyâmet kopmayacaktır. Medine'den onlara karşı o günde yeryüzünün en hayırlılarından oluşan bir ordu çıkacak. Karşı karşıya tam olarak dizildiklerinde Rumlar:

"Bizden teslim olanlarla bizim aramızdan çekilin de onlarla savaşalım" diyecekler. Müslümanlar ise:

"Hayır, Allah'a yemin ederiz ki; sizinle kardeşlerimizin arasından çekilmeyiz" diye karşılık verecek ve savaşacaklar. Onlardan üçte biri hezimete uğrayacak ve Yüce Allah onların tevbesini asla kabul etmeyecek. (Bunlar harpten kaçanlardır.) Üçte biri ise Allah katında şehitlerin en üstünleri olarak öldürülecek. Kalan üçte biri zafere kavuşacak ve asla aralarında fitne zuhur etmeyecek ve Kostantiniyye'yi fethedecekler. Ganimetleri aralarında bölüştükleri sırada, kılıçlarını zeytin ağaçlarına asmış olacaklar. Bu sırada şeytan onların içinden çıkıp:

"Muhakkak ki Mesih (Deccal) arkanızdan ailelerinize hücum etmiştir" diye bağıracak ve onlar da çıkacaklar. Bu haber yalandır. Onlar Şam'a geldiklerinde (Deccal) çıkacak. Onlar harbe hazırlık yapıp saflarını düzeltirlerken namaz vakti gelip namaza kalkılacak ve imamları onlara kıldıracak. Allah'ın düşmanı, Meryem oğlu Îsâ'yı görünce tuzun suda eridiği gibi eriyecek. Bıraksa yok oluncaya kadar kendi kendine eriyecek. Fakat Yüce Allah onu onun eliyle katledecek de onun kanını onun mızrağında onlara gösterecek."(57)

---

(57) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
el-A'mak ve Dabik; Şam'daki Halep şehrine yakın iki yerdir. (Mu'cemu'l-Buldan)
el-Medine; burada Halep veya Dımeşk kastedilmiştir. Medinetun Nebe-

Dokuzuncu Hadis:

Ahmed[58], Huşeym ➢ el-Avvam b. Havşeb ➢ Cebele b. Suhaym ➢ Muesser b. Affaze ➢ İbn Mes'ûd isnadıyla şöyle rivâyet eder; Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

«لَقِيتُ لَيْلَةَ أُسْرِيَ بِي إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى قَالَ فَتَذَاكَرُوا أَمْرَ السَّاعَةِ فَرَدُّوا أَمْرَهُمْ إِلَى إِبْرَاهِيمَ فَقَالَ لَا عِلْمَ لِي بِهَا فَرَدُّوا الْأَمْرَ إِلَى مُوسَى فَقَالَ لَا عِلْمَ لِي بِهَا فَرَدُّوا الْأَمْرَ إِلَى عِيسَى فَقَالَ أَمَّا وَجْبَتُهَا فَلَا يَعْلَمُهَا أَحَدٌ إِلَّا اللَّهُ ذَلِكَ وَفِيمَا عَهِدَ إِلَيَّ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ أَنَّ الدَّجَّالَ خَارِجٌ قَالَ وَمَعِي قَضِيبَانِ فَإِذَا رَآنِي ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الرَّصَاصُ قَالَ فَيُهْلِكُهُ اللَّهُ حَتَّى إِنَّ الْحَجَرَ وَالشَّجَرَ لَيَقُولُ يَا مُسْلِمُ إِنَّ تَحْتِي كَافِرًا فَتَعَالَ فَاقْتُلْهُ قَالَ فَيُهْلِكُهُمْ اللَّهُ ثُمَّ يَرْجِعُ النَّاسُ إِلَى

---

viye'nin de kastedildiği söylendi. Ancak bu görüşü İbn Malik, el-Ezhar'da zayıf gördü. Bunu el-Kâri Mirkat'ta (5/159) nakletmiştir.
Teslim olanlar: Yani esir alınıp sonra iman eden ve Müslümanların saflarında savaşanlar.
Kostantiniyye: Mu'cemu'l-Buldan'da belirtildiği gibi İstanbul'dur.
ez-Zeytun: Zeytin ağaçları
el-Mesih: Yani büyük Deccal demektir. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* bir diğer hadiste ona sapıklık mesihi demiştir.
Halfekum: Yani, deccal çıktı ve fesat çıkardı demektir.
Feyuhricun: Yani Müslümanlar Kostantiniye şehrini fethederek çıkarlar, deccal ile karşılaşıp onu öldürürler.
Batıl: Yani şeytanın söylediği bu söz doğru olmayıp yalandan ibarettir.
Kostantiniyye'den Şam beldelerine gelirler, rivâyetteki gibi Kudüs'e girerler.
Zira Allah'ın peygamberi Îsâ *aleyhisselâm*, imam olan Mehdi'ye; öne geç ve namazı kıldır der. Burada "feemmehum" kelimesinde mecaz olduğu böylece ortaya çıkıyor.
Onun eliyle: Yani Îsâ *aleyhisselâm*'ın eliyle demektir.

(58) Ahmed (1/375) İbn Mâce (4081) Hâkim, el-Mustedrek (2/384)'de sahîh olduğunu söylemiş Zehebî de buna muvafakat etmiştir. el-Busayrî, Zevâid'de: "İsnadı sahîhtir, ravileri sikadır" demiştir.

بِلَادِهِمْ وَأَوْطَانِهِمْ قَالَ فَعِنْدَ ذَلِكَ يَخْرُجُ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ فَيَطَئُونَ بِلَادَهُمْ لَا يَأْتُونَ عَلَى شَيْءٍ إِلَّا أَهْلَكُوهُ وَلَا يَمُرُّونَ عَلَى مَاءٍ إِلَّا شَرِبُوهُ ثُمَّ يَرْجِعُ النَّاسُ إِلَيَّ فَيَشْكُونَهُمْ فَأَدْعُو اللَّهَ عَلَيْهِمْ فَيُهْلِكُهُمْ اللَّهُ وَيُمِيتُهُمْ حَتَّى تَجْوَى الْأَرْضُ مِنْ نَتْنِ رِيحِهِمْ قَالَ فَيُنْزِلُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْمَطَرَ فَتَجْرُفُ أَجْسَادَهُمْ حَتَّى يَقْذِفَهُمْ فِي الْبَحْرِ قَالَ أَبِي ذَهَبَ عَلَيَّ هَاهُنَا شَيْءٌ لَمْ أَفْهَمْهُ كَأَدِيمٍ وَقَالَ يَزِيدُ يَعْنِي ابْنَ هَارُونَ ثُمَّ تُنْسَفُ الْجِبَالُ وَتُمَدُّ الْأَرْضُ مَدَّ الْأَدِيمِ ثُمَّ رَجَعَ إِلَى حَدِيثِ هُشَيْمٍ قَالَ فَفِيمَا عَهِدَ إِلَيَّ رَبِّي عَزَّ وَجَلَّ أَنَّ ذَلِكَ إِذَا كَانَ كَذَلِكَ فَإِنَّ السَّاعَةَ كَالْحَامِلِ الْمُتِمِّ الَّتِي لَا يَدْرِي أَهْلُهَا مَتَى تَفْجَؤُهُمْ بِوِلَادِهَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا».

"Mirâc'a çıkarıldığım gece İbrâhîm, Mûsâ ve İsâ aleyhimusselam ile buluştum. Kıyâmet hakkında konuşuyorlardı. Durumu İbrahim'e bıraktılar. O:

"Bu konuda bende bilgi yok" dedi. Mûsâ'ya yöneldiler, o da:

"Bu Konuda benim bilgim yok" diye cevap verdi. Nihâyet Îsâ'ya yöneldiler ve ondan cevap beklediler, O da şöyle dedi:

"Onun vaktine gelince; onu Allah'tan başka hiç kimse bilmez. Rabbimin bana verdiği söz, muhakkak Deccal'in çıkacağıdır. Benim elimde iki kılıç olacak. Beni görünce kurşunun eridiği gibi eriyecek. Beni görünce, Allah onu helak edecektir. O kadar ki; taş ve ağaç: "Ey Müslüman, benim altımda bir kâfir var, gel ve onu öldür" diyecek ve Allah onları helak edecek. Sonra insanlar, memleketlerine ve vatanlarına dönecekler. Bu esnada Ye'cûc ve Me'cûc çıkacak. Onlar yüksek yerlerden sü-

ratle inecekler ve onların memleketlerini çiğneyecekler. Neye rastlarlarsa helak edecekler, uğradıkları her suyu içecekler. Sonra insanlar onlardan şikâyet etmek üzere bana gelecekler; ben de onların aleyhine Allah'a dua edeceğim ve Yüce Allah onları helak edip öldürecek. Neticede yeryüzü, onların pis kokularıyla kokacak. Yüce Allah bir yağmur indirecek ve onların cesetlerini sürükleyip denize atacak. Rabbimin bana verdiği söz şöyledir; bütün bunlar, kıyâmet gününün, günü dolmuş olup ailesinin gece mi, gündüz mü ne zaman birdenbire doğuruverecek diye beklediği bir hâmile kadın gibi olduğu sırada vuku' bulacaktır."(59)

Bu hadisin benzerini İbn Mâce de Muhammed b. Beşşâr ➢ Yezid b. Harun ➢ Avvam b. Havşeb isnadıyla rivâyet etmiştir.

Şeyh Ahmed Şakir, bu hadisle ilgili notunda: "İsnadı sahîhtir. Cebele b. Suhaym güvenilir bir Tabiîdir. Ahmed, Sevrî, Şu'be, İbn Main ve başkaları onun sika bir ravi olduğunu belirtmişlerdir.

Muesser b. Affaze Ebû'l-Musenna el-Kufî, sika bir râvîdir. İbn Hibbân onu *es-Sukat*'ta zikretmiş, Hâkim: "Tabiinden bir topluluk ondan rivâyette bulunmuştur" demiştir. Buhârî, *Târîhu'l-Kebîr*'de ondan bahsetmiştir.

---

(59) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Kurşunun eridiği gibi erimesi; ondan ne kadar çok korktuğundan kinayedir.
Taşlar ve ağaçların kafirleri haber vermesi hakikattir, bazılarının dediği gibi mecaz değildir.
Ye'cuc ve Me'cuc: Âdemoğulları içinde iki büyük ümmettir. Sayılamayacak çokluktadırlar. Kıyâmet gününden önce çıkacaklar ve yeryüzünde onulmaz fesat çıkaracaklardır. Onlar hakkında pek çok hadisler vardır. Şu âyette onlardan bahsedilmiştir; "Nihâyet Ye'cûc ve Me'cûc (sedleri) açıldığı ve onlar her tepeden akın ettiği zaman." (Enbiya, 96)
Yeryüzü kokar; yani insanlar onların leşlerinin kokusundan yaşayamaz.
Cesetlerini sürükler; yani alıp götürür (denize) atar.
Günü bitmiş hamile gibi; yani doğumu yaklaşmış demektir. Bundan kastedilen, o an ile son arasında çok kısa zaman kaldığıdır.

Bu rivâyeti aynı şekilde Hâkim *Müstedrek*'de, Yezid b. Harun tariki ile nakletmiş ve: "İsnadı sahîh olup (Buhârî ve Müslim) bunu rivâyet etmemişlerdir" dedi. Zehebî de ona muvafakat etti.

Onuncu Hadis:

İmam Ahmed'in[60]: Yezîd b. Harun ➢ Hammad b. Seleme ➢ Ali b. Zeyd ➢ Ebû Nadra isnadıyla rivâyet ettiğine göre; Ebû Nadra şöyle demiştir: "Bir cuma günü mushafımızı, kendisininkiyle karşılaştırmak üzere Osman b. Ebî'l-Âs'a gittik. Cuma vakti gelince, bize emretti guslettik. Sonra koku getirdi ve koku süründük. Sonra da mescide gidip bir adamın yanına oturduk. Bize Deccal'den bahsetti, Osman b. Ebî'l-Âs gelince, kalktık ve tekrar oturduk. Şöyle konuştu:

"Allah Rasûlü'nü şöyle buyururken işittim:

«يَكُونُ لِلْمُسْلِمِينَ ثَلَاثَةُ أَمْصَارٍ مِصْرٌ بِمُلْتَقَى الْبَحْرَيْنِ وَمِصْرٌ بِالْحِيرَةِ وَمِصْرٌ بِالشَّامِ فَيَفْزَعُ النَّاسُ ثَلَاثَ فَزَعَاتٍ فَيَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِي أَعْرَاضِ النَّاسِ فَيَهْزِمُ مَنْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ فَأَوَّلُ مِصْرٍ يَرِدُهُ الْمِصْرُ الَّذِي بِمُلْتَقَى الْبَحْرَيْنِ فَيَصِيرُ أَهْلُهُ ثَلَاثَ فِرَقٍ فِرْقَةٌ تَقُولُ نُشَامُّهُ نَنْظُرُ مَا هُوَ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالْأَعْرَابِ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالْمِصْرِ الَّذِي يَلِيهِمْ وَمَعَ الدَّجَّالِ سَبْعُونَ أَلْفًا عَلَيْهِمْ السِّيجَانُ وَأَكْثَرُ تَبَعِهِ الْيَهُودُ

(60) Ahmed (4/216, 217) Hâkim (4/478) İbn Ebî Şeybe (15/136) Hâkim dedi ki; isnadı Müslim'in şartına göre sahîhtir. Fakat her ikisi de tahrîc etmemişlerdir. Zehebi; "İbn Hubeyre vahi (çok zayıftır)" sonra Hâkim bunu Eyyub'un bulunmadığı bir isnad ile rivâyet etmiş, Zehebi de bu ikinci isnad hakkında; "Mahfuz olan budur" demiştir. Derim ki; Hadisin isnadında Ali b. Zeyd de vardır ve onda zayıflık vardır. Bazı alimler onu güvenilir saymıştır. Bunun için Heysemi, *Mecmau'z Zevâid*'de (7/342) şöyle der; "Ahmed ve Taberânî rivâyet etti, isnadında Ali b. Zeyd vardır. Onda zayıflık vardır fakat güvenilir sayılmıştır. Diğer ravileri sahîh ricalidir."

وَالنِّسَاءُ ثُمَّ يَأْتِي الْمِصْرَ الَّذِي يَلِيهِ فَيَصِيرُ أَهْلُهُ ثَلَاثَ فِرَقٍ فِرْقَةٌ تَقُولُ نُشَامُّهُ وَنَنْظُرُ مَا هُوَ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بالْأَعْرَابِ وَفِرْقَةٌ تَلْحَقُ بِالْمِصْرِ الَّذِي يَلِيهِمْ بِغَرْبِيِّ الشَّامِ وَيَنْحَازُ الْمُسْلِمُونَ إِلَى عَقَبَةِ أَفِيقٍ فَيَبْعَثُونَ سَرْحًا لَهُمْ فَيُصَابُ سَرْحُهُمْ فَيَشْتَدُّ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَتُصِيبُهُمْ مَجَاعَةٌ شَدِيدَةٌ وَجَهْدٌ شَدِيدٌ حَتَّى إِنَّ أَحَدَهُمْ لَيُحْرِقُ وَتَرَ قَوْسِهِ فَيَأْكُلُهُ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ إِذْ نَادَى مُنَادٍ مِنْ السَّحَرِ يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَتَاكُمْ الْغَوْثُ ثَلَاثًا فَيَقُولُ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ إِنَّ هَذَا لَصَوْتُ رَجُلٍ شَبْعَانَ وَيَنْزِلُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَام عِنْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ فَيَقُولُ لَهُ أَمِيرُهُمْ رُوحَ اللَّهِ تَقَدَّمْ صَلِّ فَيَقُولُ هَذِهِ الْأُمَّةُ أُمَرَاءُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ فَيَتَقَدَّمُ أَمِيرُهُمْ فَيُصَلِّي فَإِذَا قَضَى صَلَاتَهُ أَخَذَ عِيسَى حَرْبَتَهُ فَيَذْهَبُ نَحْوَ الدَّجَّالِ فَإِذَا رَآهُ الدَّجَّالُ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الرَّصَاصُ فَيَضَعُ حَرْبَتَهُ بَيْنَ ثَنْدُوَتِهِ فَيَقْتُلُهُ وَيَنْهَزِمُ أَصْحَابُهُ فَلَيْسَ يَوْمَئِذٍ شَيْءٌ يُوَارِي مِنْهُمْ أَحَدًا حَتَّى إِنَّ الشَّجَرَةَ لَتَقُولُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ وَيَقُولُ الْحَجَرُ يَا مُؤْمِنُ هَذَا كَافِرٌ».

"Müslümanların üç memleketi olacak: İki denizin birleştiği yerdeki memleket, Hîre'de bir memleket ve Şam'da bir memleket. İnsanlar üç kere korkacaklar, insanlar arasında Deccal çıkacak ve doğu tarafından gelecek. Onun ilk uğrayacağı memleket iki denizin birleştiği yerdeki olacak. O memleketin halkı üç bölük olacaklar: Bir bölüğü: "Kalkalım, imtihan ediliyoruz; bakalım kimdir bu?" diyecekler. Bir bölüğü Bedevilere katılacak. Üçüncü bölük ise, onlardan sonraki memlekete sığınacaklar. Deccal'in yanında üzerlerinde yeşil taylasanlar olan yetmiş bin kişi olacak. Onun yanındakilerin çoğunluğu, Yahudiler ve kadınlar olacaktır. Sonra o memlekete komşu

olana gelecek. Müslümanlar Efîk geçidine inecekler ve kendilerine ait bir sürüyü salıverecekler. Sürüleri ele geçecek de bu onlara çok ağır gelecek, şiddetli bir açlığa ve sıkıntıya düşecekler. O kadar ki; onlardan birisi, yayının kirişini yakıp onu yiyecek. Onlar bu halde iken seher vakti bir münadi çıkıp:

"Ey insanlar, size yardım geldi" diye üç defa nida edecek. Bir kısmı diğer bir kısmına: "Muhakkak ki bu, tok bir adamın sesidir" diyecekler. Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm* sabah namazı sırasında inecek ve onların emirleri Îsâ'ya:

"Ey Allah'ın Rûhu, öne geç, namazı kıldır" diyecek o da;

"Bu ümmet birbirlerine emir kılınmıştır" diyecek ve emirleri öne geçip namaz kıldıracak. Namazı bitirince Îsâ *aleyhisselâm* kısa mızrağı alıp Deccal'e doğru gidecek, Deccal onu görünce, kurşunun eridiği gibi eriyecek ve Îsâ mızrağını onun göğsüne saplayarak öldürecek. Etrafındakiler de hezimete uğrayacaklar. O gün onlardan hiç birisini gizleyecek bir şey bulunmayacak. Hatta ağaç bile: "Ey mü'min! İşte kâfir burada" taş dahi: "Ey mü'min! İşte kâfir burada" diyecektir."(61) Bu hadisi bu yönden sadece İmam Ahmed rivâyet etmiştir.

---

(61) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Mushaflarımızı arz etmek için; yani aralarında mukabele yaparlardı
İki denizin birleştiği yer; Faris (İran) ve Rum denizinin birleştiği yer
Hîre; Irak şehirlerindendir. Kufe'ye üç mil uzaktadır. (Mucemul Buldan)
E'araz; arz'ın çoğuludur. Yan, civar demektir. Anlamı; Deccal insanların arasından çıkar demektir. Hâkim'in rivâyeti bunu açıklığa kavuşturmaktadır; "Askerlerin ortasından çıkar"
Nuşammehu; yani ondan haber alalım, yanında ne var öğrenelim demektir.
Es-Siycan; sac'ın çoğuludur. Diğer rivâyette geçtiği gibi taylasan (baş ve omuzları örten örtü) demektir.
Efik geçidi; Ürdün'de bir yerin adıdır. İki mil civarında uzunluğu vardır. (Bkz.: Mucemul Buldan)
Serh; koyun ve deve sürüsü
Şiddetli sıkıntı; bedenlerine meşakkat demektir.
Seher; fecirin doğuşundan önce, gecenin sonu
Sendeveteyh; göğüs eti demektir.

On Birinci Hadis;

Müslim, Sahîh'inde(62); Ubeydullah b. Muâz el-Anberi ➢ babası (Muâz el-Anberî) ➢ Şu'be ➢ en-Nu'man b. Salim ➢ Ya'kûb b. Asım b. Urve b. Mes'ûd es-Sekâfî isnadıyla şöyle rivâyet eder: Abdullah b. Amr'dan işittim; bir adam ona gelerek:

"Kıyâmet, şu ve şu şekilde kopacak diye bahsettiğin hadis nedir?" diye sordu. Abdullah b. Amr:

"Subhânallah — veya Lâ İlahe İllallah, ya da buna benzer bir şey — dedi ve şöyle devam etti:

"Hiç kimseye asla hiçbir hadis söylememeyi düşünmüştüm. Ben ancak şunu söyledim: "Mutlaka sizler, az zaman sonra evleri yakan şöyle şöyle büyük bir iş göreceksiniz." Sonra Abdullah b. Amr şöyle dedi: "Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*:

«يَخْرُجُ الدَّجَّالُ فِي أُمَّتِي فَيَمْكُثُ أَرْبَعِينَ لَا أَدْرِي أَرْبَعِينَ يَوْمًا أَوْ أَرْبَعِينَ شَهْرًا أَوْ أَرْبَعِينَ عَامًا فَيَبْعَثُ اللَّهُ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ كَأَنَّهُ عُرْوَةُ بْنُ مَسْعُودٍ فَيَطْلُبُهُ فَيُهْلِكُهُ ثُمَّ يَمْكُثُ النَّاسُ سَبْعَ سِنِينَ لَيْسَ بَيْنَ اثْنَيْنِ عَدَاوَةٌ ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ رِيحًا بَارِدَةً مِنْ قِبَلِ الشَّأْمِ فَلَا يَبْقَى عَلَى وَجْهِ الْأَرْضِ أَحَدٌ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ خَيْرٍ أَوْ إِيمَانٍ إِلَّا قَبَضَتْهُ حَتَّى لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ دَخَلَ فِي كَبِدِ جَبَلٍ لَدَخَلَتْهُ عَلَيْهِ حَتَّى تَقْبِضَهُ قَالَ سَمِعْتُهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ قَالَ فَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ فِي خِفَّةِ الطَّيْرِ وَأَحْلَامِ السِّبَاعِ لَا يَعْرِفُونَ مَعْرُوفًا وَلَا يُنْكِرُونَ مُنْكَرًا فَيَتَمَثَّلُ لَهُمُ الشَّيْطَانُ

(62) Müslim; Kitabu'l-Fiten ve Eşratu's-Saa. Deccal'in çıkışı, yeryüzünde kalışı, Îsâ'nın nuzûlü, Deccali öldürmesi, hayır ve iman ehlinin gidip insanların şerlilerinin kalması, putlara ibadet etmeleri, sura üflenmesi ve kabirdekilerin diriltilmesi bâbı. Hâkim (4/550) Hâkim: İsnadı Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahîhtir, ancak onlar tahrîc etmediler demiştir. Derim ki: Fakat görüldüğü gibi Müslim bunu rivâyet etmiştir.

فَيَقُولُ أَلَا تَسْتَجِيبُونَ فَيَقُولُونَ فَمَا تَأْمُرُنَا فَيَأْمُرُهُمْ بِعِبَادَةِ الْأَوْثَانِ وَهُمْ فِي ذَلِكَ دَارٌّ رِزْقُهُمْ حَسَنٌ عَيْشُهُمْ ثُمَّ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَلَا يَسْمَعُهُ أَحَدٌ إِلَّا أَصْغَى لِيتًا وَرَفَعَ لِيتًا قَالَ وَأَوَّلُ مَنْ يَسْمَعُهُ رَجُلٌ يَلُوطُ حَوْضَ إِبِلِهِ قَالَ فَيَصْعَقُ وَيَصْعَقُ النَّاسُ ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ أَوْ قَالَ يُنْزِلُ اللَّهُ مَطَرًا كَأَنَّهُ الطَّلُّ أَوْ الظِّلُّ نُعْمَانُ الشَّاكُّ فَتَنْبُتُ مِنْهُ أَجْسَادُ النَّاسِ ثُمَّ يُنْفَخُ فِيهِ أُخْرَى فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ ثُمَّ يُقَالُ يَا أَيُّهَا النَّاسُ هَلُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ قَالَ ثُمَّ يُقَالُ أَخْرِجُوا بَعْثَ النَّارِ فَيُقَالُ مِنْ كَمْ فَيُقَالُ مِنْ كُلِّ أَلْفٍ تِسْعَ مِائَةٍ وَتِسْعَةً وَتِسْعِينَ قَالَ فَذَاكَ يَوْمَ يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا وَذَلِكَ يَوْمَ يُكْشَفُ عَنْ سَاقٍ».

"Ümmetim içinde Deccal çıkıp 40 kalacak. 40 gün mü, 40 ay mı, 40 yıl mı bilmiyorum. Yüce Allah Meryem oğlu Îsâ'yı gönderecek. O, Urve b. Mes'ûd gibidir. Deccal'in peşine düşüp onu helak edecek. Sonra insanlar, iki kişi arasında hiçbir düşmanlığın olmayacağı yedi sene geçirecekler. Bundan sonra Yüce Allah, Şam taraflarından soğuk bir rüzgâr gönderecek. Bu rüzgâr, yeryüzünde kalbinde zerre ağırlığında bir hayır veya iman bulunan hiç kimseyi bırakmayıp ruhunu kabzedecek. Öyle ki; sizden birisi, bir dağın ortasına girmiş olsa bile rüzgâr oraya girip onun ruhunu kabzedecek." Abdullah b. Amr şöyle devam etti:

"Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu işittim: "İnsanların kötüleri (kötülüğe, fesat ve şehvetlerin peşine koşmada) kuş hafifliğinde, (düşmanlık ve birbirlerine zulümde) yırtıcı hayvanlar gibileri kalacaklar. Hiçbir iyilik bilmeyecek, hiçbir kötülüğü kötü görmeyecekler. Şeytan onlara temessül edip görünecek ve:

"İcabet etmiyor musunuz?" diyecek de onlar:

"Bize ne emredersin?" diyecekler. O da, onlara putlara ibadeti emredecek. Onlar böylece rızıkları bol, yaşayışları güzel durumda olacaklar. Sonra sûr'a üfürülecek ve onu işiten herkes, boynunun bir tarafını eğip diğer tarafını kaldıracak. Onu işiteceklerin birisi, develerinin havuzunu çamurla sıvayıp tamir eden birisi olacak. O ve (bütün) insanlar yıkılacaklar. Sonra Yüce Allah çisenti —ya da gölge (bu şüphe râvî Nu'mân'dandır.)— gibi bir yağmur gönderecek —veya indirecek—. Bu yağmurdan insanların cesetleri bitecek (veya bitirilecek). "Sonra sûra bir kez daha üfürülecek de onlar bakışır oldukları halde kalkacaklar." Sonra:

"Ey insanlar; Rabbinize geliniz" denilecek. "Onları durdurunuz; onlar sorulacaklardır." Sonra şöyle duyurulacak: "Ateşe gönderilecekleri çıkarın." Sorulacak: "Kaçtan (kaç kişiden ne kadar)?" Şöyle buyrulacak: "Her bin kişiden dokuz yüz doksan dokuz." Gençler ihtiyarlayacak. "O gün baldırdan açılacak" diye işaret edilen gündür."(63)

Hadisi Müslim ve *Tefsîr*'inde Nesaî, Muhammed b. Beşşâr ➢ Gunder ➢ Şu'be - Nu'mân b. Sâlim isnadıyla rivâyet etmişlerdir.

Bu sahîh hadiste delil olan kısım: "Allah Îsâ b. Meryem'i gönderir" kısmıdır. Burada ölü iken diriltilmesi değil, hadisin

---

(63) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Kuş hafifliğinde olmak; kötülüğe kuşlar gibi hızla dalarlar demektir.
Yırtıcı hayvanlar gibi: Yani, birbirlerine canavarlar gibi zarar vererek zulmederler.
Dârra rızkıhim, rahat ve bol geçim içinde olacaklar
Sûra üflenir: Bu, ilk üfürülüştür.
Deve havuzunu tamir edecek; yani sıvayacak
Baldırdan açılması: Rab azze ve celle baldırından açar. Nitekim Müslim'in diğer rivâyetinde bu böyle geçer. Bu, Allah'ın sıfatlarından bir sıfattır. Ona iman eder, iptal etmeyiz ve yaratılmışlara benzetmeyiz. Rabbimizin *"O'nun gibi hiçbir şey yoktur, O hakkıyla işiten, hakkıyla görendir*" buyruğunda geçtiği gibi deriz.

kalan kısmına uygun olduğu gibi, yeryüzüne indirilmesi kastedilmiştir.

On İkinci Hadis;

İmam Ahmed[64], Abdurrezzâk ➢ Ma'mer ➢ ez-Zuhrî ➢ Abdullah b. Ubeydullah b. Ubeydullah b. Sa'lebetu'l-Ensarî ➢ Abdullah b. Zeyd el-Ensarî - Mücemmi' b. Câriye isnadı ile şöyle rivâyet eder; Mucemmi' b. Cariye şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in:

«يَقْتُلُ ابْنُ مَرْيَمَ الدَّجَّالَ بِبَابِ لُدٍّ أَوْ إِلَى جَانِبِ لُدٍّ».

"Meryem oğlu Mesih, Deccal'i Lüd kapısında —veya Lüdd'ün yanında— öldürecek" buyurduğunu işittim."[65]

Aynı şekilde Tirmizî de bunu rivâyet etmiş ve şöyle demiştir; "Bu konuda İmrân b. Husayn[66], Nâfi b. Uyeyne, Ebû Berze, Huzeyfe b. Useyd, Ebû Hureyre, Keysân, Osman b. Ebî'l-Âs, Câbir, Ebû Ümâme, İbn Mes'ûd, Abdullah b. Amr, Semûre b. Cündeb, Nevvâs b. Sem'ân, Amr b. Avf ve Huzeyfe b. el-Yemân hadîsleri de vardır."

İbn Kesîr[67] der ki: "Tirmizî'nin bu râvîlerin rivâyetini zikretmekten maksadı, bunlardan hem Deccâl'in ve hem de onu Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın öldürülmesinin zikredilmesidir. Sadece Deccal'den bahseden sahîh, hasen, müsned ve bunların dışındaki hadisler birçok râvî tarafından rivâyet edilip yayılması sebebiyle sayılamayacak kadar fazladır."

(64) Ahmed (3/420) Tirmizî (2244) Tirmizî sahîh olduğunu söylemiştir. İbn Ebî Şeybe (15/161).

(65) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Lüd kapısı; Şam'da veya Filistin'de bir yerdir.

(66) Tirmizî'nin işaret ettiği bu hadisler, Sahîhler, Müsnedler, Sünenler, Mucemler ve Hadis cüzlerinde dağınık haldedir. Bunların bulunabileceği yerler için bkz.; *Mecmau'z-Zevâid* (7/324-351 ve 8/1-6) İbnu'l-Esîr, *Câmiu'l-Usûl* (10/327-363) *Durru'l-Mensûr* (2/733-743).

(67) *Tefsîru Kur'âni'l-Azim* (1/582)

On Üçüncü Hadis:

İmam Ahmed(68): Sufyân ➢ Furat ➢ Ebû't-Tufeyl ➢ Huzeyfe b. Useyd el-Ğıfârî isnadıyla şöyle rivâyet eder.

"Biz, aramızda kıyâmeti konuşurken Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* odasından çıkıp yanımıza gelerek şöyle buyurdu:

«لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَرَوْنَ عَشْرَ آيَاتٍ طُلُوعُ الشَّمْسِ مِنْ مَغْرِبِهَا وَالدُّخَانُ وَالدَّابَّةُ وَخُرُوجُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَخُرُوجُ عِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَالدَّجَّالِ وَثَلَاثُ خُسُوفٍ خَسْفٌ بِالْمَغْرِبِ وَخَسْفٌ بِالْمَشْرِقِ وَخَسْفٌ بِجَزِيرَةِ الْعَرَبِ وَنَارٌ تَخْرُجُ مِنْ قَعْرِ عَدَنٍ تَسُوقُ أَوْ تَحْشُرُ النَّاسَ تَبِيتُ مَعَهُمْ حَيْثُ بَاتُوا وَتَقِيلُ مَعَهُمْ حَيْثُ قَالُوا».

"Siz on alâmet görmedikçe kıyâmet kopmaz: Güneşin batıdan doğması, duman, Dâbbe, (Dâbbet'ül-Arz), Ye'cûc ve Me'cûc'ün çıkışı, Meryem oğlu Îsâ'nın inmesi, Deccal'in çıkması, biri doğuda, biri batıda ve biri de Arap yarımadasında olmak üzere üç yere batış, Aden çukurundan çıkacak bir ateş. Bu ateş insanları sürecek, onlar nerede gecelerse onlarla birlikte geceleyecek ve onlar nerede uyurlarsa, onlarla birlikte uyuyacak."(69)

---

(68) Müslim; Kitabu'l-Fiten ve Eşrati's-Saa, Kıyâmetten önce olacak alâmetler bâbı. Ahmed (4/7) Tirmizî (2183) İbn Mâce (4055) Ebû Dâvûd (4311) Tayalisî (1067) Ebû Bekir b. Ebî Şeybe muhtasar olarak (15/130) tam metinle; (15/163) Nesâî, *Kübra* (3/20)- *Tuhfetu'l-Eşraf* –

(69) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Duman; beklenen alametlerdendir. Allah Teala'nın şu âyetindeki anlamdadır; *"Şimdi sen, göğün, açık bir duman çıkaracağı günü gözetle." (Duhan, 10)* nitekim İbn Kesîr de (4/139) İbn Abbas'tan bu anlamda bir eser rivâyet etmiş ve sahîh olduğunu söylemiştir.
Dabbe; bu da aynı şekilde kıyâmetin yaklaşmasının alametlerindendir. Şu âyette zikredilir: "O söz başlarına geldiği (kıyâmet yaklaştığı) zaman, onlara yerden bir dâbbe (mahlûk) çıkarırız da, bu onlara insanların âyetlerimize kesin bir iman getirmemiş olduklarını söyler." (Neml, 82). İbn Kesîr der ki (3/374): "Bu dabbe ahir zamanda insanlar bozulduğu, Allah'ın emirlerini terk edip, hak dini değiştirdikleri zaman çıkar."
İnsanların sürülecekleri yer; Şam topraklarıdır.

Hadisi bu şekilde Müslim ve Sünen sahipleri, Furat el-Kazzaz yoluyla rivâyet ettiler. Aynı şekilde bunu Müslim, Abdulaziz b. Rufey ➢ Ebû't-Tufeyl ➢ Huzeyfe b. Useyd el-Gıfarî'den mevkûf olarak rivâyet etti.

On Dördüncü Hadis:

Müslim(70), *Sahîh*'inde, Nevvâs b. Sem'ân el-Kilâbî'den şöyle rivâyet eder:

«ذَكَرَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ الدَّجَّالَ ذَاتَ غَدَاةٍ فَخَفَّضَ فِيهِ وَرَفَّعَ حَتَّى ظَنَنَّاهُ فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ فَلَمَّا رُحْنَا إِلَيْهِ عَرَفَ ذَلِكَ فِينَا فَقَالَ مَا شَأْنُكُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ ذَكَرْتَ الدَّجَّالَ غَدَاةً فَخَفَّضْتَ فِيهِ وَرَفَّعْتَ حَتَّى ظَنَنَّاهُ فِي طَائِفَةِ النَّخْلِ فَقَالَ غَيْرُ الدَّجَّالِ أَخْوَفُنِي عَلَيْكُمْ إِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا فِيكُمْ فَأَنَا حَجِيجُهُ دُونَكُمْ وَإِنْ يَخْرُجْ وَلَسْتُ فِيكُمْ فَامْرُؤٌ حَجِيجُ نَفْسِهِ وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ إِنَّهُ شَابٌّ قَطَطٌ عَيْنُهُ طَافِئَةٌ كَأَنِّي أُشَبِّهُهُ بِعَبْدِ الْعُزَّى بْنِ قَطَنٍ فَمَنْ أَدْرَكَهُ مِنْكُمْ فَلْيَقْرَأْ عَلَيْهِ فَوَاتِحَ سُورَةِ الْكَهْفِ إِنَّهُ خَارِجٌ خَلَّةً بَيْنَ الشَّأْمِ وَالْعِرَاقِ فَعَاثَ يَمِينًا وَعَاثَ شِمَالًا يَا عِبَادَ اللَّهِ فَاثْبُتُوا قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا لَبْثُهُ فِي الْأَرْضِ قَالَ أَرْبَعُونَ يَوْمًا يَوْمٌ كَسَنَةٍ وَيَوْمٌ كَشَهْرٍ وَيَوْمٌ كَجُمُعَةٍ وَسَائِرُ أَيَّامِهِ كَأَيَّامِكُمْ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَسَنَةٍ

(70) Müslim: Kitabu'l-Fiten ve Eşrati's-Saa, Deccal'in zikri, sıfatı ve onun yanındakiler bâbı. Ebû Dâvûd muhtasar olarak (4321) Tirmizî (2240) İbn Mâce (4075) Hâkim (4/492) Hâkim şöyle der: "Buhârî ve Müslim'in şartlarına göre sahîhtir fakat tahrîc etmemişlerdir." Derim ki: Hadis Müslim'in *Sahîh*'inde mevcut olduğuna göre Hâkim'in istidraki iddiadan ibarettir. Allah ona rahmet etsin.

أَتَكْفِينَا فِيهِ صَلَاةُ يَوْمٍ قَالَ لَا اقْدُرُوا لَهُ قَدْرَهُ قُلْنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا إِسْرَاعُهُ فِي الْأَرْضِ قَالَ كَالْغَيْثِ اسْتَدْبَرَتْهُ الرِّيحُ فَيَأْتِي عَلَى الْقَوْمِ فَيَدْعُوهُمْ فَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَجِيبُونَ لَهُ فَيَأْمُرُ السَّمَاءَ فَتُمْطِرُ وَالْأَرْضَ فَتُنْبِتُ فَتَرُوحُ عَلَيْهِمْ سَارِحَتُهُمْ أَطْوَلَ مَا كَانَتْ ذُرًا وَأَسْبَغَهُ ضُرُوعًا وَأَمَدَّهُ خَوَاصِرَ ثُمَّ يَأْتِي الْقَوْمَ فَيَدْعُوهُمْ فَيَرُدُّونَ عَلَيْهِ قَوْلَهُ فَيَنْصَرِفُ عَنْهُمْ فَيُصْبِحُونَ مُمْحِلِينَ لَيْسَ بِأَيْدِيهِمْ شَيْءٌ مِنْ أَمْوَالِهِمْ وَيَمُرُّ بِالْخَرِبَةِ فَيَقُولُ لَهَا أَخْرِجِي كُنُوزَكِ فَتَتْبَعُهُ كُنُوزُهَا كَيَعَاسِيبِ النَّحْلِ ثُمَّ يَدْعُو رَجُلًا مُمْتَلِئًا شَبَابًا فَيَضْرِبُهُ بِالسَّيْفِ فَيَقْطَعُهُ جَزْلَتَيْنِ رَمْيَةَ الْغَرَضِ ثُمَّ يَدْعُوهُ فَيُقْبِلُ وَيَتَهَلَّلُ وَجْهُهُ يَضْحَكُ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ بَعَثَ اللَّهُ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ فَيَنْزِلُ عِنْدَ الْمَنَارَةِ الْبَيْضَاءِ شَرْقِيَّ دِمَشْقَ بَيْنَ مَهْرُودَتَيْنِ وَاضِعًا كَفَّيْهِ عَلَى أَجْنِحَةِ مَلَكَيْنِ إِذَا طَأْطَأَ رَأْسَهُ قَطَرَ وَإِذَا رَفَعَهُ تَحَدَّرَ مِنْهُ جُمَانٌ كَاللُّؤْلُؤِ فَلَا يَحِلُّ لِكَافِرٍ يَجِدُ رِيحَ نَفَسِهِ إِلَّا مَاتَ وَنَفَسُهُ يَنْتَهِي حَيْثُ يَنْتَهِي طَرْفُهُ فَيَطْلُبُهُ حَتَّى يُدْرِكَهُ بِبَابِ لُدٍّ فَيَقْتُلُهُ ثُمَّ يَأْتِي عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ قَوْمٌ قَدْ عَصَمَهُمْ اللَّهُ مِنْهُ فَيَمْسَحُ عَنْ وُجُوهِهِمْ وَيُحَدِّثُهُمْ بِدَرَجَاتِهِمْ فِي الْجَنَّةِ فَبَيْنَمَا هُوَ كَذَلِكَ إِذْ أَوْحَى اللَّهُ إِلَى عِيسَى إِنِّي قَدْ أَخْرَجْتُ عِبَادًا لِي لَا يَدَانِ لِأَحَدٍ بِقِتَالِهِمْ فَحَرِّزْ عِبَادِي إِلَى الطُّورِ وَيَبْعَثُ اللَّهُ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ فَيَمُرُّ أَوَائِلُهُمْ عَلَى بُحَيْرَةِ طَبَرِيَّةَ فَيَشْرَبُونَ مَا فِيهَا وَيَمُرُّ آخِرُهُمْ فَيَقُولُونَ لَقَدْ كَانَ

بِهَذِهِ مَرَّةً مَاءٌ وَيُحْصَرُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ حَتَّى يَكُونَ رَأْسُ
الثَّوْرِ لِأَحَدِهِمْ خَيْرًا مِنْ مِائَةِ دِينَارٍ لِأَحَدِكُمْ الْيَوْمَ فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ
عِيسَى وَأَصْحَابُهُ فَيُرْسِلُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ النَّغَفَ فِي رِقَابِهِمْ فَيُصْبِحُونَ
فَرْسَى كَمَوْتِ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ يَهْبِطُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى
الْأَرْضِ فَلَا يَجِدُونَ فِي الْأَرْضِ مَوْضِعَ شِبْرٍ إِلَّا مَلَأَهُ زَهَمُهُمْ وَنَتْنُهُمْ
فَيَرْغَبُ نَبِيُّ اللَّهِ عِيسَى وَأَصْحَابُهُ إِلَى اللَّهِ فَيُرْسِلُ اللَّهُ طَيْرًا كَأَعْنَاقِ
الْبُخْتِ فَتَحْمِلُهُمْ فَتَطْرَحُهُمْ حَيْثُ شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ يُرْسِلُ اللَّهُ مَطَرًا لَا
يَكُنُّ مِنْهُ بَيْتُ مَدَرٍ وَلَا وَبَرٍ فَيَغْسِلُ الْأَرْضَ حَتَّى يَتْرُكَهَا كَالزَّلَفَةِ ثُمَّ
يُقَالُ لِلْأَرْضِ أَنْبِتِي ثَمَرَتَكِ وَرُدِّي بَرَكَتَكِ فَيَوْمَئِذٍ تَأْكُلُ الْعِصَابَةُ مِنْ
الرُّمَّانَةِ وَيَسْتَظِلُّونَ بِقِحْفِهَا وَيُبَارَكُ فِي الرِّسْلِ حَتَّى أَنَّ اللِّقْحَةَ مِنْ
الْإِبِلِ لَتَكْفِي الْفِئَامَ مِنْ النَّاسِ وَاللِّقْحَةَ مِنْ الْبَقَرِ لَتَكْفِي الْقَبِيلَةَ مِنْ
النَّاسِ وَاللِّقْحَةَ مِنْ الْغَنَمِ لَتَكْفِي الْفَخِذَ مِنْ النَّاسِ فَبَيْنَمَا هُمْ كَذَلِكَ
إِذْ بَعَثَ اللَّهُ رِيحًا طَيِّبَةً فَتَأْخُذُهُمْ تَحْتَ آبَاطِهِمْ فَتَقْبِضُ رُوحَ كُلِّ
مُؤْمِنٍ وَكُلِّ مُسْلِمٍ وَيَبْقَى شِرَارُ النَّاسِ يَتَهَارَجُونَ فِيهَا تَهَارُجَ الْحُمُرِ
فَعَلَيْهِمْ تَقُومُ السَّاعَةُ».

"Bir sabah Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* Deccâl'i zikretti, sesini bazen alçaltıp bazen yükseltti. Öyle ki; biz Deccâl'i hemen bir hurmalığın arkasında zannettik. Yanına varınca, bizim üzerimize bıraktığı etkiyi anlayarak:

"Durumunuz nasıl?" diye sordu.

Biz:

“Ey Allah'ın Rasûlü, sabah Deccal'i zikrettiğinde sesini alçaltıp yükselttin. O kadar ki; biz, onu bir hurmalıkta gizleniyor sandık” dedik.

Bunun üzerine şöyle buyurdu:

“Deccal'den başkası sizin için beni daha çok korkutuyor. Eğer ben aranızdayken Deccal çıkarsa, sizi ona karşı müdafaa edecek olan benim. Eğer ben aranızda yokken çıkacak olursa; kişi, ancak kendisini müdafaa edecektir. Benim vefatımdan sonra her Müslümana bu konuda Allah vekildir. O (Deccal) gençtir, kıvırcık saçlı, patlak gözlüdür. Ben onu daha çok Abduluzzâ b. Katan'a benzetiyorum. Sizden kim ona yetişirse; ona karşı Kehf suresinin başlarını okusun. O, Şam ve Irak arasında bir yolda çıkacak, sağa ve sola fitnesini yayacaktır. Ey Allah'ın kulları, sebat ve metanet üzere olun.”

Biz: “Ey Allah'ın Rasûlü, yeryüzünde ne kadar kalır?” diye sorduk:

“Kırk gün. Bir günü; bir sene gibi, bir günü bir ay gibi, bir günü bir cuma gibidir. Diğer günleri ise, sizin günleriniz gibidir” buyurdu.

Biz dedik ki: “Ey Allah'ın Rasûlü, bir sene gibi olan günde bir günlük namaz bize yeter mi?”

Allah Rasûlü: “Hayır, onun miktarını siz takdir edersiniz” buyurdu.

Biz: “Ey Allah'ın Rasûlü, yeryüzündeki sürati nasıldır?” diye sorduk.

Şöyle buyurdu: “Arkasına rüzgârı almış yağmur gibidir. Bir kavme gelecek ve onları davet edecek. Onlar da ona iman ederek isteğine icabet edecekler. Göğe emredecek yağmur yağacak, yere emredecek bitki bitirecek. Hayvanları olduklarından daha uzun, göğüsleri süt dolu, böğürleri etli olarak dönecekler. Sonra bir kavme daha gelip onları çağıracak. Onlar da, sözünü

kabul etmeyecekler. Onlardan ayrılacak, onlar kıtlık içine düşecekler. Ellerinde mallarından hiçbir şey kalmayacak. Harap bir yere gelip; hazinelerini çıkar, diyecek. Oranın hazineleri, arıların erkek arının peşine düştüğü gibi onun peşine düşüp gelecekler. Sonra genç bir adamı çağırıp ona kılıçla vuracak ve onu bir ok atımı mesafede olmak üzere iki parçaya bölecek. Sonra onu çağıracak; o genç, yüzü açık ve güler olduğu halde gelecek. O, bu durumda iken Yüce Allah Meryem oğlu Mesih *aleyhisselâm*'ı gönderecek ve iki elbise içinde Şam'daki beyaz minarenin yanına iki meleğin kanatlarına ellerini koymuş olarak inecek. Başını eğdiğinde (su) damlayacak, kaldırdığında ise ondan inci taneleri dökülecek. Onun nefesinin kokusunu alıp da ölmeyen kâfir kalmayacak. Nefesi ise, gözünün ulaştığı yere kadar ulaşacak, Deccal'in peşine düşüp nihâyet Lüd kapısında ona yetişip öldürecek. Sonra Îsâ *aleyhisselâm*, Yüce Allah'ın Deccal'dan koruduğu bir kavme varıp yüzlerini mesh edecek ve onlara cennetteki derecelerini söyleyecek. Îsâ *aleyhisselâm* burada iken Yüce Allah, Îsâ'ya şöyle vahyedecek: "Ben öyle kullarımı çıkardım ki; hiç kimse, onlarla savaşa güç yetiremez. Kullarımı Tur dağına sığındır. Yüce Allah Ye'cûc ve Me'cûc'u gönderecek de yüksek her yerden süratle inecekler. Onların ilkleri Taberiyye gölüne inip ondaki suyun hepsini içecekler. Sonuncuları da oraya uğrayıp; bir seferinde burada su vardı, diyecekler. Allah'ın peygamberi Îsâ ve ashabı kuşatılacak da, o günde bir öküz başı onlara, bu gün sizin için yüz dinara olduğundan daha hayırlı olacak. Allah'ın peygamberi Îsâ ve ashabı Allah'a dua edecekler; Yüce Allah, onların boyunlarına musallat olacak kurtlar gönderecek ve bir tek kişinin ölümü gibi hepsi birden helak olacaklar. Sonra Allah'ın peygamberi Îsâ ve ashabı yeryüzüne inecekler. Yeryüzünde onların pis kokularının doldurmadığı bir karış yer bulamayacaklar. Allah'ın peygamberi Îsâ ve ashabı Allah'a dua edecekler, Yüce Allah, boynu, uzun develerin boynu gibi kuşlar gönderecek ve onları taşıyarak Allah'ın dilediği yere atacaklar. Sonra Allah teâlâ, bir

yağmur gönderecek ve hiçbir ev ondan kurtulamayacak; bu yağmur, yeryüzünü ayna gibi tertemiz edinceye kadar yıkayacak. Sonra yeryüzüne, meyvelerini çıkar, bereketini geri getir, buyrulacak. O gün bir cemaat, bir nardan yiyecek ve onun kabuğu ile gölgelenecek. Allah teâlâ sütü bereketlendirecek. O kadar ki; yeni doğurmuş bir deve, bin grup insan için yeterli olacak. Onlar bu halde iken Allah teâlâ, güzel bir rüzgâr gönderecek ve onları koltuk altlarından yakalayacak. Her mü'min ve Müslümanın ruhu alınacak ve insanların kötüleri birbirleriyle eşek dövüşü gibi tepişirlerken kalacaklar ve işte kıyâmet onların üzerine kopacak."[71]

---

(71) **Faide:** Hafız İbn Hacer *Fethu'l-Bârî* (13/91, 93)'de der ki: "el-Hattabi dedi ki: "Eğer: "Mucizeyi Allah'ın bir kâfirin elinde göstermesi nasıl caiz olur? Ölüleri diriltmek peygamberlerin büyük mucizelerindendir. Rablik iddia eden yalancı Deccal buna nasıl nail olur?" denilirse, şöyle cevap verilir: Bu, kulların fitne (imtihanı) içindir. Hâlbuki onun bir gözünün kör olması, alnında her Müslümanın okuyacağı şekilde kâfir yazması gibi rububiyet davasını iptal edecek kusurları vardır. Kendi zatındaki eksiklikler onun davasını inkar etmeyi gerektirir. Eğer ilah olsaydı kendi yüzündeki kusuru izale ederdi. Peygamberlerin mucizelerinde ise çelişki ve şaibe yoktur.

Hadiste sahabelerin namaza olan düşkünlükleri de anlaşılmaktadır. Bu yüzden öyle bir zamanda namazı nasıl eda edeceklerini sormuşlardır.

Allâme (Ali) el-Kârî, *el-Mirkat*'ta (5/196) der ki: "Yani bir sene uzunluğundaki günde bir günlük namazı sair günlerdeki gibi bir günlük namaz olarak takdir edin demektir. Bu durum, vakti bilemeyen hapisteki kimse gibidir. Bkz.: *Sahîhu Müslim* (18/66)

Yine Allâme el-Karî der ki: "Îsâ *aleyhisselâm*'ın nefesinin birinin yaşamasına, birinin ölmesine sebep olması görülmemiş şeylerdendir." *el-Mirkat* (5/197)

GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)

Hafd (indirmek); bazı meseleleri küçümsemek yahut Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Deccal'den bahsederken sesini alçaltması

Ref' (yükseltmek); Deccal'in fitnesinin büyüklüğünü ifade etmesi yahut ondan bahsederken dinleyenleri bu büyük fitneye ikaz için sesini yükseltmesi

Taifetu'n-Nahl; yani Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in Deccal'in fitnesini anlatırken şiddetinden dolayı sahabeler Deccal'in Medine hurmalıklarının arkasında olduğunu zannetmiştir.

On Beşinci Hadis:

Ebû Abdullah Muhammed İbn Mâce[72], *Sünen*'inde: Ali b. Muhammed ➢ Abdurrahman el-Muharibi ➢ İsmail b. Ebî Rafi ➢ Ebû Zur'atu'ş-Şeybânî Yahya b. Ebî Amr ➢ Ebû Umâme el-Bâhilî isnadıyla şöyle rivâyet eder: Ebû Umame *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

«خَطَبَنَا رَسُولُ اللَّهِ ﷺ فَكَانَ أَكْثَرُ خُطْبَتِهِ حَدِيثًا حَدَّثَنَاهُ عَنْ الدَّجَّالِ وَحَذَّرَنَاهُ فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ أَنْ قَالَ إِنَّهُ لَمْ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ مُنْذُ ذَرَأَ اللَّهُ ذُرِّيَّةَ آدَمَ أَعْظَمَ مِنْ فِتْنَةِ الدَّجَّالِ وَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَبْعَثْ نَبِيًّا إِلَّا حَذَّرَ أُمَّتَهُ الدَّجَّالَ وَأَنَا آخِرُ الْأَنْبِيَاءِ وَأَنْتُمْ آخِرُ الْأُمَمِ وَهُوَ خَارِجٌ فِيكُمْ لَا مَحَالَةَ وَإِنْ يَخْرُجْ وَأَنَا بَيْنَ ظَهْرَانَيْكُمْ فَأَنَا حَجِيجٌ لِكُلِّ مُسْلِمٍ وَإِنْ يَخْرُجْ مِنْ بَعْدِي فَكُلُّ امْرِئٍ حَجِيجُ نَفْسِهِ وَاللَّهُ خَلِيفَتِي عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَإِنَّهُ يَخْرُجُ مِنْ خَلَّةٍ بَيْنَ الشَّامِ وَالْعِرَاقِ فَيَعِيثُ يَمِينًا وَيَعِيثُ شِمَالًا يَا عِبَادَ اللَّهِ فَاثْبُتُوا فَإِنِّي سَأَصِفُهُ لَكُمْ صِفَةً لَمْ يَصِفْهَا إِيَّاهُ نَبِيٌّ قَبْلِي إِنَّهُ يَبْدَأُ فَيَقُولُ أَنَا نَبِيٌّ وَلَا نَبِيَّ بَعْدِي ثُمَّ يُثَنِّي فَيَقُولُ أَنَا رَبُّكُمْ وَلَا تَرَوْنَ رَبَّكُمْ حَتَّى تَمُوتُوا وَإِنَّهُ أَعْوَرُ وَإِنَّ رَبَّكُمْ لَيْسَ بِأَعْوَرَ وَإِنَّهُ مَكْتُوبٌ بَيْنَ عَيْنَيْهِ كَافِرٌ يَقْرَؤُهُ كُلُّ مُؤْمِنٍ كَاتِبٍ أَوْ غَيْرِ كَاتِبٍ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنَّ مَعَهُ جَنَّةً وَنَارًا فَنَارُهُ جَنَّةٌ وَجَنَّتُهُ نَارٌ فَمَنِ ابْتُلِيَ بِنَارِهِ فَلْيَسْتَغِثْ

---

(72) İbn Mâce (4077) Hâkim (4/536) muhtasar olarak rivâyet etmiş ve şöyle demiştir; "Müslim'in şartına göre sahîhtir ama tahrîc etmemişlerdir." Suyutî *Durru'l-Mensûr*'da(2/739) Ebû Dâvûd'a da nispet etmiştir ama bu yanılmadır. Lakin *Câmiu's-Sağîr*'de İbn Huzeyme ve Ziyâu'l-Makdisî'ye nispet etmiş, Ebû Dâvûd'u zikretmemiştir. el-Elbânî, *Daîfu'l-Câmi*'de(6399) hadisi bütün olarak zayıf saymış, kısım kısım olarak da şahidlerinden dolayı sahîhlemiştir. *Sahîhu'l-Câmi* (7752)

بِاللَّهِ وَلْيَقْرَأْ فَوَاتِحَ الْكَهْفِ فتكُونَ عَلَيْهِ بَرْدًا وَسَلَامًا كَمَا كَانَتْ النَّارُ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَقُولَ لِأَعْرَابِيٍّ أَرَأَيْتَ إِنْ بَعَثْتُ لَكَ أَبَاكَ وَأُمَّكَ أَتَشْهَدُ أَنِّي رَبُّكَ فَيَقُولُ نَعَمْ فَيَتَمَثَّلُ لَهُ شَيْطَانَانِ فِي صُورَةِ أَبِيهِ وَأُمِّهِ فَيَقُولَانِ يَا بُنَيَّ اتَّبِعْهُ فَإِنَّهُ رَبُّكَ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يُسَلَّطَ عَلَى نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَيَقْتُلَهَا وَيَنْشُرَهَا بِالْمِنْشَارِ حَتَّى يُلْقَى شِقَّتَيْنِ ثُمَّ يَقُولَ انْظُرُوا إِلَى عَبْدِي هَذَا فَإِنِّي أَبْعَثُهُ الْآنَ ثُمَّ يَزْعُمُ أَنَّ لَهُ رَبًّا غَيْرِي فَيَبْعَثُهُ اللَّهُ وَيَقُولُ لَهُ الْخَبِيثُ مَنْ رَبُّكَ فَيَقُولُ رَبِّيَ اللَّهُ وَأَنْتَ عَدُوُّ اللَّهِ أَنْتَ الدَّجَّالُ وَاللَّهِ مَا كُنْتُ بَعْدُ أَشَدَّ بَصِيرَةً بِكَ مِنِّي الْيَوْمَ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الطَّنَافِسِيُّ فَحَدَّثَنَا الْمُحَارِبِيُّ حَدَّثَنَا عُبَيْدُ اللَّهِ بْنُ الْوَلِيدِ الْوَصَّافِيُّ عَنْ عَطِيَّةَ عَنْ أَبِي سَعِيدٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ذَلِكَ الرَّجُلُ أَرْفَعُ أُمَّتِي دَرَجَةً فِي الْجَنَّةِ قَالَ قَالَ أَبُو سَعِيدٍ وَاللَّهِ مَا كُنَّا نُرَى ذَلِكَ الرَّجُلَ إِلَّا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ حَتَّى مَضَى لِسَبِيلِهِ قَالَ الْمُحَارِبِيُّ ثُمَّ رَجَعْنَا إِلَى حَدِيثِ أَبِي رَافِعٍ قَالَ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَأْمُرَ السَّمَاءَ أَنْ تُمْطِرَ فَتُمْطِرَ وَيَأْمُرَ الْأَرْضَ أَنْ تُنْبِتَ فَتُنْبِتَ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَمُرَّ بِالْحَيِّ فَيُكَذِّبُونَهُ فَلَا تَبْقَى لَهُمْ سَائِمَةٌ إِلَّا هَلَكَتْ وَإِنَّ مِنْ فِتْنَتِهِ أَنْ يَمُرَّ بِالْحَيِّ فَيُصَدِّقُونَهُ فَيَأْمُرَ السَّمَاءَ أَنْ تُمْطِرَ فَتُمْطِرَ وَيَأْمُرَ الْأَرْضَ أَنْ تُنْبِتَ فَتُنْبِتَ حَتَّى تَرُوحَ مَوَاشِيهِمْ مِنْ يَوْمِهِمْ ذَلِكَ أَسْمَنَ مَا كَانَتْ وَأَعْظَمَهُ وَأَمَدَّهُ خَوَاصِرَ وَأَدَرَّهُ ضُرُوعًا وَإِنَّهُ لَا يَبْقَى شَيْءٌ مِنْ الْأَرْضِ إِلَّا وَطِئَهُ وَظَهَرَ عَلَيْهِ إِلَّا مَكَّةَ وَالْمَدِينَةَ لَا يَأْتِيهِمَا مِنْ نَقْبٍ مِنْ نِقَابِهِمَا

إِلَّا لَقِيَتْهُ الْمَلَائِكَةُ بِالسُّيُوفِ صَلْتَةً حَتَّى يَنْزِلَ عِنْدَ الظُّرَيْبِ الْأَحْمَرِ عِنْدَ مُنْقَطَعِ السَّبَخَةِ فَتَرْجُفُ الْمَدِينَةُ بِأَهْلِهَا ثَلَاثَ رَجَفَاتٍ فَلَا يَبْقَى مُنَافِقٌ وَلَا مُنَافِقَةٌ إِلَّا خَرَجَ إِلَيْهِ فَتَنْفِي الْخَبَثَ مِنْهَا كَمَا يَنْفِي الْكِيرُ خَبَثَ الْحَدِيدِ وَيُدْعَى ذَلِكَ الْيَوْمُ يَوْمَ الْخَلَاصِ فَقَالَتْ أُمُّ شَرِيكٍ بِنْتُ أَبِي الْعَكَرِ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيْنَ الْعَرَبُ يَوْمَئِذٍ قَالَ هُمْ يَوْمَئِذٍ قَلِيلٌ وَجُلُّهُمْ بِبَيْتِ الْمَقْدِسِ وَإِمَامُهُمْ رَجُلٌ صَالِحٌ فَبَيْنَمَا إِمَامُهُمْ قَدْ تَقَدَّمَ يُصَلِّي بِهِمْ الصُّبْحَ إِذْ نَزَلَ عَلَيْهِمْ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ الصُّبْحَ فَرَجَعَ ذَلِكَ الْإِمَامُ يَنْكُصُ يَمْشِي الْقَهْقَرَى لِيَتَقَدَّمَ عِيسَى يُصَلِّي بِالنَّاسِ فَيَضَعُ عِيسَى يَدَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ ثُمَّ يَقُولُ لَهُ تَقَدَّمْ فَصَلِّ فَإِنَّهَا لَكَ أُقِيمَتْ فَيُصَلِّي بِهِمْ إِمَامُهُمْ فَإِذَا انْصَرَفَ قَالَ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَام افْتَحُوا الْبَابَ فَيُفْتَحُ وَوَرَاءَهُ الدَّجَّالُ مَعَهُ سَبْعُونَ أَلْفَ يَهُودِيٍّ كُلُّهُمْ ذُو سَيْفٍ مُحَلًّى وَسَاجٍ فَإِذَا نَظَرَ إِلَيْهِ الدَّجَّالُ ذَابَ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ وَيَنْطَلِقُ هَارِبًا وَيَقُولُ عِيسَى عَلَيْهِ السَّلَام إِنَّ لِي فِيكَ ضَرْبَةً لَنْ تَسْبِقَنِي بِهَا فَيُدْرِكُهُ عِنْدَ بَابِ اللُّدِّ الشَّرْقِيِّ فَيَقْتُلُهُ فَيَهْزِمُ اللَّهُ الْيَهُودَ فَلَا يَبْقَى شَيْءٌ مِمَّا خَلَقَ اللَّهُ يَتَوَارَى بِهِ يَهُودِيٌّ إِلَّا أَنْطَقَ اللَّهُ ذَلِكَ الشَّيْءَ لَا حَجَرَ وَلَا شَجَرَ وَلَا حَائِطَ وَلَا دَابَّةَ إِلَّا الْغَرْقَدَةَ فَإِنَّهَا مِنْ شَجَرِهِمْ لَا تَنْطِقُ إِلَّا قَالَ يَا عَبْدَ اللَّهِ الْمُسْلِمَ هَذَا يَهُودِيٌّ فَتَعَالَ اقْتُلْهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَإِنَّ أَيَّامَهُ أَرْبَعُونَ سَنَةً السَّنَةُ كَنِصْفِ السَّنَةِ وَالسَّنَةُ كَالشَّهْرِ وَالشَّهْرُ كَالْجُمُعَةِ وَآخِرُ أَيَّامِهِ كَالشَّرَرَةِ يُصْبِحُ أَحَدُكُمْ عَلَى بَابِ

الْمَدِينَةِ فَلَا يَبْلُغُ بَابَهَا الْآخَرَ حَتَّى يُمْسِيَ فَقِيلَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ كَيْفَ نُصَلِّي فِي تِلْكَ الْأَيَّامِ الْقِصَارِ قَالَ تَقْدُرُونَ فِيهَا الصَّلَاةَ كَمَا تَقْدُرُونَهَا فِي هَذِهِ الْأَيَّامِ الطِّوَالِ ثُمَّ صَلُّوا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَيَكُونُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ عَلَيْهِ السَّلَام فِي أُمَّتِي حَكَمًا عَدْلًا وَإِمَامًا مُقْسِطًا يَدُقُّ الصَّلِيبَ وَيَذْبَحُ الْخِنْزِيرَ وَيَضَعُ الْجِزْيَةَ وَيَتْرُكُ الصَّدَقَةَ فَلَا يُسْعَى عَلَى شَاةٍ وَلَا بَعِيرٍ وَتُرْفَعُ الشَّحْنَاءُ وَالتَّبَاغُضُ وَتُنْزَعُ حُمَةُ كُلِّ ذَاتِ حُمَةٍ حَتَّى يُدْخِلَ الْوَلِيدُ يَدَهُ فِي فِي الْحَيَّةِ فَلَا تَضُرَّهُ وَتُفِرَّ الْوَلِيدَةُ الْأَسَدَ فَلَا يَضُرُّهَا وَيَكُونَ الذِّئْبُ فِي الْغَنَمِ كَأَنَّهُ كَلْبُهَا وَتُمْلَأُ الْأَرْضُ مِنْ السِّلْمِ كَمَا يُمْلَأُ الْإِنَاءُ مِنْ الْمَاءِ وَتَكُونُ الْكَلِمَةُ وَاحِدَةً فَلَا يُعْبَدُ إِلَّا اللَّهُ وَتَضَعُ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا وَتُسْلَبُ قُرَيْشٌ مُلْكَهَا وَتَكُونُ الْأَرْضُ كَفَاثُورِ الْفِضَّةِ تُنْبِتُ نَبَاتَهَا بِعَهْدِ آدَمَ حَتَّى يَجْتَمِعَ النَّفَرُ عَلَى الْقِطْفِ مِنْ الْعِنَبِ فَيُشْبِعَهُمْ وَيَجْتَمِعَ النَّفَرُ عَلَى الرُّمَّانَةِ فَتُشْبِعَهُمْ وَيَكُونَ الثَّوْرُ بِكَذَا وَكَذَا مِنْ الْمَالِ وَتَكُونَ الْفَرَسُ بِالدُّرَيْهِمَاتِ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَمَا يُرْخِصُ الْفَرَسَ قَالَ لَا تُرْكَبُ لِحَرْبٍ أَبَدًا قِيلَ لَهُ فَمَا يُغْلِي الثَّوْرَ قَالَ تُحْرَثُ الْأَرْضُ كُلُّهَا وَإِنَّ قَبْلَ خُرُوجِ الدَّجَّالِ ثَلَاثَ سَنَوَاتٍ شِدَادٍ يُصِيبُ النَّاسَ فِيهَا جُوعٌ شَدِيدٌ يَأْمُرُ اللَّهُ السَّمَاءَ فِي السَّنَةِ الْأُولَى أَنْ تَحْبِسَ ثُلُثَ مَطَرِهَا وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ فَتَحْبِسُ ثُلُثَ نَبَاتِهَا ثُمَّ يَأْمُرُ السَّمَاءَ فِي الثَّانِيَةِ فَتَحْبِسُ ثُلُثَيْ مَطَرِهَا وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ فَتَحْبِسُ ثُلُثَيْ نَبَاتِهَا ثُمَّ يَأْمُرُ اللَّهُ السَّمَاءَ فِي السَّنَةِ الثَّالِثَةِ فَتَحْبِسُ مَطَرَهَا

كُلَّهُ فَلَا تُقْطِرُ قَطْرَةً وَيَأْمُرُ الْأَرْضَ فَتَحْبِسُ نَبَاتَهَا كُلَّهُ فَلَا تُنْبِتُ خَضْرَاءَ فَلَا تَبْقَى ذَاتُ ظِلْفٍ إِلَّا هَلَكَتْ إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ قِيلَ فَمَا يُعِيشُ النَّاسُ فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ قَالَ التَّهْلِيلُ وَالتَّكْبِيرُ وَالتَّسْبِيحُ وَالتَّحْمِيدُ وَيُجْرَى ذَلِكَ عَلَيْهِمْ مُجْرَى الطَّعَامِ».

"Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* bize bir hutbe îrâd etti. Hutbesinin büyük çoğunluğunda Deccal'den bahsederek bizi ondan sakındırdı. Onun sözlerinden bir kısmı şöyle idi: "Allah teâlâ'nın Âdem neslini yaratmasından bu yana yeryüzünde Deccal'in fitnesinden daha büyük bir fitne olmamıştır. Yüce Allah hiçbir peygamber göndermemiştir ki; ümmetini Deccal'dan sakındırmış olmasın. Ben peygamberlerin sonuncusuyum. Siz de ümmetlerin sonuncususunuz. Hiç şüphe yok ki o (Deccal), sizin içinizden çıkacaktır. Eğer ben aranızda iken çıkarsa; ben, her Müslümanın hüccetiyim. Eğer benden sonra çıkacak olursa; her bir kişi, kendi nefsinin hücceti olacaktır. Müslümanlar üzerine benim halifem Allah'tır. Muhakkak ki o, Şam ve Irak arasındaki bir yoldan çıkacak, sağa ve sola gönderecektir.(73) Ey Allah'ın kulları, ey insanlar; sebat üzere olun. Benden önce hiç bir peygamberin yapmadığı şekilde onu size anlatacağım. Ben peygamberim, diye söze başlayacak. Hâlbuki benden sonra peygamber yoktur. İkinci olarak ben rabbinizim, diyecek. Hâlbuki ölmedikçe Rabbinizi göremeyeceksiniz. Onun tek gözü kördür, muhakkak ki Rabbiniz asla tek gözü kör değildir. Onun iki gözü arasında "Kâfir" yazılı olacak, okuma yazması olsun, ya da olmasın her mü'min onu okuyacak. Onun fitnelerinden birisi şudur: Onun yanında bir cennet ve bir cehennem olacak. Cehennemi cennet, cenneti de cehennemdir. Kim onun cehennemi ile imtihan edilirse, Allah'tan yardım dilesin ve Kehf sûresinin baş-

(73) Sünen-i İbn Mâce'de: "Sağda ve solda fesat çıkaracak" şeklinde geçer.

larını okusun. O cehennem kendisine soğuk ve selâmet yeri olacaktır. Nitekim İbrahim'e de ateş böyle olmuştur. Diğer bir fitnesi de şudur: Bir bedevî'ye:

"Babanı ve anneni senin için diriltsem, senin Rabbin olduğuma şehâdet eder misin?" diyecek, Bedevi evet, deyince; şeytan babası ve anası suretinde kendisine temessül edecek(74):

"Ey oğulcuğum; ona uy, o senin Rabbindir" diyecek. Diğer bir fitnesi de şöyledir: Bir kişiye musallat olup onu öldürecek ve testere ile böldürecek de iki parça olarak atılacak. Sonra şöyle diyecek:

"Şu kuluma bakınız, şimdi onu dirilteceğim, sonra kendisinin benden başka bir Rabbi olduğunu sanacak." Allah teâlâ (Deccal'in eliyle) onu diriltecek, habis (Deccal) ona soracak:

"Senin Rabbin kimdir?" O da şöyle cevap verecek:

"Benim Rabbim Allah'tır. Sen de Allah'ın düşmanısın, Deccalsın. Allah'a yemin ederim ki; bu güne kadar senin hakkında hiç bu kadar basiretli olmamıştım."

Onun fitnesinden biri de şudur: Göğe yağmur yağdırmasını emredecek yağacak. Yere bitki bitirmesini emredecek bitirecek. Onun fitnelerinden birisi de şudur: Bir mahalleye uğrayacak da onu yalanlayacaklar ve onların hayvanları hiç kalmamacasına helak olacak. Bir mahalleye de uğrayacak ve onu doğrulayacaklar, o da göğe yağmur yağdırmasını emredecek; yağmur yağacak, yere bitki bitirmesini emredecek de yer, bitki bitirecek. O güne kadar olduğundan daha fazla olmak üzere hayvanları büyük ve semiz olacak. Böğürleri etli, memeleri süt dolu olacak. Yeryüzünde, Mekke ve Medine dışında çiğnemediği ve galip gelmediği hiçbir yer kalmayacak. Onların yollarından birisine geldiğinde melekler, onu çekilmiş kılıçlarıyla karşılayacaklar, Sebha kavşağındaki küçük kırmızı

(74) Sünen-i İbn Mâce'de: "iki şeytan" şeklinde geçer.

tepelere inecek. Medine halkını üç kere sarsacak, orada hiçbir münafık kalmayıp çıkacak. Medine, pisliği kendisinden ateşin demirin pasını giderdiği gibi giderip atacak. "Bu gün halas günü" diye çağrılacak.

Ümmü Şureyk dedi ki; "Ey Allah'ın rasûlü, o günde Araplar nerede olacak?" Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Onlar az olup hepsi de Beyt'ül-Makdis'te olacaklar. İmamları sâlih bir kişi olacak. İmamları onlara sabah namazını kıldırmak üzere öne geçtiği sırada, üzerlerine sabah vakti Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm* inecek. İmam dönüp Îsâ'nın insanlara namazı kıldırması için arkasına doğru yürüyecek, Îsâ *aleyhisselâm* elini onun omuzları arasına koyup:

"Öne geç ve namazı kıldır, bu namaza senin kıldırman için kamet okundu" diyecek. Namaz bitince Îsâ *aleyhisselâm*:

"Kapıyı açın" diyecek, açılacak ve arkasında Deccal olacak. Deccal'ın yanında kılıçlarını kuşanmış yeşil taylasanlar giymiş, yetmiş bin Yahudi bulunacak. Deccâl Îsâ'yı görünce tuzun suda eridiği gibi eriyecek ve kaçmaya başlayacak. Îsâ:

"Benim sana vuracağım bir darbe var ki; sen asla bunda beni geçemeyeceksin" deyip Lüd eş-Şarkî kapısında ona yetişerek öldürecek. Allah teâlâ, Yahudileri bozguna uğratacak. Allah teâlâ'nın yaratıklarından Yahudi'yi gizleyecek hiçbir şey kalmayıp taş olsun, ağaç olsun, duvar olsun veya bir hayvan olsun hepsini Allah teâlâ onları konuşturacak, — Ğarkad ismindeki dikenli ağaç hariç, zira o, onların ağaçlarından olup konuşmayacak —:

"Ey Allah'ın Müslüman kulu, bu Yahudi'dir. Gel onu öldür" diyecek." Rasûlullah *sallallâhu sleyhi ve sellem* devamla şöyle buyurdu:

"Onun günleri kırk senedir. Sene yarım yıl gibi, bir sene bir ay gibi, bir ay bir cuma gibidir. Günlerinin sonuncusu bir

şerare gibidir ki; sizden birisi sabahleyin Medine'nin bir kapısında olsa akşama öbür kapısına yetişemeyecek."

"Ey Allah'ın peygamberi, bu kısa günlerde nasıl namaz kılacağız?" diye sordular. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*:

"Uzun günlerde namazı nasıl takdir ediyorsanız, onlarda da takdir eder, namazı kılarsınız" buyurdu. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle devam etti:

"Meryem oğlu Îsâ ümmetin İçinde adaletli bir hakem ve adaletli bir imam olacaktır. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak ve sadakayı terk edecektir. Bir koyun ve bir deve peşinden koşulmayacaktır. Düşmanlık ve karşılıklı öfkeler kalkacak, zehirli iğnesi olan her hayvanın zehirli iğnesi çıkarılacak, sonunda çocuk elini yılan deliğine sokacak da ona zarar gelmeyecek. Bir kız çocuğu aslanı kaçırmaya çalışacak da aslan ona zarar vermeyecek. Kurt, sürü içinde onun köpeği gibi olacak. Kabın suyla doldurulduğu gibi yeryüzü barışla doldurulacak. Söz bir olacak ve sadece Allah'a ibadet edilecek. Harp her türlü ağırlıklarını (tahribatını) bırakacak. Kureyş mülkünü geri alacak. Yeryüzü gümüş bir tepsi gibi olup, bitkilerini Âdem zamanındaki gibi bitirecek. O kadar ki; bir grup, bir üzüm salkımının başında toplanacak, o bir salkım onları doyuracak. Bir grup, bir tek narın yanında toplanacak, o bir tane nar onları doyuracak. Öküz, şöyle şöyle bir mal karşılığında olurken at dirhemciklerle satılacak."

"Ey Allah'ın elçisi, atı ucuzlatan nedir?" diye soruldu.

"Harp için asla buna binilmeyecek" buyurdu.

"Öküzü pahalandıran nedir?" diye soruldu.

"Bütün yeryüzü sürülüp ekilecek" buyurdu.

"Deccal'in çıkışından önce, insanlara şiddetli bir açlığın isabet edeceği üç kıtlık senesi olacak. Birinci senede Allah teâlâ, göğe yağmurunun üçte birini hapsetmesini, yeryüzüne de bitkilerinin üçte birini hapsetmesini emredecek. İkinci se-

nede göğe, yağmurunun üçte ikisini, yeryüzüne de bitkilerinin üçte ikisini hapsetmesini emredecek. Üçüncü senede ise göğe, yağmurunun tamamını hapsetmesini emredecek, bir damla bile düşmeyecek. Yeryüzüne bütün bitkilerini hapsetmesini emredecek, yeşil hiçbir şey dikilmeyecek. Allah'ın diledikleri dışında tırnaklılardan helak olmayan hiçbir şey kalmayacak."

"O zamanda insanları ne yaşatacak?" diye soruldu. Şöyle buyurdu:

"Tehlîl, tekbir, tesbih ve tahmid. Bütün bunlar onlar için yiyecek yerine geçecek."(75)

İbn Mâce dedi ki: Ebû'l-Hasen et-Tanâfisî'yi şöyle derken işittim: Abdurrahmân el-Muhâribî'yi: "Bu hadis, her mürebbîye verilmeli ki; çocuklar bunu da öğrensinler" derken işittim.

Bu konuda zikrettiklerimizden daha fazla hadis vardır. Bunların sayısını bazıları altmış hadise ulaştırmıştır. Aralarında merfu (peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in sözü), mevkuf (sahabe sözü) ve mürsel (tabiinin sahabe ismini zikretmeden peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den naklettiği) rivâyetler

---

(75) **GARÎBU'L-HADÎS (Hadisteki Bazı Kelimelerinin Açıklanması:)**
Zere'e; halk
Haric la mahale; yani onun çıkacağında şüphe yoktur. Derim ki Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in onun çıkacağını söylediğini inkar edenler nerede?!
Saime; otlayan hayvan
Nakab; iki dağ arasındaki yol
Saltete; kınından çıkmış
es-Sebha; ağaçtan başka bitki yetişmeyen yer
Tereccefu; zelzele, sarsıntı
"Beni geride bırakamazsın" yani; benden kaçamazsın
el-Garkade; dikenli bir ağaç türü
eş-Şerar; ateş kıvılcımları
Hamme; zehir. Zehirinin çıktığı yer olduğu için akrebin iğnesine bu isim verilir.
el-Kutaf; koparılmış üzüm, koparılan her şeye bu söylenir
ez-Zalef; sığır gibi ticareti yapılan hayvanlar

vardır. Lakin biz bu kadarıyla yetiniyoruz. Bunlar en sahîhleri ve en meşhurlarıdır.

İbn Kesîr[76] *rahimehullah* bu hadisleri rivâyet ettikten sonra der ki:

"Bu hadisler Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den; Ebû Hureyre, İbn Mes'ud, Osman b. Ebî'l-As, Ebû Umame, Nevvas b. Sem'an, Abdullah b. Amr b. el-As, Mucemmi' b. Cariye, Ebû Şureyha Huzeyfe b. Useyd[77] *radıyallahu anhum*'un rivâyetleri ile mütevatirdir. Bu rivâyetlerde Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl şekli, Şam'da ineceği mekânı, hatta Dımeşk'te doğu minaresine ineceği, o sırada sabah namazı için kamet okunacağına delil vardır.

(76) *Tefsîru Kur'âni'l-Azim* (1/582)

(77) İbn Kesîr *Tefsîr*'inde böyle geçer. Doğrusu sin harfi ile "Ebû Sureyha Huzeyfe b. Useyd"dir. Zira Huzeyfe b. Useyd *radıyallahu anh*'ın künyesi Ebû Sureyha idi.

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûl Edeceğine Dair Sahâbe ve Tâbiînden Gelen Rivâyetler

1- İbn Ebî Şeybe, Abdullah b. Amr *radıyallahu anhuma*'dan şöyle rivâyet eder: "Meryem oğlu Îsâ nuzûl eder, Deccal onu görünce yağın eridiği gibi erir. Deccali öldürür, Yahudiler ondan ayrılıp savaşırlar. Hatta şüphesiz taş bile: -Müslümana- "Ey Allah'ın kulu işte Yahudi burada, gel onu öldür" der."

2- İbn Asâkir, İbn Mes'ûd *radıyallahu anh*'den şöyle rivâyet eder: "Şüphesiz kıyâmet gününden önce Meryem oğlu Mesih çıkacaktır."

3- Hâkim[78], sahîh kaydıyla sahabeden olan Ebû't-Tufeyl *radıyallahu anh*'den şöyle rivâyet eder: "Ben Kufe'de iken denildi ki: "Deccal çıkmıştır" Bunun üzerine Huzeyfe b. Useyd *radıyallahu anh*'e gittik ve dedim ki: "İşte Deccal çıkmış!" Bana: "Otur" dedi, oturdum. Şöyle seslenildi: "O boyacının yalanıdır" Huzeyfe *radıyallahu anh* şöyle dedi: "Şüphesiz Deccal, zamanınızda çıksa, çocuklar onu hedef yapıp taşlarlar. Lakin o, insanların noksanlaştığı, din zayıfladığı ve insanların aralarının kötü olduğu zamanda çıkacaktır. O, her pınarı geri çevirir, yeryüzü ona koyun postunun dürülmesi gibi dürülür, Medine'ye kadar gelir, onun dışındakilere galip gelir, içindekileri alıkoyar, sonra İlya dağında Müslümanlardan bir topluluğu kuşatır. İçlerinden biri onlara şöyle der: "Bu zorbayla neden Allah'a ulaşıncaya yahut galip gelinceye kadar savaşmıyor da bekliyorsunuz?" Bunun üzerine sabaha onunla savaşmak üzere karar verirler. Sabahladıklarında Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm* onlarla beraber olur, Deccal'i öldürür ve ordusunu hezimete uğratırlar."

---

(78) Hâkim (4/529): "Sahîh" kaydıyla rivâyet etmiştir.

4- Abd b. Humeyd, İbnu'l-Munzir ➢ Şehr b. Havşeb ➢ Muhammed b. Ali (İbnu'l-Hanefiyye) isnadı ile şöyle rivâyet eder:

Muhammed b. Ali, Yüce Allah'ın: "**Ehl-i Kitap'tan hiç kimse yoktur ki ölümünden önce ona iman etmesin**" (Nisa, 159) âyeti hakkında şöyle dedi: "Ehl-i Kitap'tan her birine mutlaka melekler gelip yüzüne ve arkasına vuracaklar, sonra ona şöyle diyecekler: "Ey Allah'ın düşmanı! Şüphesiz Îsâ ölmedi. O göğe kaldırıldı. Kıyâmetten önce inecektir." Böylece ona iman etmeyen ne bir Yahudi ne bir Hıristiyan kalmayacaktır."

Îsâ *aleyhisselâm*'ın Nuzûl Edeceğini Açıklayan İmamların ve Âlimlerin Sözleri

1- İmam Ebû Cafer et-Tahavî, *İ'tikâdu Ehli's-Sunne ve'l-Cemaa* adlı kitabında[79] der ki: "Biz, şaşı gözlü Deccal'in çıkacağına ve Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın gökten nuzûl edeceğine iman ederiz."

2- İbn Ebî Ya'la, Hallal ve Menakıb'da İbnu'l-Cevzî[80], Abdus b. Mâlik Ebî Muhammed el-Attar'dan şöyle dediğini rivâyet ederler: "Ebû Abdullah Ahmed b. Muhammed b. Hanbel'i şöyle derken işittim;

"Bize göre sünnetin esasları şunlardır: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* ve ashabının üzerinde olduğu şeye sarılmak, onlara uymak, bid'ati terk etmek, bütün bid'atleri sapıklık olarak görmek, din konusunda tartışmayı, cedeli ve husumeti terk etmek. Sünnet bize göre: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den gelen rivâyetlerdir. Sünnet Kur'ân'ı tefsîr eder, o, Kur'ân'ın delilidir. Sünnette kıyas olmaz, ona karşı darbı mesel yapılmaz, akıl ve arzular onu idrak edemez. Ona ancak uyulur ve hevalar terk edilir…" şu kısma kadar böyle devam eder: "Mesih Deccal'in çıkacağına, iki gözü arasında "kâfir" yazılı olacağına iman etmek. Bu konuda hadisler gelmiştir. Bunlara iman etmek gerekir. Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edip onu Lüd kapısında öldüreceğine de iman etmek gerekir."

3- Şeyh Ebû'l Hasen el-Eş'arî, *Makalatu'l-İslamiyyin* adlı kitabında[81] der ki: "Ehl-i hadis ve Ehl-i Sünnet'in tamamı

---

(79) Bkz. *Şerhu't-Tahaviyye* (s.499)
(80) İbnu'l-Cevzî, *Menâkıbu'l-İmam Ahmed* (s.171)
(81) *Makâlatu'l-İslamiyyin* (s.345)

Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, rasûllerini ve Allah katından getirdiklerini, sika ravilerin Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den rivâyet ettiklerini ondan hiçbir şey reddetmeden ikrar ederler. Yüce Allah'ın tek bir ilah, ferd (benzersiz), samed (hiçbir şeye muhtaç olmayıp her şeyin ona muhtaç olduğu), eş ve çocuk edinmeyen olduğuna, Muhammed'in O'nun kulu ve rasûlü olduğuna, cennetin ve cehennemin hak olduğuna, kıyâmetin şüphesiz geleceğine, Allah'ın kabirdekileri diriltececeğine iman ederler. Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in ümmetinden büyük günah sahiplerine şefaat edeceğini, kabir azabını, havzın ve sıratın hak olduğunu, ölümden sonra dirilişin hak olduğunu, Allah'ın kullarını hesaba çekmesinin hak olduğunu, Allah'ın önünde durduruluşun hak olduğunu ikrar ederler. Allah teâlâ'nın tevhid ehlinden bir kavmi cehennemden çıkaracağına dair Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den gelen rivâyetlere iman ederler…" şu kısma kadar böyle devam eder(82): "Deccal'in çıkacağını, Îsâ b. Meryem aleyhissalatu ve's-selam'ın onu öldüreceğini tasdik ederler."

4- İmam Ebû Bekr el-Âcurrî *eş-Şeria* adlı, Ehl-i Hak ve Cemaat mezhebine davet hususunda gerçekten önemli olan kitabında(83) der ki: "Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın adil bir hâkim olarak nuzûl edeceğine ve hakkı ikame edip Deccal'i öldüreceğine iman etmek babı:

el-Firyâbî ➢ Kuteybe b. Saîd ➢ el-Leys b. Sa'd ➢ Saîd b. Ebî Saîd ➢ Ata b. Miynâ ➢ Ebû Hureyre isnadıyla; Ebû Hureyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Şüphesiz Meryem oğlu adil bir hakem olarak nuzûl

(82) *Makâlatu'l-İslamiyyin* (s.348)

(83) el-Âcurrî, *eş-Şerîa* (s.380) Müslim de hadisi bu lafızla rivâyet etmiştir. Kitabu'l-Fiten ve Eşrati's-Saa. Bâbu nuzûli Îsebni Meryem Hâkimen bişeriati nebiyyina Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*. Hadis benzer metin ile daha önce geçmiş ve tahrîci yapılmıştı.

edecek, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, genç develeri bırakacak da kimse onlara koşmayacak, kin, düşmanlık, hasetleşme gidecek, mal vermek için çağıracak kimse kabul etmeyecek."(84)

Ömer b. Eyyub es-Sekatî ➢ Kedhuye'nin kardeşi Muhammed b. Yezid ➢ Vehb b. Cerîr ➢ Hişam ➢ Katade ➢ Abdurrahman b. Âdem ➢ Ebû Hureyre isnadıyla; Ebû Hureyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Peygamberler anneleri değişik, dinleri bir kardeşlerdir. Ben, Meryem oğlu Îsâ'ya insanların en yakınıyım. Zira benimle onun arasında (başka bir) peygamber yoktur. O inecektir. Onu gördüğünüzde tanıyın: Kırmızı ve beyaza çalar renkte birisidir. Kendisine yaşlık isabet etmemiş olsa bile, başından su damlar gibidir. Muhakkak ki o, haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, mal artacak, insanlarla İslâm üzere savaşacaktır. Onun zamanında Allah teâlâ İslâm dışında bütün dinleri kaldıracak ve onun zamanında tek gözü kör yalancı, sapıklık Mesih'i olan Deccal'i helak edecektir. Sonra yeryüzünde emniyet konacak, aslanlar develerle, kaplanlar ineklerle, kurtlar koyunlarla birlikte otlayacak, çocuklar yılanlarla oynayacak, birbirlerine zarar vermeyeceklerdir. Îsâ *aleyhisselâm* kırk sene kalacak, sonra vefat ederek Müslümanlar onun üzerine (cenaze) namazı kılacaklardır."(85)

Ebû Ahmed Yusuf b. Harun b. Ziyade ➢ İbn Ebî Ömer ➢ Sufyan ➢ ez-Zuhri ➢ Saîd b. el-Museyyeb ➢ Ebû Hureyre isnadıyla; Ebû Hureyre *radıyallahu anh* şöyle dedi: "Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Meryem oğlu'nun adil bir hakem ve imam olarak inmesi yakındır. Haçı kıracak, domuzu öldürecek, cizyeyi kaldıracak, malı artıracak öyle ki kimse verilen malı kabul etmeyecek"

---

(84) Tahrîci geçti.
(85) Tahrîci geçti.

Muhammed b. el-Huseyn (el-Âcurrî) *rahimehullah* der ki: Îsâ *aleyhisselâm*'ın beraberinde savaşacak olan Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in ümmetidir. Onlar Yahudilere ve Deccal'e karşı savaşacaklar. Îsâ *aleyhisselâm* Deccal'i öldürecek, Müslümanlar da Yahudileri öldürecek. Sonra Îsâ *aleyhisselâm* vefat edecek, Müslümanlar onun cenaze namazını kılacaklar. Onu Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* ile Ebû Bekir ve Ömer *radıyallahu anhuma*'nın yanına defnedecekler.

Ebû'l-Abbas Abdullah b. es-Sakr es-Sukkerî ➢ İbrahim b. el-Munzir el-Huzzâmî ➢ Abdullah b. Nâfi' es-Sâiğ ➢ (ed-Dahhak b. Osman ➢ Yusuf b. Abdullah b. Selam ➢ babası)[86] isnadıyla; "Abdullah b. Selam *radıyallahu anh* dedi ki:

"En aydınlık kabirler; Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in kabri, Ebû Bekir *radıyallahu anh*'ın kabri ve Ömer *radıyallahu anh*'ın kabridir. Dördüncüsü ise oraya defnedilecek olan Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın kabridir."[87]

5- Şeyh Allame Muhammed b. Ahmed es-Sefârînî es-Selefî el-Hanbelî, *Levâmiu'l-Envâri'l-Behiyye* adlı kitabında[88] der ki:

(86) Acurrî'nin *eş-Şeria* adlı kitabında bu şekildedir. Doğrusu; "Osman b. ed-Dahhak ➢ Muhammed b. Yusuf b. Abdullah b. Selam ➢ babası ➢ dedesi şeklinde olacak.

(87) el-Acurrî, *eş-Şeria* (s.381) Tirmizî (3617) Buhârî, *Târîhu'l-Kebîr* (1/263) Taberânî bunu Osman b. ed-Dahhak ➢ Muhammed b. Yusuf b. Abdullah b. Selam ➢ babası ➢ dedesi isnadıyla şöyle rivâyet etti: "Tevratta Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in ve Meryem oğlu Îsâ *aleyhisselâm*'ın vasfı ikisinin aynı yerde defnedileceği şeklinde yazılıdır." *Mecmau'z-Zevâid* (8/206) Buhârî der ki: Bana göre bu sahîh değildir ve ona tabi olunmaz. Tirmizî der ki: "Bu hadis hasen, garîbdir" Heysemî *Mecmau'z-Zevâid*'de (8/206) der ki: "İsnadında Osman b. ed-Dahhak vardır. İbn Hibbân onu sika saydı, Ebû Dâvûd ise zayıf olduğunu söyledi." Derim ki: Onun hakkında Hafız (İbn Hacer) *et-Takrîb*'de şöyle der: "Saduktur, yanılır" nitekim bu Aişe *radıyallahu anha* hadisinde de varid olmuştur. Bunu İbn Asakir rivâyet etmiş ve İbn Hacer *Fethu'l-Bârî*'de zayıf olduğunu belirtmiştir. Saîd b. el-Museyyeb'den de mürsel olarak gelmiş, yine İbn Hacer *Fethu'l-Bârî*'de (7/66) bunun da zayıf olduğunu söylemiştir.

(88) *Levâmiu'l-Envari'l-Behiye* (2/94)

"Şu üç alamet kıyâmetin büyük alametlerindendir: Semadan es-Seyyid el-Mesih Îsâ b. Meryem *aleyhisselâm*'ın nuzûlü. Onun nuzûlü Kitap, Sünnet ve ümmetin icma'ıyla sabittir." Onun nuzûlü hakkında bizim de naklettiğimiz bazı âyet ve hadisleri sevk ettikten sonra der ki:[(89)]

"İcmaya gelince; ümmet onun nuzûl edeceği hususunda icma etmişlerdir. Din ehlinden hiç kimse buna muhalefet etmemiştir. Bunu ancak mülhitler ve felsefeciler inkâr etmişlerdir ki onların ihtilafı muteber sayılmaz. Ümmetin icması; Îsâ *aleyhisselâm*'ın ineceği, bu Muhammedî şeriatla hükmedeceği, peygamberlikle muttasıf olmasına rağmen gökten indiğinde müstakil bir şeriatla inmeyeceği hususunda gerçekleşmiştir."

Tefsîru'l-Menâr Müellifi Şeyh Reşîd Rıza'ya Reddiyye

İslam'a saldıran diğer din mensupları aleyhinde uzun zaman bu dini müdafaa sancağını taşıyan, akîde hususunda Selef mezhebinde olan – yaptıkları teşekküre layıktır -, İslam'ın kaybolmuş pek çok meselesini ihya eden bu adama hayret edilir. Ona hayret edilir diyorum çünkü bu meselede kendisine yakışmayan bir konuma düşmüştür!! Âyet ve hadislerin anlamından onda kusur bularak sapmıştır. O, üstadının[(90)] bu sem'î meseledeki etkileyici sözlerinden etkilenmiştir. Bu şahsa tek taraflı olmamamız için önce onun kendi sözlerini nakledeceğiz ve sonra bunların değerlendirmesini yapacağız. Biz bu konuyu tartışma konusu yapmak istemezdik ama kendimizi buna mecbur hissettik. Çünkü bu şahıs ve onu takip eden taraftarları, ilmi şöhretleri olan bir topluluğa karşı çıksalar, insanlar onların her söylediklerini kabul etmeye koşuyorlar. Hatta öyle ki, nasları değiştirseler ve rivâyetleri yok etseler dahi tasdik ediyorlar!!

---

(89) *Levâmiu'l-Envari'l-Behiye* (2/94)
(90) O Şeyh Muhammed Abduh'tur.

Allah onu affetsin, diyor ki: "Allah azze ve celle'nin: *"Allah buyurmuştu ki: Ey Îsâ! Seni vefat ettireceğim, seni nezdime yükselteceğim, seni inkâr edenlerden arındıracağım." (Al-i İmran, 55) âyetinde Allah'ın onlara tuzak kurduğu kastedilmiştir. Peygamberine, seni vefat ettireceğim buyurmuştur. Buradaki mucize, Îsâ aleyhisselâm'ın onların tuzaklarından kurtarılması ve tuzaklarının hak ettikleri şekilde kendi boyunlarına dolanmasıdır. Kurmak istedikleri tuzak ve hileyi başaramamışlardır."*

Allame şeyh Reşid'in Allah'ın Yahudilere tuzağına verdiği anlamda şüphe vardır. Bunda onun tek dayanağı, Îsâ *aleyhisselâm*'ın Yahudilerin istediği şekilde, onların eliyle öldürülmemiş olması mucizesidir. Ona göre bundan sonra da Îsâ *aleyhisselâm*'ın ruhu tıpkı diğer müminlerin ruhları gibi Allah'a yükselmiştir! Peki burada mucize nerede?! Allah'ın onlara tuzağı nedir? Allah neden Îsâ *aleyhisselâm*'ı, İsrail oğullarının peygamberlerinin çoğunun nail olduğu şehitlikten mahrum etmiş de, onun bir devenin ölmesi gibi ölmesine razı olmuştur?! Yahudiler, Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümüyle Allah'ın kendilerini rahatlatmasına, bir an evvel ondan ve davetinden kurtulduklarına sevinmezler mi? Onların bütün istediği de zaten bu idi. Onun yükseltilmesi, bütün müminlerin ruhlarının yükseltilmesi gibi sıradan şekilde olmuşsa bunu haber vermenin faydası nedir?!

Sonra diyor ki: "Lügatte "teveffa" fiili, bir şeyi tamamen almak demektir. Sonra Yüce Allah bunu ölüm anlamında kullanmıştır: *"Nefisleri ölüm anında alan Allah'tır." (Zümer, 42) "De ki: Size vekil kılınan (bu konuda görevlendirilen) ölüm meleği canınızı alacak." (Secde, 11)* Âyetten anlaşılan şudur: "Şüphesiz seni öldüreceğim ve senin dereceni katımda yüksek kılacağım"

"Teveffa" kelimesinin anlamı hususundaki şu ihmale bakın! Bu kelimenin sadece kendi hevası ve mezhebine uyan "ölüm" anlamını zikrediyor. Sonra da âyetin sadece bu anlama delil olan kısmını alıyor. İlk âyet teveffa kelimesinin buna delil

olarak "ölüm" anlamında kullanılmakla beraber, âyetin devamında Yüce Allah şöyle buyurmaktadır: *"Ölmeyeni de uykusunda iken vefat ettirir." (Zümer, 42)* Lakin Şeyh bu kısmını kesmiş ve sadece kendisine delil olan kısmını zikretmiştir.

Diğer bir âyette de teveffa kelimesi sadece uyku anlamında kullanılmıştır: *"Geceleyin sizi vefat ettiren, gündüzün de ne işlediğinizi bilen; sonra belirlenmiş ecel tamamlansın diye gündüzün sizi dirilten (uyandıran) O'dur." (En'am, 60)*

Bu âyetteki teveffa/vefat ettirme kelimesinden anlaşılan da önünden ve sonundan kesme yapılmazsa "ölüm" anlamı değildir. Âyetin akışı dikkate alınacak olursa bu anlamda kullanılmış olması gerçekten uzak bir ihtimaldir. Zira Îsâ *aleyhisselâm*'a Yahudilerin kurdukları tuzağa karşı Allah'ın onlara tuzak kurmasıyla da, Îsâ *aleyhisselâm*'ın kâfirlerden temizlenerek yükseltilmesiyle de uygun düşmemektedir. Zira Allah'ın Yahudilere tuzağının, onların kastettiklerinin aksine olması gerekir. Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölmesinde ise onların maksadının zıddı söz konusu değildir. Onların amacı Îsâ *aleyhisselâm*'dan ve davetinden kurtulmak idi. Bu durumda onun ruhunun veya derecesinin yükseltilmesi uygun değildir, bu bütün peygamberler ve hatta tüm müminler hakkında bilinen, sıradan bir durum olup mucize olması söz konusu olamaz. Bilakis burada yükseltilmesi ile kastedilenin, "seni yükselteceğim" hitabının yeterince ifade ettiği gibi bedenen yükseltilmesi olması gerekir. "Seni yükselteceğim" ifadesi, Îsâ *aleyhisselâm*'ın şahsına değil de ruhuna ait olsaydı; "Ruhunu katıma yükselteceğim" buyrulurdu. O halde burada yükseltilmesi ile kastedilenin, ölü olarak yükseltilmesi düşünülemeyeceğinden, elbette ki diri olarak yükseltilmesi olduğu açıklığa kavuşuyor.

Sonra şöyle diyor: "*Kâfirlerden temizlenmesine gelince; bu onların yaptıklarından ve yapmak istedikleri kötülüklerden korunmasıdır. Bu, zihni rivâyet ve görüşlerden boş bir okuyucunun anladığı şeydir. Zira ibareden anlaşılan budur. Nitekim*

biz bu anlamı âyetlerden delillerle destekleriz. Lakin müfessirler sözü zahir anlamından alıp, Îsâ aleyhisselâm'ın göğe bedenen yükseltildiğine dair gelen rivâyetlere havale etmiş ve onlara uygun şekilde yorumlamışlardır.

Hayır! Bilakis kâfirlerden temizlenmesi, onların ellerinden, tuzaklarının kendi aleyhlerine bozularak kurtulmasıdır. Bu ise Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölümü ve yeryüzüne defnedilmesi ile gerçekleşmiş olmaz. Bilakis göğe diri olarak yükseltilmesiyle olur. Zira düşmanları, onun vücudunu çıkarmak, onlara benzeyenlerin yaptığı gibi (uzuvlarını keserek) müsle yapmak istiyorlardı. Bu şekilde Allah'ın onu onlardan temizlemesi gerçekleşmiş olmazdı.

Hem sonra, Îsâ *aleyhisselâm*'ın öldüğünü ve defnedildiğini iddia edenler, bize onun cenazesinde ve defninde bulunan bir kimse gösterebilirler mi? Îsâ *aleyhisselâm*'ın öldürülüp çarmıha gerildiğine dair rivâyetler ise İncillerde doludur. Hiçbir rivâyet: "O öldü ve defnedildi" diyor mu? Bu olurken onun arkadaşları neredeydi o halde? Bu hadiseyi haber vermek için buna şahit olan hiç kimse yok mu içlerinde?!

Sonra: "*Bu, zihni rivâyetlerden ve görüşlerden boş bir okuyucunun anladığıdır*" sözünün anlamı nedir? Bizden Kur'ân'ı rivâyet ve görüşlerden boş bir zihinle anlamamızı nasıl ister? Bu rivâyetler ve görüşler Allah azze ve celle'nin kelamındaki manaları bizim için aydınlığa kavuşturmuyor mu?! Hemen anlaşılan mana ile âyeti tefsîr etmenin caiz olmadığı bize açıklanmamış mı? İlk olarak anlaşılan her anlam, âyette murad edilen değildir. Nice ilk anlaşılan anlamlar vardır ki, sünnet onun aksini açıklamıştır. Yüce Allah'ın şu âyetinde olduğu gibi; *"İman edip de imanlarına herhangi bir zulüm bulaştırmayanlar var ya,.." (En'am, 82)* sahabeler bu âyette geçen zulüm ile kastedilenin masiyet (isyan, günah) manasında olduğunu anlayarak acele etmişler: "Hangimiz zulmetmemiştir ki?" demişler, bunun üzerine Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*: "Bura-

da kastedilen şirktir" buyurarak onlara açıklamıştır.

Onun: "*Biz bu anlamı âyetlerden delillerle destekledik*" sözüne gelince; onun delillerinde olanı öğrendiğimizde bunların bir delil olmadığını gördük.

Müfessirleri, sözü zahirinden alıp Îsâ *aleyhisselâm*'ın göğe bedenen yükseltildiğini gösteren rivâyetlere havale ederek bunları uygun şekilde yorumlamaya çalışmakla itham etmesine gelince, eğer bizler, onların sözü zahirinden alıp rivâyetlere havale ettiklerini kabul edersek, onların bu havaledeki amaçları; Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak göğe kaldırıldığı ve bundan sonra nuzûl edip Deccal'ı öldüreceğine dair sahîh rivâyetlerin bildirdiği şeylerle ittifak etmektir. Bunda kınanacak ne var? Aksi halde eğer âlim Kur'ân'ın delaleti ile sahîh rivâyetlerde gelenlerin arasını bulmazsa başka vazifesi nedir? Allah'ın birleştirmeyi emrettiğini koparmamız, sünnetten uzaklaşmamız mı isteniyor? Hâlbuki bizler Kur'ân'ı ancak, Kur'ân'ın delillerine ulaştırarak açıklayan sünnet ile anlayabiliriz.

Sonra Üstadı ve İmamı olan kişiden şu naklettiklerini bir dinle: "*Bazı müfessirler "**Seni vefat ettireceğim**"(Al-i İmran, 55) âyetini "seni uyutacağım" diye tefsîr ettiler. Bazıları; teveffa fiilinin açıklaması olarak, "seni ruhun ve bedeninle birlikte alacağım ve katıma yükselteceğim" şeklinde tefsîr etti. Bazıları da, "Seni bu haddi aşmış kimselerden kurtaracağım, seni öldürmeye imkân bulamayacaklar, seni ecelinle öldüreceğim sonra kendime yükselteceğim" dedi.*" Bu son görüşü çoğunluğun görüşü olarak nispet etti!

İlgili âyetin tefsîrinde, teveffa kelimesini izah ederken seleften gelen rivâyetleri zikretmiştik. Demiştik ki: "teveffa" fiili, ölüm anlamında olarak yalnızca Ali b. Ebî Talha'nın İbn Abbas'tan rivâyetinde gelmiş olup, bu rivâyet de Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak yükseltildiğine dair pek çok rivâyet karşısında mukavemet edemez. Ayrıca İbn İshak'ın Vehb b. Munebbih'ten rivâyetinde Allah'ın onu üç veya yedi saatliği-

ne öldürdüğü sonra diriltip diri olarak yükselttiği geçmişti. Cumhurun görüşü ise, teveffa fiilinin uyutmak anlamında olduğudur. Bunu İbn Kesîr, Hasen el-Basrî'den ve başkalarından rivâyet etmiştir. Cumhurun görüşünü: "Teveffa öldürme anlamında olup eceliyle ölecek, sonra yükseltilecek" şeklinde nakletmesi ile İmamının nasıl hata ettiği ortaya çıkmaktadır! Talebesi Şeyh Reşid'in ise bu durumda sessiz kalması gerçekten şaşırtıcıdır!

Sözü geçen İmamı diyor ki: "*İkinci yol; âyetin zahiridir. Teveffa fiilinin zahiri ilk bakışta sıradan ölüm anlamına gelir. Yükseltilme ise bundan sonradır. Bu da ruhun yükseltilmesi demektir. Şahsa hitapla başlanması mutlak olmayıp kastedilen ruhudur. Zira ruh insanın hakikati olup, bedeni ise ödünç elbise gibidir. Bu fazla olur, eksik olur, değişir ama insan insandır, ruhu da kendisidir.* (!)

Şimdi sorarız; âyetin zahir anlamda olduğu ve teveffa fiilinden ilk anlaşılan zahir anlamın sıradan ölüm olduğu iddia edilen bu ikinci yolu selef'ten kim söylemiştir?! Selef âlimleri tarafından bu yol bilinmemektedir. Aksine onların tümü Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak yükseltildiğinde birleşmişlerdir.[(91)] Hatta onlardan "teveffa" kelimesini ölüm anlamında yorumlayanlar bile Allah'ın onu diriltip yükselttiğini ifade etmişlerdir.

Bu ikinci yolu ancak Cemaleddin Efganî ve onun medresesinde yetişmiş öğrencisi Üstad İmam(!)'dan işitiyoruz! Ümmetin icmaını ihlal ederek, Deccal'in zuhuru, onun zuhuru ile

(91) Hafız İbn Hacer, *Telhîsu'l-Habîr*'de (s.319) der ki: "Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltilmesine gelince, rivâyet ve tefsîr âlimleri onun bedeniyle diri olarak yükseltildiği hususunda ittifak etmişlerdir." *Fethu'l-Bârî* (6/267)'de de İdris *aleyhisselâm*'dan bahsederken şöyle der: "Sahîh olan; Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak göğe yükseltilmiş olduğudur." Derim ki: İmam Ebû Hayyan, *Bahru'l-Muhit* ile birlikte basılmış olan küçük *Tefsîr*'inde (2/473) der ki: "Ümmet, Îsâ *aleyhisselâm*'ın gökde diri olduğuna icma etmiştir. İbn Atıyye el-Gırnatî de müfessirden bu sözü nakledererek der ki: "Ümmet, mütevatir hadislerde geldiği gibi Îsâ *aleyhisselâm*'ın gökde diri olduğu hususunda icma etmiştir."

fitnelerin şiddetlenmesi, sonra Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl ederek onu öldürmesi gibi ahir zamanda meydana gelecek hadiseler hakkında sahîh sünnetle gelen her şeyi inkâr eden mülhitlerin ve felsefecilerin sözlerine uyuyorlar.

Bunlar zannediyorlar ki – zanları ne kadar da kötü! – rivâyetlerde gelen bu hadiseler, yok edilmesi gereken efsanelerden türemiştir. Bu yüzden bunları inkâra yöneliyorlar, eğer bu rivâyetleri eleştirmeye, onların ahad hadisler olmasından başka bir delil bulamazsalar, bu sefer de ahad hadislerin itikatta delil olamayacağını öne sürüyorlar.

Bu onların çıkardığı diğer bir bid'attir. Zira İslam akîdesinde birçok hüküm ahad hadislerle sabit olmuştur. Rü'yet (Allah'ı âhirette görmek), şefaat, havz, sırat, kabir sorgusu, kabir nimetleri ve azabı, hatta Rabbin sıfatları ve fiilleri ahad hadislerle sabit olmuştur. Onların bu kaidelerinin gereği olarak bütün bu akîdeleri, kat'i bir yoldan gelmedikleri için kaldırıp atmaları gerekir. Sonra da baksınlar, İslam akîdelerinden geride bir şey kalmış mı?

Sonra: "*Şahsa hitapla başlanması mutlak olmayıp kastedilen ruhudur. Zira ruh insanın hakikati olup, bedeni ise ödünç elbise gibidir.*" diyerek felsefeci sufiler gibi yaptığı bu illetlendirme hayret vericidir. Biz de ona deriz ki: Şer'î hitaplarda böyle soyutlama yapılamaz. Şahıslara hitap edildiği zaman muhatap ruhu değil, bizzat şahsıdır. Eğer hitap yalnız nefse (cana) yapılırsa, Allah azze ve celle'nin şu buyruğundaki gibi hitap ona yönelir: *"Ey tatmin olmuş nefis! Dön Rabbine, razı olmuş ve razı olunmuş olarak." (Fecr, 27-28)* Lakin: *"Ey Îsâ seni vefat ettireceğim." (Al-i İmran, 55)* buyrulduğu zaman hitap mücerred ruhuna değil, bizzat Îsâ *aleyhisselâm*'adır.

Üstad el-İmam(!) sonra şöyle diyor: "*Bu yolun mensubu için Îsâ aleyhisselâm'ın yükseltilmesi ve ahir zamanda nuzûlü ile ilgili hadiste iki seçenek vardır. Birincisi; bu, gayb meselelerinden olduğu için itikadî mesele ile ilgili ahad bir hadistir. İtikadî*

meseleler ise ancak kat'î haberlerden alınır. Zira bunda istenen yakin (kesin bilgi)dir. Bu konuda ise mütevatir bir hadis yoktur."

Biz de deriz ki; bu hadislerin her biri –teker teker ahad olsalar da – çok sayıda sahabeden, birçok rivâyet yolu ile rivâyet edilmiştir. Birbirlerine eklendiği zaman manevi tevatür ifade ederler. Manevi tevatür ise lafzi tevatür gibi kesin bilgi ifade eder. Nitekim âlimlerin bu hadisler hakkında mütevatir oluşuna dair sözleri de geçmiştir. Ümmetin icması da bu konuda gerçekleşmiştir. Bu icma onların attığı şüpheler ile değişecek değildir.

Üstad el-İmam (!) devam ediyor: "*İkincisi; nuzûlü ve yeryüzünde hükmetmesi, onun ruhunun ve risaletinin sırrının insanlara galip gelmesi ile te'vil edilir. Bu da onun öğretisinde galip gelen merhamet, muhabbet, barış, dış yüzüne vakıf olmadan dinin maksatlarını almak ve akıl etmeksizin kabuğuna sarılmadan meşru kılınış sebebiyle hükmetmek gibi hasletlerin yayılmasıdır.*"

"*Îsâ aleyhisselâm'ın zamanı da aynı şekilde, insanların rüsum ve zahirlere bağlı kalmadan gizliliklerin ıslahı için din ve İslam şeriatının ruhunu almaları ile te'vil edilir.*"

Üstad el-İmam'ın (!) kurnaz dehasından fışkıran bu te'vilden daha garip bir şey gördün mü?!! Kendisini sırf bu sözü gibi gülünç ve alay konusu bir vartaya düşmemek için nuzûl hadislerini okumaya zorlayamaz mı? Dinin ruhu, sırları ve hikmetleri haçı kırmak, domuzu öldürmek, deccali katletmek ve cizyeyi kaldırmak mıdır?

Bu vefalı öğrenci, üstadının düştüğü vartayı hissetmiş gibidir ki, ardından şöyle diyor: "*Bu, üstadın derste geniş bir şekilde açıklayarak söylediği şeydir. Lakin varit olan hadislerin zahiri buna uymaz.*"

Lakin başka seferinde üstadı hakkındaki taassubuna ye-

nik düşüyor ve onun bütün hatalarına uymakta ısrar ederek şöyle diyor: "*Bu yorumun sahipleri dediler ki: "Şüphesiz bu hadisler, hadislerin çoğunda olduğu gibi mana ile nakledilmiştir. Nakleden kişi, kendi anladığı şekilde nakletmiştir.*"

Seyyid Reşid'in bu notu, üstadının te'vilinden daha kötüdür. İddia edildiği gibi bu hadisler mana ile nakledilmemiş, aksine çoğunluğu hadiseleri anlatırken ittifak halindedir. Ancak bazı ziyadeler diğer rivâyetlerde yer almayabilmiştir.

Sonra "tıpkı hadislerin çoğunda olduğu gibi" diyerek kurnazlık etmeye çalışıyor. O, bu konudaki hadislere kusur bulmakla yetinmemiş, ekseriyetle hadislerin mana ile rivâyet edildiğini iddia ederek tamamen sünnet hakkında bir şüphe atmak istemiştir!! Allah'ım! Heva, insanların akıllarında neler yapıyor, şeyhlerin görüşlerine taassup, nice açık hakikatleri gizliyor!

Menar müellifi sonra şöyle diyor: "*Mesih Deccal ve Îsâ aleyhisselâm'ın onu öldürmesi hakkında sorulunca dedi ki: "Deccal, hurafelerin, hile ve çirkinliklerin rumuzudur. Nuzûl ise dinin kabulleri ile onun sırlarını ve hikmetlerini almaktır. Şüphesiz Kur'ân, bu hikmet ve esrarlara götüren en büyük rehberdir. Rasûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem'in sünneti de onun açıklayıcısıdır. Bunlara döndükten sonra insanların ıslah için bir ihtiyacı olmaz.*"

Tabiatıyla burada, dediğinde şaşılacak bir şey yoktur. Nitekim Meryem oğlu'nun nuzûlünü şeriatın sırlarının ve maksatlarının zuhuru olarak yorumlamıştı. Bu yüzden Deccal'i hurafelerin ve çirkinliklerin rumuzu olarak te'vil etmesinde şaşılacak bir şey yoktur diyorum. Üstad Muhammed Abduh'un te'vilde yeteneği var, bu işte öncekileri ve sonrakileri geçmiş. Lakin biz yine onun deccal ile ilgili hadisleri okumasını, onun nasıl vasfedildiğini, sağ gözünün kör olduğunu, saçlarının kıvırcık, açık tenli biri olduğunu, insanlardan en çok Abduluzza b. Katan'a benzetildiğini görmesini temenni ediyoruz ki burada da Mesih hakkında düştüğü vartaya düşmesin.

Eğer bu te'vile müsamaha gösterilirse, onun bildiğimiz Batınî ve felsefî te'viller arasında benzersiz bir yeri olur. Böylece te'vilciliğin kapısını ardına kadar açar, herkes dilediği gibi te'vil eder. Zaten Üstad el-İmam(!) bunu onlara bir sünnet kılmıştır. Muhtemelen ona göre, zuhur edecek olan ve ona dönüldüğünde insanların ıslaha muhtaç olmayacakları din de budur.

Yine burada da selefî bir muhaddis olan öğrencisi, üstadına vefa gösterip susuyor, üstadının kulağına doğrusunu fısıldayıp reddedemiyor. Sonra da bunlar bizden, apaçık delillerin gösterdiklerini tahrif edip silmek için söylediklerini kabul etmemizi istiyorlar.

Şeyh Reşid Rıza, Yüce Allah'ın Nisa suresindeki: *"Bilakis Allah onu kendisine yükseltti" (Nisa, 158)* âyetini tefsîr ederken şöyle diyor:

"Allah azze ve celle'nin: "Bilakis Allah onu kendisine yükseltti" âyetine gelince, bunun benzeri Al-i İmran suresinde geçmişti: "Allah buyurmuştu ki: Ey Îsâ! Seni vefat ettireceğim, seni nezdime yükselteceğim, seni inkâr edenlerden arındıracağım" (Al-i İmran, 55) İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan "vefat ettirme" ibaresini, ilk bakışta zahirinden anlaşıldığı gibi ölüm anlamında tefsîr ettiği rivâyet edilmiştir. İbn Cüreyc asıl anlamıyla tefsîr etmiştir ki o, bir şeyi çekip almak anlamındadır. Bundan ve yükseltmekten kastedilen, onun kâfirlerden Allah'ın yardımı ile kurtulup Allah'a yaklaştırılmasıdır. İbn Cerir isnadıyla İbn Cüreyc'den rivâyet ediyor; "Allah onu nezdine yükseltti, onu kendisine aldı ve kâfirlerden arındırdı." Yani burada ne ruh ve cesediyle birlikte ne de yalnız ruhuyla göğe yükseltilmesi kastedilmemiştir.

Ey Okuyucu! Zamanının allamesi, asrının bir tanesi Şeyh Reşid Rıza'nın bu sözünü doğruluyor musun? Burada daha önce vefat kelimesinin zahirine tutunarak ve İbn Abbas *radıyallahu anhuma*'dan vefat kelimesinin ölüm anlamına geldiğine dair tefsîrini naklederek mırıldandığı söze dönüyor ve bize Yüce

Allah'ın "*Bilakis Allah onu kendisine yükseltti*" âyetinde düştüğü çelişkiyi sergiledi. Konumunun yükseltilmesi, Yahudilerin onu öldürme ve çarmıha germe iddialarını ispat etmeyi gerektirir. Aksine bu âyet açıkça, onun diri olarak göğe yükseltildiğini gösterir. Onun katledilmesi yerine eceliyle ölümü söz konusu olsaydı elbette burada "Bilakis onu Allah öldürdü" buyrularak zikredilirdi. Zira burası Yahudilerin iddialarını boşa çıkarma makamıdır. Hem sonra yükseltilmeyi reddetmek için İbn Cerir'in sözlerini kendi isteğine uygun hale getirmeye çalışıyor ve diyor ki: "*Vefat ettirmek ve yükseltmek ile kastedilen onun Yahudilerden çekilip alınmasıdır.*" Sonra da İbn Cureyc'in sözünü şöyle açıklıyor: "*yani kastedilen semaya yükseltilmesi değildir…*" kelimeyi anlama hususundaki bu hata bilmiyoruz kasıtlı mıdır yoksa değil midir, ama vefat kelimesini yükseltmek ile tefsîr etmektedir. Yani "**ve seni nezdime yükselteceğim**" (Al-i İmran, 55) kavli, "**seni vefat ettireceğim**" kavlinin tefsîrine atıftır. Böylece başka anlamlara da gelme ihtimali olan; "teveffa" kelimesi ile kastedilen manayı "seni nezdime yükselteceğim" kavli açıklığa kavuşturmaktadır.

Allah onu affetsin, sonra diyor ki: "*Teveffa kelimesinin ölüm anlamına geldiğine dair görüş, onun sadece ruhunun yükseltildiğini ortaya koyar.*"

Teveffa kelimesini ölüm olarak tefsîr edenler, Katade gibi âyette takdim ve tehir olduğunu söyleyenler ve onun ölüp sonra diriltilerek diri halde yükseltildiğini söyleyenler geçmişti. Seleften hiç kimse yükseltilmenin yalnızca ruh ile olduğunu söylememiştir.

Sonra şöyle der: "*Müfessirler ve onların dışındakiler arasında Yüce Allah'ın onu ruhu ve bedeni ile birlikte semaya kaldırmış olduğu meşhurdur. Buna mirac hadisini de delil getiriyorlar. Çünkü Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem orada onun dayısının oğlu Yahya'yı semanın ikinci katında görmüştür. Şâyet bu onun ruhu ve cesedi ile semaya yükseltildiğine delil olsaydı,*

Yahya aleyhisselâm ve orada gördüğü diğer peygamberlerin de aynı şekilde yükseltildiğini söylemek gerekirdi ki, bunu kimse söylememiştir."

Îsâ *aleyhisselâm*'ın ruhu ve bedeni ile yükseltilmesine miraç hadisini delil getiren hiç kimseyi bilmiyorum. Lakin Şeyh Reşid bizi ruh ve bedenle yükseltilmeye miraç hadisinden başka delil olmadığına düşündürmek istiyor ki, eğer bu delili boşa çıkarabilirse bunun üzerine kurulmuş davayı iptal edebilsin. Ama biz şöyle diyoruz, bu meselenin böyle zayıf delillere ihtiyacı yoktur. Bilakis bunun delilleri daha kuvvetlidir. Yükseltilişin delilleri Kur'ân'da açık, nuzûlün delili ise mütevatir sünnette mevcuttur.

Sonra diyor ki; "***Ehl-i Kitap'tan***" *(Nisa, 159) yani; Ehl-i Kitap'tan her biri,* "***ona mutlaka iman edecektir***" *yani; Îsâ aleyhisselâm'a sahîh bir imanla onun Allah'ın kulu ve rasûlü olduğuna, insanlar için bir mucize olduğuna iman edecektir. "ölümünden önce" yani; her biri ölmeden önce demektir. Bunun nefiy siyakında belirsiz olarak gelmesi umum ifade eder. Neticede mana şöyle olur: "Ehl-i Kitap'tan her biri ölüm anı geldiğinde Îsâ aleyhisselâm hakkında ve diğer iman meseleleri ile ilgili gerçek ona belli olur, bunu anlar, Îsâ aleyhisselâm'a doğru bir şekilde iman eder. Yahudiler onun sadık olup yalancı olmadığını, Hıristiyanlar da onun Allah'ın kulu ve rasûlü olduğunu, ilah veya Allah'ın oğlu olmadığını anlar."*

Âyetin iki vechi olduğunu öğrendin. Birisi Şeyh Reşid'in zikrettiği, "ölümünden önce" kavlindeki zamirin Yahudi ve Hıristiyanlardan her birine ait olması halindeki görüştür. Bu âyet hakkındaki iki görüşün en zayıfı budur. Lakin Şeyh, Allah ona rahmet etsin, Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölmüş olması görüşüne uygun olduğu için bunu tercih ediyor ve diyor ki: "*Bu Yüce Allah'ın; "Ehl-i Kitap'tan her biri" kavlinin umum ifadesine uygundur. Zira nefiy siyakında belirsiz gelmiştir. Bu da umum ifade eder."* Buna rağmen biz ona deriz ki; bu görüş zayıf olsa da, konuşma

üslubunda ihtimali olsa da, bunun pek çok cevabı vardır. Bu cevaplardan biri; şüphesiz bu sahabenin çoğunluğunun belirttiği zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'a ait olduğu görüşüne muhaliftir. Nitekim İbn Cerîr bunu İbn Abbas ve Ebû Hureyre'den rivâyet etmiştir. Hatta Ebû Hureyre *radıyallahu anh*, nuzûl ile ilgili hadisi rivâyet ettiğinde şahid olarak bu âyeti zikretmiştir. Diğer bir cevap; zamir, öncesindeki "bihi" kavli ile mecrur (esreli) olarak gelmiştir ki zamir kesin olarak Îsâ *aleyhisselâm*'a döner. Kelamın kesintiye uğramaması için burada zamiri Îsâ *aleyhisselâm*'a döndürmek gerekir. Diğer bir cevap; bu âyette haber verilen iman, sahibine fayda vermeyecek, onları küfürden ve cehennemden çıkarmayacak bir iman olsaydı onu haber vermenin bir anlamı olmazdı. Âyette bildirilen iman, şer'i hakikatlere dönüşü ifade eden mutlak imandır. Bu, sahibini küfürden çıkaran mu'tad imandır.

Sonra şöyle der: "*Bazıları burada Ehl-i Kitap'tan her birinin Îsâ'ya, Îsâ'nın ölümünden önce iman edeceği görüşündedir. Bu, Îsâ aleyhisselâm'ın ölmediği, vefat etmeden önce göğe kaldırılmış olduğu görüşüne dayanır. Onlar Yüce Allah'ın "**Seni vefat ettireceğim ve nezdime yükselteceğim**" (Al-i İmran, 55) âyetini te'vil ediyorlar. Onlar umumi nefyi burada, nuzûl anında hayatta olan Ehl-i Kitap ile tahsis ederek delil getiriyor, te'vil ediyor ve diyorlar ki: Anlamı şudur: "Mesih gökten yeryüzüne nuzûl ettiğinde hayatta olan Ehl-i kitaptan her biri ona mutlaka iman edecek ve tabi olacaktır." Ama ilk bakışta âyetten anlaşılan anlam birincisidir. Bu tahsisin ise delili yoktur. Bu görüş, Kur'ân'da buna delalet edecek bir nas olmayan şeye dayanmaktadır. Bu konuda varid olan haberler ise âyeti açıklamaz.*"

Burada görüyoruz ki Şeyh, zamirin Îsâ *aleyhisselâm*'a ait olduğunu belirten görüşü hafife almaya çalışıyor ve diyor ki: "Bazıları şu görüştedir…" hâlbuki o bunun çoğunluğun görüşü olduğunu bilmektedir. Nitekim İbn Cerîr ve başkaları – daha önce takdim ettiğimiz gibi – itibara layık sahîh görüşün

bu olduğunu belirtmişlerdir. Sonra bu görüşe sahip olanları: "**Seni vefat ettireceğim ve nezdime yükselteceğim**" (Al-i İmran 55) âyetini te'vil etmekle suçluyor. Peki, onların bu âyetteki te'villeri nerede? Teveffa kelimesi, Kuran'da da geçtiği şekliyle, uyutmak ile öldürmek arasında müşterek anlamda değil midir? Müşterek anlamlı kelime, akışa göre anlamlarından birine yüklendiği zaman bu te'vil mi oluyor!? Sen buna te'vil diyorsan, onların te'vili mi, yoksa sizin te'viliniz mi daha güzel? Siz gâyet açık olan yükseltmeyi, ruhunun veya derecesinin yükseltilmesi olarak te'vil ediyorsunuz. Kötülenmiş te'vilin ne olduğunu Şeyh Reşid çok iyi bilir. Bunun örneği kelamcıların sıfatlar hakkındaki âyet ve hadislere yaptıkları te'villerdir. Burada da Üstad el-İmam (!) Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlü hakkında buna benzer te'viller yapmış ve bundan kastedilenin şeriatın ruhunun ve esrarının zuhur etmesi, Deccal'den kastedilenin ise kötülüklerin yayılması olduğunu söyleyebilmiştir.(!)

Sonra şöyle diyor: "*Onlar umumi nefyi burada, nuzûl anında hayatta olan Ehl-i Kitap ile tahsis ederek delil getiriyor ve te'vil ediyorlar*"

Gerçekte ne te'vil var, ne de umumi nefyi tahsis var. Aksine bu umumu üzeredir. Fakat zamanın tahsis edilmesinin delili sahîh sünnettir. O zamanda hayatta olan her bir Ehl-i Kitap Îsâ'ya iman edecektir. Zira o, nuzûlü hakkındaki hadislerde geçtiği gibi cizyeyi kaldıracak, kabul etmeyecektir. Ya iman edecekler ya da savaşa razı olacaklardır. "*Bu tahsisin delili yoktur*" demesine gelince; bu sözüyle buna delil olan sahîh ve mütevatir rivâyetleri inkâr etmiş oluyor. Tahsisin ille de Kur'ân'da bulunması şart değildir. Kur'ân'ın pek çok umum ifadesini sahîh sünnet tahsis etmiştir. Mesela[92] "**Varise vasi-**

(92) Sahabelerden bir topluluktan bu hadis rivâyet edilmiştir. Onlardan bazıları; Ali b. Ebî Talib, Abdullah b. Amr, el-Bera b. Âzib, Zeyd b. Erkam, Câbir b. Abdullah, Ebû Umame el-Bahilî ve başkaları *radıyallahu anh*um Ebû Umame *radıyallahu anh* hadisinin tahrîci ile yetineceğiz. Ebû Dâvûd

yet yoktur"[93] hadisi buna örnektir.

Son olarak; şayet Şeyh Reşid – Allah ona rahmet etsin - hayatta olsaydı ona soracaktım: "Senin ve şeyhinin gittiğiniz bu engebeli yol ıslahat mıdır? Üzerinde icma edilmiş, dinen bilinmesi zaruri olan ve onlarca rivâyetle sıkıca örülmüş bir meseleyi inkâr etmenizin İslam âlemindeki neticesi ne oldu?

Ensâru's-Sunne Kurucusunun Şeyh Şeltut'a Reddiyesi

Ensâru's-Sunne imamı faziletli Şeyh Muhammed Hamid el-Fakî *el-Hedyu'n-Nebevî* dergisinde yazdığı pek çok makalede Şeyh Mahmud Şeltut'un *Mecelletu'r-Risâle* 462. sayısında yayınlanan fetvasına reddiye vermişti. Bu fetvanın özeti:

"*Teveffa; vefat ettirmek" kelimesi Kur'ân'da çoğunlukla ölüm anlamında geçer, bundan ölüm manası anlaşılması gerekir.*

Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltilmesi ve nuzûlü konusunda müfessirlerin çoğunluğunun dayandıkları deliller şunlardır:

1- Çelişkili, araları bulunamayacak kadar lafızları ve anlamları farklı rivâyetler. Bunlar Ka'b el-Ahbar ve Vehb b. Munebbih'ten rivâyet edilmiştir.

2- Îsâ aleyhisselâm'ın nuzûl edeceğine dair haberler Ebû Hureyre'den rivâyet edilen hadisten alınmadır. Eğer bu sahîhse neticede ahad hadistir. Ahad hadis ise akîdede delil olmaz

3- Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in miracda ikinci kat semada Yahya aleyhisselâm'ı görmesi ile ilgili hadis. Bizim için

---

(3565) Tirmizî (2120) İbn Mâce (2713) Ahmed (5/267) Beyhakî (6/264) Tayalisî (1127) Saîd b. Mansur, *Sünen* (427) Tirmizî: "Hadis hasen, sahîhtir" dedi. el-Elbânî şahitleriyle sahîh olduğunu söylemiştir, *el-İrva* (6/95) hatta ondan önce İmam Suyutî bunun mütevatir olduğunu belirtmiştir.

(93) Bu hadis, Yüce Allah'ın: "*Birinize ölüm geldiği zaman, eğer bir hayır bırakacaksa anaya, babaya, yakınlara uygun bir biçimde vasiyet etmek Allah'tan korkanlar üzerine bir borçtur.*" (Bakara, 180) âyetinin umum ifadesini tahsis etmektedir. (H)

bu delilin zayıf olması yeterlidir. Zira mirac hakkındaki hadisi şerh edenlerin çoğu, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in diğer peygamberlerle cismani olarak değil ruhuyla görüştüğünü belirtmişlerdir.

Şeyh Şeltut sözlerini şu neticeleri çıkararak özetler:

1- Îsâ aleyhisselâm'ın göğe bedeniyle yükseltildiği, şu ana kadar orada diri olduğu ve ahir zamanda yeryüzüne ineceği ne Kur'ân-ı Kerim'de ne de akîdede kalbin mutmain olacağı şekilde delil olacak sünneti mutahharada geçmez.

2- Bu meselede gelen âyetler Îsâ aleyhisselâm'ın eceliyle öleceğini ve kâfirlerden korunmak suretiyle yükseltileceğini vaat etmektedir. Bu vaat gerçekleşmiş, düşmanları onu öldürememiş ve çarmıha gerememişlerdir. Lakin Allah onu eceliyle öldürmüş ve katına yükseltmiştir.

3- Îsâ aleyhisselâm'ın bedeniyle göğe yükseltildiğini, şu an hayatta olduğunu ve ahir zamanda nuzûl edeceğini inkâr eden kişi, kat'î delille sabit olan bir şeyi inkâr etmiş olmaz, İslam dininden çıkmaz, ona mürted hükmü vermek gerekmez. Bilakis o mümin ve Müslümandır. Öldüğünde müminler gibi muamele edilir, cenazesi kılınır, müminlerin kabristanına gömülür.

Özeti bu olan fetvanın sahibi, Efganî'nin medresesinden çıkan öğrencilerinden biridir. el-Menar müellifine daha önce yazdığımız reddiye buna da yeterli olmakla beraber, bu risalenin okuyucuları için, üstadımız Şeyh Hamid el-Faki rahimehullah'ın bahsi geçen doyurucu ve ilmî reddiyesinden de alıntı yapmayı uygun gördük.

Bu geniş ve faydalı reddiye bu risaleye sığmaz ama önemli yerlerini nakletmekle yetinebiliriz. Detaylı bilgi isteyen okuyucuları tam metni için *Hedyu'n-Nebevî* dergisinin 6. yıl; 15., 16. 17. 18. 19. ve 20. sayılarına havale ediyoruz.

Allah ona rahmet etsin, diyor ki: "Bu konu hakkında ko-

nuşmadan önce bu konu etrafında– özellikle Hindistan'tan gelen soruları - yazan kardeşlerimizin kavraması için şunu açıkça söylemek isterim. Onlar bugün dinden çıkmış kâfir Kadıyanîler'in[94], bu konuda Arapça olarak gelmiş hadisleri tahrif ederek Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltilmesini ve nuzûlünü, ısrar ve inatla inkâr etmeleri üzerine sorularını çoğaltmışlardır. Bunu, kendisinin vahiy alan bir peygamber olduğunu ve bu yoldan çıkmış grubun okumakta oldukları Kur'ân'ı olduğunu iddia eden, Allah'a, akla ve ahlaka karşı yalanlar düzen yalancı Deccalleri Gulam Ahmed el-Kadıyanî habisine delil olması için yapmaktadırlar.

Bu sapmış grup, Müslüman âlimlerin sözlerinden, evirip çevirmeye güçleri yettiği her hayale, sıradan insanlara tuzak kurmak için yöneliyorlar. Onlara verdikleri dünya kırıntıları ve artıklarıyla beraber şirke ve küfre düşürüyorlar. Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem* peygamberlerin sonuncusudur, ondan sonra peygamber gelmeyecektir. Allah, insanlığın dünya ve âhirette ihtiyaç duyacağı hidâyet ve rahmetten her şeyi bir araya getiren Kur'ân'dan başka bir kitap indirmeyecektir. Onlar Gulam Ahmed deccalının uydurduğu sahifelerinin Allah'tan olduğunu tasdik ediyor ve onun saptırmalarına tabi oluyorlar. Korktuğumuzun en kötüsü, bu terk edilmiş grubun, Şeyh Mahmud Şeltut kardeşimizi, batıl tuzaklarına düşürme[95] girişimleridir. Hatta korkarım ki soruyu soran kişi, sorusunu bu alçak üslup ile sormuştur.

---

(94) Bu, İngilizlerin desiseleri ile kurulmuş kâfir bir fırkadır. Önderleri Gulam Ahmed'in –Allah onu katletsin– vaat edilen Mesih olduğunu iddia ederler. Yine meleklerin ve cinlerin varlığını, ölüm meleğinin nuzûlünü, Cibril'in Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e nuzûlünü inkâr ederler ve peygamberliğin kesildiğini iddia ederek Kitap ve Sünneti zahir anlamlarından saptırırlar. Sünnet âlimleri onları tekfir etmiş ve batıl iddialarını reddetmişlerdir.

(95) Nitekim Şeyh *rahimehullah* bu tuzağa düşmüş, Beyrut'ta yayınlanan kadıyanî *el-Büşra* dergisi 5. ve 6. sayılarında "el-Ezher, Hıristiyanların Mesih'inin vefat ettiğini itiraf etti" şeklinde haber yapmışlardır.

Öncelikle diyorum ki, Şüphesiz Allah azze ve celle, Kitab'ındaki âyetlerde Îsâ *aleyhisselâm* hakkında zikrettiği özellikler kadar başka bir peygamberi zikretmemiştir. Diğer peygamberlerde olmayan bazı özellikleri onun hakkında zikretmiştir. Eğer bu âyetler Îsâ *aleyhisselâm*'ın özelliklerine değil de diğer peygamber kardeşleri gibi öldüğüne delalet etseydi, bu nasları zikretmenin bir anlamı olmazdı! Eğer buna cevaz verir ve onun diğer peygamber kardeşleri gibi öldüğüne yorumlayarak bu nasları atarsak, böylece Batınî'lerin[96] yaptığı gibi, emirlerden ve yasaklardan uzaklaşıp dinden çıkılması için batıl bir te'vil kapısı açmış oluruz.

Allah subhanehu, rasûllerin efendisi Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e, Îsâ *aleyhisselâm* hakkında: *"Bilakis Allah onu nezdine yükseltti" (Nisa, 158)* buyurduğu gibi buyurmamış, hatta *"Şüphesiz sen de öleceksin, onlar da ölecekler." (Zümer, 30)*

"Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür ya da öldürülürse, gerisin geriye (eski dininize) mi döneceksiniz?" (Al-i İmran, 144) ve

"Şimdi sen ölürsen, sanki onlar ebedî mi kalacaklar?" (Enbiya, 34) buyurmuştur.

İkinci olarak; "teveffa" kelimesinin Arap lügatindeki anlamı hakkını tamamen almak, bir şeyi eksik bırakmadan kâmilen almak demektir. *el-Kamus*'ta şöyle denilir: "Evfa fulanen hakkahu e'tahu iyyah vafiyen keveffahu, ve vâfâhu, festevfahu ve tevfahu (falan hakkını tamamen ödedi; yani ona aldığı gibi tam olarak geri verdi, ödeştiler, ondan tamamını istedi ve o da tamamını verdi.)"

Nitekim Kur'ân-ı Kerim'de gelen şekliyle, insanın günlük

(96) Sapkın mülhit fırkalardandır. Anneleri ve kız kardeşleri nikâhlamayı caiz görürler, namazı terk ederler, haramları helal sayarlar, bu ümmetin selefini kötüleyerek kıymetlerini düşürürler. Allah kullarını ve beldelerini onlardan kurtararak rahatlatsın.

çalışma gücünün alınması anlamında geceden sonra Allah canları vefat ettirir (yani uyutur). İnsanın çalışma gücünün bütün hayatında alınmasının anlamı ise ölüm anlamında vefat ettirilmesidir. Allah azze ve celle Zümer sûresinde şöyle buyurur: *"Allah, öleni ölüm zamanı gelince, ölmeyeni de uykusunda vefat ettirir."* *(Zümer, 42)* yani aynı şekilde uykusunda ölmeyenleri de vefat ettirir: *"Ölümüne hükmettiği canı alır, ötekini muayyen bir vakte kadar bırakır."* *(Zümer, 42)* Böylece teveffa (vefat ettirmek) kelimesi iki anlamda kullanılmıştır. Her iki maksada da karine vardır. Bu da bu kelimenin mutlak olarak ölüm anlamında olmadığını gösterir. Faziletli kardeş şeyh Şeltut'un; teveffa kelimesinden anlaşılan şey ölümdür diye iddia etmesi doğru değildir. O, bu iddia üzerine Kur'ân âyetlerinde Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltildiğine ve nuzûlüne bir delil olmadığını söylemiştir.

Sonra allame muhakkike – Allah bizi ve onu muvaffak kılsın - diyoruz ki: Kur'ân'da Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölmediğine dair açık nas vardır. Allah azze ve celle'nin şu buyruğunu okuyunuz:

"Hâlbuki onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat (öldürdükleri) onlara Îsâ gibi gösterildi. Onun hakkında ihtilâfa düşenler bundan dolayı tam bir kararsızlık içindedirler, bu hususta zanna uymak dışında hiçbir (sağlam) bilgileri yoktur ve kesin olarak onu öldürmediler. Bilâkis Allah onu (Îsâ'yı) kendi nezdine kaldırmıştır." (Nisa, 157-158) iddiayı nefiyden sonra bu vurgunun anlamı nedir? Neden burada vefattan bahsedilmiyor da şöyle buyruluyor:

"Ehl-i kitaptan her biri, ölümünden önce muhakkak ona iman edecektir. Kıyâmet gününde de o, onlara şahit olacaktır." (Nisa, 159) burada Îsâ *aleyhisselâm*'ın ölmediğine ve Allah'ın onu Yahudilerin kötülüklerinden arındırıp ruhu ve bedeni ile kendi katına yükselttiğine açıkça delil vardır. Sonra Allah azze ve celle, Îsâ *aleyhisselâm*'a hitaben şöyle buyuruyor: *"Seni*

vefat ettireceğim, seni nezdime yükselteceğim, seni inkâr edenlerden arındıracağım." (Al-i İmran, 55) Âyetteki "Kef" harfi ile yapılan hitap, tamamen Îsâ *aleyhisselâm*'a değil midir? O, onların küfrünü hissetmiş ve "Allah için yardımcılarım kimler?" dediği zaman havariler ona: "Biz Allah için yardımcılarız" demişlerdi. O da onların Müslümanlar olduğuna şahit oldu.

Yahudilerin küfrünü hisseden ve havarilere söyleyip onların da cevap verdiği Îsâ *aleyhisselâm*'ın ruhu muydu? Yoksa Îsâ *aleyhisselâm* bunu hem ruhu ve hem bedeniyle mi hissedip onlardan cevap aldı? Eğer *"seni yükselteceğim" (Al-i İmran, 55)* buyruğu, ruhunun yükseltilmesi anlamına yorumlanırsa âyetin nazmına ve apaçık Arapça üslubuna uygun düşer mi? Arap lügatinde kef harfiyle yapılan hitap ile kastedilenin, muhatabın şahsı değil de ruhu olduğu bilinir mi? Var mı böyle bir şey? Yalnız ruhunun yükseltilmesi, diğer peygamberlerden hatta müminlerden ayıran Allah'ın ona has kıldığı bir özellik midir?! Eğer kastedilen ruhu ise, Allah neden: "Ruhunu katıma yükselteceğim" buyurmuyor?

Sonra faziletli şeyh Şeltut'a ve onun gibi söyleyenlere diyoruz ki, bütün bu te'villerle, olmayacak yorumlarla, – inşaallah bu bahsi bitirdikten sonra kaydedeceğimiz - mütevatir hadisleri reddetmekle bizi neye davet ediyorlar? Bu, Allah'ın kevnî sünnetini ihlal değil midir? Îsâ *aleyhisselâm* kendisi bir mucize olduğu gibi annesi de âlemler için bir mucize kılınmıştır: *"Meryem oğlunu ve annesini de bir alâmet kıldık" (Mü'minun, 50)* Bu böyle geçiyorsa, Allah'ın peygamberlerin mucizeleri olarak verdiği haberleri inkar etmemiz, Allah'ın kevnî sünnetlerini ve Allah'ın peygamberlerini doğrulamak için kıldığı mucizeleri ihlal olur. İnanıyorum ki ne Şeyh Şeltut ne de mümin kardeşleri buna razı olmazlar.

Eğer mucizelere iman etmişsek – ki hepsine inanmamız gerekir – onları inkârın veya Allah'ın sözün zahiriyle haber verdiğinden farklı şekilde te'vil etmenin de en büyük suçlar-

dan olduğuna iman etmişsek ve Allah'ın, Rasûl-ü Ekrem efendimiz Muhammed *sallallâhu aleyhi ve sellem*'i "kulunu" ibaresiyle bildirerek, ruh ve bedeniyle çıkardığı miraç mucizesine nefsimizde itminan ile iman etmişsek bunda bir sıkıntı hissetmeyiz. Buna tam anlamıyla teslim oluruz. Zira Allah bunu Kitabında icmalen haber vermiş, sabit olan sahîh sünnet de detaylarıyla bildirmiştir. Allah azze ve celle'nin başkalarına vermeyip Îsâ *aleyhisselâm*'ı has kıldığı, Allah'ın onu nezdine yükselterek kafirlerden arındırdığı bu mucizesini, nasıl olur da âyetleri te'vil ederek yorumlarız?!

Şeytan, insanlar için fitneye bununla yol buluyor ve onları aşırılığa düşürüyor. Allah hakkında haksız yere konuşuyorlar, Îsâ *aleyhisselâm*'ı ve annesini inkâr ediyorlar, Îsâ *aleyhisselâm*'a düşmanlıkta ve onu inkârda insanların en şiddetlisi oluyorlar. Kur'ân ve Sünnet ile sabit olan yükseltilmeyi bu yüzden inkâr mı edelim? Îsâ *aleyhisselâm*'ın doğumunu Allah büyük bir mucize kılmış, av bekleyen şeytan bununla kâfirleri aşırılığa itmiş onlar da onun Allah'ın oğlu olduğunu iddia etmişlerdir. Bu böyle oldu diye Îsâ *aleyhisselâm*'ın Allah'ın haber verdiği gibi babasız doğmasını inkar mı edelim?!

Dinin usûlünde ve fürû'unda şeytanın insanlara vesvese vererek yoldan çıkarmasının misalleri çoktur. Allah Kur'ân'ı şöyle vasfetmiştir:

"Allah onunla birçok kimseyi saptırır, birçoklarını da doğru yola yöneltir." (Bakara, 26)

"Kalplerinde eğrilik olanlar, fitne çıkarmak ve onu te'vil etmek için ondaki müteşâbih âyetlerin peşine düşerler." (Al-i İmran, 7) Bunun örnekleri sayılamayacak kadar çoktur.

el-Gımarî'nin Şeltut'a Reddiyesi

İnkâr edenlerin mazereti kalmayacak şekilde açıklamanın tamamlanması amacıyla okuyucular için burada Abdullah el-

Gımarî'nin Şeyh Şeltut'a reddiyesinden bir bölüm nakletmeyi uygun gördük. Bu zat (el-Gımarî) kabirci, muattıla mezhebinden ve Zahid el-Kevserî'nin taraftarlarından olsa da, bu reddiyesi güzeldir. O, bu konuda gelen hadisleri ve eserleri, rivâyet yolları ve isnadlarıyla kaydettikten sonra şöyle der:

"Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den rivâyet edilen bu altmış hadis, yirmi sekiz sahabeden ve üç tabiiden muhtelif lafızlar ve pek çok isnad ile gelmiştir. Hepsi de Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlünü te'vile ve saptırmaya ihtimal bırakmayacak açıklıkla ifade etmektedir. Bir âlim için bu hadisleri tek kalemde kaldırıp atmak ve fetva sahibinin dediği gibi söylemek caiz midir?"

Sonra şöyle devam ediyor: "Sözleri veciz olmakla beraber şu hataları da içermektedir:

Birincisi; Nisa suresindeki âyette: "*Bazı müfessirler bunu* – bilakis çoğunluğu – *göğe yükseltilmesi olarak tefsîr ettiler*" diyor. Müfessirlerin bunu yükseltilmeden bahsetmeden tefsîr ettiğini ifade ediyor ki bu doğru değildir! Zira müfessirler Îsâ *aleyhisselâm*'ın göğe yükseltildiği görüşünde müttefiktirler. Vehb b. Munebbih ve İbn Hazm gibi onun ölümünü dile getirenler dahi buna muvafakat etmişlerdir. Tefsîr kitapları ortada! Bu kitaplarda fetva sahibinin söylediklerini değil bizim söylediklerimizi bulursun!

İkincisi: "*Rivâyetler Îsâ'nın Deccal'den sonra nuzûl edeceğini ifade ediyor*" diyor. "rivâyetler" ibaresini kullanmakla bunların peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den olmadığına işaret ediyor. Bu doğru değildir. Bilakis onun "rivâyetler" ibaresini kullandığı bütün hadisler daha önce takdim ettiklerimizden anlaşıldığı gibi, maktu (senedi peygambere ulaşmayan) değil, merfu (Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'in söylediği) hadislerdir.

Âlimler, Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlü konusunda merfu olmayan rivâyetlere dayanarak icma etmiş değillerdir. Onlar zaten,

pek çoğunun da ikaz ettiği gibi, gayba ait konularda ancak Masum'dan (peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den) sahîh olarak gelenlere itibar edileceğinde icma etmişlerdir.

Üçüncüsü: "*Bu rivâyetler, lafızları ve anlamları bakımından araları bulunamayacak derecede ihtilaflı ve çelişkilidir*" diyor. Bu doğru değildir. Bu hadisler yahut – onun ibaresiyle – rivâyetlerin hepsi de Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceğini, onun Deccal'i ve domuzu öldüreceğini, haçı kıracağını ve bunun gibi şeyleri haber vermede birleşmiştir. Bazısının bunu detaylı olarak, bazısının mücmel olarak, bazısının özetle ve diğer bazısının da uzunca anlatması gâyet normaldir. Kur'ân-ı Azim'de de bunun benzeri vardır. Kuran'da bir kıssa, müteaddid surelerde farklı üsluplarda, biri diğerinden detaylı olarak anlatılmıştır. O kıssanın tamamı ancak, içinde kıssadan bahsedilen surelerin okunmasıyla anlaşılır. Fetva sahibi de muhtemelen, hadisi takviye eden bu farklılıkların, onda bir çelişki olduğunu zannederek hata etmiştir. Bunların aralarını bulmaya imkân yoktur iddiasıyla da bu hatasını ikiye katlamıştır. Bunlarda çelişki olduğu farz edilse bile, aklını çalıştırarak, derinine inceleyerek ve araştırmasında samimi çalışarak bunların arasını bulması mümkündür. Lakin o, rivâyetlerin aralarını bulmanın imkânsızlığı iddiasıyla, bunu başaramayacağına gönderme yapıyor.

Dördüncüsü: "*Hadis âlimleri bunu belirtmiştir*" diyor. Yani onların bu çelişkiyi ve aralarını bulmanın imkânsızlığını dile getirdiklerini söylüyor. Bu doğru değildir! Hâlbuki hadis âlimleri bunların çelişkili değil, mütevatir olduğunu belirtmişlerdir! Mütevatir rivâyetin içerdiği şeylere, ızdırap (çelişki) iddiasıyla reddetmek değil, inanmak gerekir. Bu iki kavramın arasını bulmak imkânsızdır!

Beşincisi: "*Bu, Vehb b. Münebbih ve Ka'b el-Ahbar rivâyetinden daha üstündür*" diyor. Bu doğru değildir! Nitekim tek bir yoldan ve otuz şahıstan altmış hadis zikrettik. Bunların

hiçbirinde ne Vehb, ne de Ka'b yer almamıştır! Bu iddiası ve diğer sözleri onun araştırmasında ne kadar samimiyetsiz olduğunu göstermiyor mu?!

Altıncısı: Diyor ki: "*İkinci olarak; Îsâ aleyhisselâm'ın nuzûl edeceğinden bahseden hadis sadece Ebû Hureyre radıyallahu anh'den rivâyet edilmiştir.*" Bu sözü iki açıdan yanlıştır;

Birincisi: Müfessirler, Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûl edeceğini söylerken yalnızca Ebû Hureyre hadisine dayanmamışlardır. Aksine, bunu açıkça belirten pek çok hadis vardır ki bunlar mütevatirdir.

İkincisi: Ebû Hureyre radıyallahu anh hadisi, yalnızca Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlünü haber vermez, bununla beraber domuzu ve Deccal'i öldüreceğini, haçı kıracağını ve bütün din mensuplarını İslam'a çağıracağını da haber verir. Ebû Hureyre hadisini kaydetmiştik, elindedir, bütün bunları dile getirmektedir.

Yedincisi: Diyor ki: "Eğer bu hadis sahîhse, neticede ahad hadistir." Bu sözü de yine iki açıdan yanlıştır:

Birincisi: "*Eğer bu hadis sahîhse*" diyerek, fetvasının akışının ve ruhunun da gösterdiği gibi, hadisin sıhhati konusundaki şüphesini arz ediyor. İşte burada Arapçada doğru olanı, "in" şart edatını kullanmasıdır. Zira şüpheyi bu ifade eder. Burada "iza" edatını kullanması yanlıştır. Zira bu edat inanılan ve zannedilen şeye has olarak kullanılır.

İkincisi: "*Neticede ahad hadistir*" diyor. Bu açıklamaya ihtiyaç gerektirmeyecek bir yanlıştır. Zira bu, daha önce geçenlerden ve Allah'ın izniyle az sonra gelecek açıklamalardan anlaşılacağı üzere ortadadır.

Sekizincisi: Diyor ki: "*Âlimler ahad hadislerin akîdede delil olamayacağında icma ettiler.*" Bu doğru değildir. Âlimler haberi vahidin zan mı yoksa ilim mi ifade ettiği hususunda iki görüş üzerinde ihtilaf etmişlerdir;

Birincisi: O yalnızca zan ifade eder. Bu cumhurun görüşüdür. Sonra bunda ihtilaf etmişler, çoğunluk destekleyen karineleri olsa da olmasa da, bunun ilim ifade etmediğini söylemiştir. el-Âmidî, İbnu's-Subkî ve başkaları destekleyen karinelerle ilim ifade edeceğini söylemişlerdir. Seyyid Şerif, tercih edilen budur der. Aynısını Hafız İbn Hacer Nuhbe şerhinde belirtmiştir.(97)

İkincisi: Destekleyen karine olmasa da haberi vahid bizzat kesin ilim ifade eder. Ahmed b. Hanbel bu görüştedir. İbn Huveyz Mendad el-Bağdadî el-Maliki, İmam Malik'in de bu görüşte olduğunu rivâyet etti. Bunu Usûlü Fıkıh kitabında uzunca anlatarak kabul eder. Hafız İbn Hazm(98), "el-İhkam" adlı eserinde bu görüşü Haris b. Esed el-Muhasibî, Zahirîlerin imamı Dâvûd b. Ali el-Esbahânî ve el-Huseyn b. Ali el-Kerâbisî'den nakletti. Sonra ihtilaf ettiler, iki kavlinden birinde İmam Ahmed, İbn Hazm ve başkaları dedi ki: Haberi vahid, daima ilim ifade eder. Diğerleri de dediler ki: Daima ilim ifade etmez. Haber-i vahid hakkında bu görüşlerin tamamı dört görüştür. Tercih edileni ikincisidir. Karinelerle desteklenen haberi vahidin; Şeyhayn'ın (Buhârî ve Müslim'in) rivâyet ettiği hadis, - "meşhur" da denilen – "müstefiz" hadis ve Malik ve benzerleri gibi hafız imamlar tarafından müselsel olarak rivâyet edilen hadis gibi türleri vardır. Bunların her biri yerinde anlaşıldığı gibi, ilim ifade ederler.

Bunu kabul ettiysen, bil ki; haber-i vahidin ilim ifade ettiği görüşünde olanlar bunun akîdede delil olduğunu ifade etmişlerdir. Bu yüzden İmam Ahmed pek çok sıfatlarda ve sem'î akîdelerde sahîh ahad hadislere dayanmıştır. İbn Hazm da akîde konusundaki sözlerinde bunu yapmış, hatta muhaddislerden Buhârî, Müslim, İbn Huzeyme, Sünen sahipleri, Hâkim ve başkalarının yaptıkları da bunu göstermektedir. Böylece

(97) *Şerhu'n-Nuhbe* (s.37-38).
(98) *el-İhkâm fî Usûli'l-Ahkâm* (1/119 vd.).

fetva sahibinin bu konuda icma nakletmesinin doğru olmadığı ortaya çıkmış oldu!

Dokuzuncusu: Diyor ki: "*Gayble ilgili meselelerde bunlara itimad sahîh değildir.*" Dediği gibi gayble ilgili meselelerde ahad hadislere itimad edilmesinin sahîh olmadığında icma eden âlimler hangileridir? Bu iddianın kopardığı toz bulutu daha geniştir! Bu, gölgesinden daha büyük bir iddiadır. Nasıl oluyor da zayıflığına rağmen fetva sahibi bu zorluğa katlanabiliyor? Şu vakte kadar âlimlerden ne bir muhaddis, ne bir fakih, ne bir usûlcü ve ne de bir kelamcı gayble ilgili meselelerde ahad hadise itimad edilemeyeceğini söylememiştir. Bilakis bunun tam aksinde icma etmişlerdir. Sahîhler, sünenler, müsnedler, mucemler ve cüzler gibi sünnet kitaplarına, tefsîr kitaplarına, siyer, mucizat, hususuiyetler, savaşlar, kıyâmet alametleri, tergib ve terhib kitaplarına bakınız… Bunların; sevap, ceza, geçmiş ve gelecek haberleri gibi gayble ilgili meselelere ait ahad hadislerle dolu olduğunu göreceksiniz. Hadis şarihleri bu hadislerin kabulü hususunda ve peygamberlik alametleri, görünüşte çelişkili gibi gözüken rivâyetlerin bunlarla arası bulunması, bunlardan delil çıkarılması hususunda ittifak halindedirler.

el-Gımarî işte böylece, Şeyh Şeltut'un fetvasını, onu bir enkaz halinde bırakıncaya kadar kelime kelime ele alarak çürütmektedir. Sonra özetle şöyle der:

Fetva'nın Lafızlarının Değerlendirilmesi

Bu fetva *Mecelletu'r-Risâle*'de yayınlanmıştır. Öncelikle fetva, "*Kur'ân-ı Kerîm ve Sünnet-i Mutahhara'nın nazarında Îsâ* aleyhisselâm *hayatta mı yoksa ölmüş müdür?*" şeklindeki soruya istinaden yayınlanmıştır.

Soruyu soran kişi, Kadıyanî olup sünnete iman etmemesine rağmen, konumunu gizlemek ve hilesini tam yapmak için sorusunu bu şekilde sormuştur. Ancak fetva sahibi, sünnet-i

nebevîyi hiç hesaba katmadan, sünneti ancak reddetmek veya inkâr etmek için arz etmiş, Îsâ *aleyhisselâm* hakkındaki sözlerini Kur'ân'ın üç suresindeki üç âyet üzerine yoğunlaştırmıştır. Buna binaen Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlünü, diri oluşunu ve yükseltilmesini inkâr etmesinde şu açılardan hatalar yapmıştır;

1- Sünneti arz etmemesi sebebiyle, sorunun karşılığı hakkıyla verilmemiştir.

2- Kur'ân'da Îsâ *aleyhisselâm*'ın hayatta oluşunu ve nuzûlünü belirten âyetler işine gelmediği için göz ardı edilmiştir.

3- Onun kaydettiği âyetlerin tefsîrinde, peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den gelenler hakkında ilmi olmadan, bunlara muhalif bir tefsîr yapmıştır. Bununla birlikte âlimler arasında Kur'ân'ın tefsîrinde öncelikle peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem*'den veya sahabelerden gelen bir şey olup olmadığına bakılması hususunda hilaf yoktur. Eğer varsa bunun yerine geçecek başka bir şey olmaz.

4- Sünnetten tam anlamıyla yüz çevirmekle ve onu, karşısında olduğu taraf olarak zikretmekle büyük bir cüret göstermiştir. Bu bir Müslümanın şerefine yakışmayacak bir tutumdur. Zira bu, naklin ve aklın delilleriyle itaat edilmesi ve sözlerine uyulması gerekli olan Rasûlullah *sallallâhu aleyhi ve sellem*'e açıkça muhalefettir. Allah ona itaati farz kılmış ve rasûlünü kulları üzerine hüccet kılmıştır.

Ancak fetva sahibi kitaplarında ve makalelerinde hadisle ilgilenmemekte, sadece Kur'ân'ı delil olarak görmekte ve âyetleri istediği gibi veya olmayacak şekilde yorumlamaktadır. Sünnet-i nebevî'yi ancak zayıf görüp reddetmek yahut te'vil ederek inkâr etmek için söz konusu etmektedir.

Bu fetvaya baktığımızda, sahibinin, Kur'ân-ı Kerim'de Îsâ *aleyhisselâm*'ın kavmiyle meselesinde ulaştığı sonucun üç sûrede arz edildiğini iddia ettiğini buluruz.

Îsâ *aleyhisselâm*'ın kavmiyle meselesinin sonucu, fetva sa-

hibinin bütün kaydettiklerini üzerine kurduğu takıntıdır. O, bununla, Îsâ *aleyhisselâm*'ın kavmiyle başlangıcının ve sonucunun diğer peygamberler gibi olduğunu kastetmiştir. *Nitekim Allah onun kavmiyle sonucunu, diğer peygamberlerin kavimleriyle sonucunu arz ettiği gibi arz etmektedir. O halde o hayatta değildir, yükseltilmemiştir ve nuzûl de etmeyecektir.* İşte onun ortaya attığı sözler bunlardır. Bunu açıklayıp izah ettik.

Ancak o, Îsâ *aleyhisselâm*'ın hayatı, yükseltilmesi ve nuzûlünü haber veren, Kur'ân'ın kendisine indiği zatı gözden kaçırdığı gibi, Kur'ân'da haber verileni de kaçırmıştır. Yine o, Îsâ *aleyhisselâm*'ın kavmiyle meselesinin sonucunda Allah'ın onu, bir çocuğun anne babasız doğması adet dışı iken babasız olarak yaratması gibi, diri olarak yükseltmesi ve ahir zamanda indirmesi mümkün iken bunu Allah için mümkün görmemektedir. Rabbin her şeye kadirdir. Nitekim *"Meryem oğlunu ve annesini bir alamet kıldık" (Müminun, 50)* buyurmuştur. Kevnî sünnete tutunmak ve onun yaratıcısına bununla hükmetmeye kalkmak, bir akıl kusuru ve idrak eksikliğidir.

el-Gımarî'nin reddiyesinden bu kadarıyla yetiniyoruz. Zira bu kadarı, Îsâ *aleyhisselâm*'ın yükseltilmesini, diri oluşunu ve ahir zamanda nuzûl edeceğini inkâr edenlerin ve *"Seni vefat ettireceğim" (Al-i İmran, 55)* âyetindeki teveffa kelimesinin zahirine tutunanların tutarsızlıklarını ortaya koyma amacımız için yeterlidir. Bununla beraber bu âyetin zahiri de, daha önce belirttiğimiz gibi bizzat onların iddiasını reddetmektedir. Zira vefat ettirmek ibaresine katına yükseltilmesi atıf yapılmıştır. Malumdur ki, yükseltilme ibaresi, vefat ettirmekle beraber kullanıldığında ölüm anlamına gelmez. Bu durumda teveffa kelimesinin aykırı olmayıp, mümkün olan diğer bir anlamına yönelmek gerekir. Bunun diğer anlamını da daha önce takdim ettik.

Bundan sonra ancak, apaçık gerçeğin yok edeceği, zayıf şüphelerini görürsün. Mesela: *"Her can ölümü tadıcıdır" (Enbiya, 35)* âyetini söylemeleri gibi. Bu genel hükme göre, bu

âyetin hükmünden ne Îsâ *aleyhisselâm* ne de başkası istisna edilemez. Onlara deriz ki: Îsâ *aleyhisselâm*'ın diri olarak yükseltildiğini ve nuzûl edeceğini söyleyenler, sonuçta onun da öleceğini şüphesiz belirtmişlerdir. Hatta bazı hadislerde onun defnedileceği yer dahi bildirilmiştir. Şu halde âyette istisna yapmak söz konusu değildir.

Yine şu sözleri de böyledir: "*Allah azze ve celle: "Senden önce hiçbir beşere kalıcılık vermedik" (Enbiya, 34) buyuruyor. Îsâ aleyhisselâm da diğer insanlar gibi bir beşerdir. Eğer şu ana kadar diri olsaydı, kalıcılardan olurdu. Bu da bu âyetin açık nassına muhaliftir.*"

Cevap: Bu âyette geçen (huld) "kalıcılık" kelimesi ile kastedilen asla hiç ölmeden kalmaktır. Bu anlamda kalıcılığın Îsâ ve başkaları hakkında nefyedildiğinde şüphe yoktur. Fakat uzun süre kalmak anlamı kastedildiği zaman yine Îsâ *aleyhisselâm* hakkında geçerli olmaz. Zira Îsâ *aleyhisselâm*'ın hayatı yeryüzünde olmayıp, yaşayanların bağlı olduğu tabiat adetlerine ve kanunlarına bağlı değildir. Onun hayatı, Allah azze ve celle'nin katında olup, sahibi yeme, içme ve benzeri zaruri ihtiyaçları hissetmez. Kalıcılık her şey için kendi hasebincedir. Îsâ *aleyhisselâm*'dan önce Hızır *aleyhisselâm* bin seneden fazla hayat sürmüş, hadisçi ve kelamcılardan bazı sufiler onun şu anda da hayatta olduğunu söylemişler, fakat hiç kimse onun yaşaması halinde bunun kalıcılık olduğunu değil, aksine sonuçta öleceğini söylemişlerdir.

Şeytanlarının halkın kalplerine attığı tuzak şüphelerinden biri de şudur: "*Kur'ân dabbe'nin kıyâmet alameti olarak çıkacağını söylediği halde, Îsâ aleyhisselâm'ın kıyâmet alameti olarak nuzûl edeceğini söylememiştir. O halde nasıl kıyâmet alametlerinden olur? Dabbe, Îsâ aleyhisselâm'dan daha mı faziletlidir?*" diyorlar. Böylece kasten daha önce kaydettiğimiz Îsâ *aleyhisselâm*'ın nuzûlüne dair apaçık âyet ve hadisleri görmezden geliyorlar.

Bu açıklamalardan sonra, bu meselede çekişen kimseyi, kâfir olmasa da – bundan Allah'a sığınırız - sapık bir bid'atçi olarak görüyorum. Ondan uzaklaşmak ve sakınmak gerekir. Bu mesele, muhalefet edenin mazur görülmeyeceği bir meseledir. Hatta bu mesele, ümmetin üzerinde icma ettiği, şahsi görüş ve içtihada mecal olmayan haberlerin mütevatir naslarıyla sabit olan bir meseledir.

Allah subhanehu'dan bizi ehl-i hak ve cemaatin, kıyâmet gününe kadar yardım olunmuş fırkanın akîdesinde sabit kılmasını, hidâyet ettikten sonra kalplerimizi kaydırmamasını dileriz. Şüphesiz O, Kerîm bir Velî'dir.

Muhammed Halîl Herras

الحمد لله رب العالمين

İÇİNDEKİLER:

تم بحمد الله